

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Katedra speciální pedagogiky a logopedie

**Účastník nebo jen konzument? Subkultury
mládeže v současné společnosti**

Diplomová práce

Autor: Bc. Zdenka Rytinová

Studijní program: N 7506 Speciální pedagogika

Studijní obor: Speciální pedagogika rehabilitační činnosti a
management speciálních zařízení

Vedoucí práce: Mgr. Martin Kaliba

Univerzita Hradec Králové

Pedagogická fakulta

Zadání diplomové práce

Autor:	Bc. Zdenka Rytinová
Studijní program:	N 7506 Speciální pedagogika
Studijní obor:	Speciální pedagogika rehabilitační činnosti a management speciálních zařízení
Název práce:	Účastník nebo jen konzument? Subkultury mládeže v současné společnosti
Název práce v AJ:	Participant or a consumer? Youth Subculture in contemporary society
Cíl a metody práce:	Práce má ověřit, zda jsou subkultury vybírány na základě ideového přesvědčení, či je výběr řízen více stylem subkultur. Důraz bude kladen na pět vybraných subkultur, na kterých bude popsán subkulturní život jedinců.
Garantující pracoviště:	katedra Speciální pedagogiky a logopedie Pedagogické fakulty UHK
Vedoucí práce:	Mgr. Martin Kaliba
Oponent:	doc. PhDr. Tibor Vojtko, Ph.D
Datum zadání práce:	19. 2. 2013

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a že jsem v seznamu použité literatury uvedla všechny prameny, z kterých jsem vycházela.

V Hradci Králové dne 2. 12. 2014

Mé poděkování patří v první řadě Mgr. Martinu Kalibovi za odborné vedení, podnětné připomínky a trpělivost při vedení mé práce. Dále děkuji všem, kteří mi poskytli informace pro výzkum a podělili se o své názory a postoje, i když to někdy bylo obtížné.

Anotace

Rytinová, Z. *Účastník nebo jen konzument? Subkultury mládeže v současné společnosti*. Hradec Králové, 2015. Diplomová práce na pedagogické fakultě Univerzity Hradec Králové. Vedoucí práce Mgr. Martin Kaliba. 118 s.

Teoretická část práce popisuje teorii subkultur. Dále sociální podmínky vzniku, politické, ideologické názory a hudbu spojenou s vybranými subkulturami (punk, (black) metal, skinheads, hip hop, Emo). Postavení ženy v těchto subkulturách a provázanost subkultur s trhem a médii. V neposlední řadě patologické jevy chování členů subkultur.

Praktická část je zaměřena na současný stav vybraných subkultur. Výzkum je prováděn pomocí dotazníků a osobních rozhovorů se členy jednotlivých subkultur v rámci hudebních akcí.

Klíčová slova

Subkultura, punk, metal, skinheads, hip hop, Emo

Anotation

Rytinová, Z. *Participant or a consumer? Youth Subculture in contemporary society*. Hradec Králové, 2014. Diploma Thesis at Faculty of Education University of Hradec Králové. Thesis Supervisor Mgr. Martin Kaliba. 118 p.

The theoretical part describes the theory of subcultures. Furthermore, the social conditions of formation, political, ideological views, and music associated with certain subcultures (punk, (black) metal, skinheads, hip hop, Emo). The position of women in these sub-cultures and subcultures coherence with the market and the media. Finally, the pathology of Conduct subcultures.

The practical part is focused on the current status of selected subcultures. Research will be carried out by means of questionnaires and interviews with members of different subcultures within the music events.

Keywords

Subculture, punk, metal, skinheads, hip hop, Emo

Obsah

ÚVOD.....	8
TEORETICKÁ ČÁST	10
1 KULTURA.....	10
2 SUBKULTURA	11
2.1 SUBKULTURY MLÁDEŽE	13
3 STYL.....	15
3.1 ŽIVOTNÍ STYL	20
4 TEORIE SUBKULTUR.....	20
4.3 BIRMINGHAMSKÁ ŠKOLA, CCCS.....	24
5 HISTORIE SUBKULTUR V ČR.....	25
6 IS PUNK DEAD?	31
8 EMO.....	37
9 METAL	40
10 HIP HOP	45
PRAKTICKÁ ČÁST.....	48
11 VÝZKUM	48
11.1 METODOLOGIE VÝZKUMU.....	48
12 SUBKULTURA A SPOLEČNOST.....	51
13 SUBKULTURY A MÉDIA	64
14 ČAS SUBKULTUR	69
15 SUBKULTURA NA PRODEJ	78
ZÁVĚR	84
SEZNAM LITERATURY A DALŠÍCH ZDROJŮ	85
SEZNAM PŘÍLOH.....	90

ÚVOD

Subkultury vznikaly na základě sociálních rozdílů, nespokojenosti mladých lidí s životní situací, snahou nějakým způsobem revoltovat a vymezit se tak vůči generaci rodičů. Mladí lidé do subkultur vkládali své ideály, věnovali svému přesvědčení energii, věřili v ní. Odívali specifický šat a dávali hlasitě najevo svůj názor a to i přes vědomí toho, že se dostanou do rozporu s okolím, že mohou mít problémy ve škole, v zaměstnání, že mohou být vyčleněni na okraj společnosti. Vadila jim tato skutečnost? Pravděpodobně ne. Vyjma subkultury hippies, většina jich vznikala právě na pomyslném „okraji“ společnosti, v dělnických chudinských čtvrtích.

Subkultury vznikaly ruku v ruce s hudební revolucí dané doby. Tato skutečnost je pochopitelná, vzhledem k věku členů subkultur. Mladí se chtěli a stále chtějí bavit a hudba je jednou z možností. Dovolte mi zde citovat Hanse Christiana Andersena: „Kde selžou slova, mluví hudba.“ Hudba a její tvůrčí lidé se stávali ikonami, jež byly následovány. Naneštěstí další heslo: „Sex, drogy a rock n’roll“ je také pravdivé a mnoho z těchto hudebních ikon se jím rádo řídilo, což mělo neblahý vliv na dospívající. Subkultury provázelo a stále provází zneužívání návykových látek, nadměrná konzumace alkoholu, porušování norem a zvyklostí, porušování zákona. To jsou přesně ty věci, které vidí majoritní společnost a často se tak ztrácí původní záměr subkultury.

Porovnáme-li vznik subkultur minulosti a subkultur současnosti, domnívám se, že vznikaly na základě odlišných potřeb, či záměrů. Subkultury minulosti revoltovaly, a i když bylo využívání volného času nejvíce viditelné, vznik byl podmíněn sociální příčinou. Nově vznikající subkultury mi připadají více zaměřené na trávení volného času.

Současný globalizovaný svět umožnil etablaci subkultur. Není problémem nalézt jakékoliv informace, stahovat hudbu, účastnit se srazů či chatroomových diskusí. Trh se chopil možnosti styl subkultur proměnit v peněžní hodnotu. Každý ekonom vám poví, že největší kupní silou jsou právě dospívající. Subkultury pohlcené trhem se staly mainstream, proti kterému se vymezují.

Proč vznikají stále nové subkultury? Proč ve světě, kde je médií dospívajícím servírován svět bez problémů jako nikdy nekončící „party“, kde největší starostí je, aby dospívající měl odpovídající oděvní značku či poslední model komunikační technologie,

jsou stále životaschopné a nové členy nabírající subkultury, kterým je třeba i čtyřicet let? A je tomu opravdu tak? Opravdu jsou přijímány subkultury nebo jen jejich styl? Pokud ano, měli bychom pro označování těchto skupin mládeže používat označení kmeny, ke kterému se přiklání mnoho autorů.

Tato práce si klade za cíl potvrdit či vyvrátit myšlenku o konci subkultur a nástupu kmenů v postmoderní době, kdy mládež nejvíce ovlivňují média a trh.

TEORETICKÁ ČÁST

1 KULTURA

Kultura je především výtvozem člověka. E. B. Tylor říká, že kultura neboli civilizace zahrnuje poznání, víru, umění, morálku zákony a obyčeje, které člověk získal jako člen společnosti. (Geist, 1992, s.198) Je determinována a to především sociálními procesy a sociálními vztahy v příslušném sociálním útvaru. Tyto útvary a kultura jsou na sobě navzájem závislé. Kultura je tedy výrazovým prostředkem určitého sociálního útvaru a zároveň je podmínkou pro vývoj tohoto útvaru. E. Willems: „...*ty všechny ideje, znalosti, způsoby chování, dovednosti a nástroje, které jsou společné členům příslušné skupiny lidí a jejichž naučení lze přičíst pouze působení mezilidských vztahů.*“ (Geist, 1992, s. 199) Pro R. Linton je kultura „*soubor naučených způsobů chování a převzatých postojů, hodnotového systému a znalostí, které jsou členy velké skupiny sdělovány a tradovány.*“ (Geist, 1992, s.199) Z globálního pohledu je složena z dalších (sub)kultur nižších hierarchických řádů (oblastí, etnik apod.). Tato diferenciací je dána specifickými znaky, z nichž některé mohou být společné pro několik (sub)kultur. Tyto společné znaky pak umožňují sdružovat kultury do určitých, převážně geografických, oblastí (rozdílná kultura evropského a asijského kontinentu). C. Lévi – Strauss: „*Soubor vzorů chování a pro chování, převažujících ve skupině lidských bytostí v určitém časovém období.*“ (Geist, 1992, s. 200)

Jiní autoři ztotožňují kulturu s civilizací či ji chápou jako její část. Naproti tomu se současní autoři tomuto názoru ostře vyhrazují a pod kulturu zahrnují: něco, co je má samo o sobě hodnotu, co překračuje všednost, tedy náboženství, morálku, umění. Do civilizace pak zahrnují vědu, techniku, právo a ekonomii.(Geist, 1992, s.201)

Pojem kultura si lze tedy vyložit několika způsoby. „*Pojem kultura má svůj etymologický původ v antickém starověku. Vznikl z latinského „colo“, resp. „colere“, a byl původně spojován s obděláváním zemědělské půdy. Novou dimenzi pojmu kultura odkryl slavný římský filozof Marcus Tullius Cicero (106 -43 př.n.l.), když v Tuskulských hovorech nazval filozofii kulturou ducha (“cultura animi autem philosophia est“). Tím položil základ pojetí kultury jako charakteristiky lidské vzdělanosti.*“ (Soukup, 2000, s.13)

Autoři současné odborné literatury uvádějí tři základní přístupy ke kultuře a k vymezení tohoto pojmu:

1) je tradiční **axiologické pojetí kultury**, které je hodnotící. Zabývá se pozitivními hodnotami, které jsou příčinou kultivace člověka, jež má vést k začlenění do společnosti a k jejímu rozvoji. Jedná se tedy o umění, vědu, literaturu, osvětu, výchovu aj.

2) je globální **antropologické pojetí kultury**, které zahrnuje jak kladné hodnoty, tak i veškeré prostředky, díky kterým se člověk adaptuje na vnější prostředí. Toto pojetí nehodnotí, což nám umožňuje validní výzkum sociokulturních systémů (kultur, subkultur) v reálném čase a prostoru.

3) je **redukcionistické pojetí kultury**, jež se skládá z mnoha přístupů, které se zaměřují jen na určitou část sociokulturní reality. Rozvádí sémantický přístup, který vidí kulturu jako systém znaků, symbolů, které sdílí členové jedné společnosti.

(Soukup, 2000)

Další dělení by mohlo být dle prvků kultury, kterými jsou:

- **primární rysy kultury**, které souvisí s praktickým životem a existenčním zajištěním
- **sekundární rysy kultury** jenž nemají praktické využití a představují „kulturu“, kterou nazýváme uměním

(Soukup, 2000)

Kulturu tedy lze chápat jako soubor materiálních i nemateriálních výsledků lidské činnosti, je zároveň výrazem, ale i podmínkou své tvorby, a to jak minulých, které přijímají současné generace, tak současných, které budou ovlivňovat generace budoucí.

2 SUBKULTURA

„Každá subkultura představuje odlišný „moment“ - konkrétní reakci na konkrétní situaci.“

(Hebdige, 2012, s.132)

Jestliže kultura je brána jako společný projev mnoha lidí, tak subkultura je společná pouze pro určitou část společnosti dané kultury. Subkultura vykazuje určité

zvláštnosti, které jejich členy odlišují od ostatní společnosti. „Předpona „sub“ naznačuje svébytnost a odlišnost od dominantní nebo mainstreamové¹ společnosti. Subkultury tedy tvoří skupiny lidí, kteří sdílejí zvláštní hodnoty a normy, v nichž se rozcházejí s dominantní nebo mainstreamovou společností a které nabízejí mapy významů, díky nimž je svět pro členy subkultur srozumitelný.“ (Smolík, 2010)

Geist ve svém díle uvádí, že subkulturou lze obecně označit jakoukoliv kulturu, která je součástí jiné rozsáhlejší kultury, se kterou má jak společné, tak rozdílné složky. (Geist, 1992, s. 474)

„Cohen užívá v souvislosti se subkulturami termín referenční rámec (frame of reference). Tento pojem se vztahuje k pohledu jedince (v subkultuře) na dění okolo něj. Referenční rámec je tedy souborem hodnot, které jedinec uznává a které odmítá, stejně jako způsobů, jak dosáhnout určitých cílů a překonat překážky, s nimiž se setkává. (..) Pokud tento rámec do značné míry odpovídá referenčním rámcům ostatních lidí, kteří jsou v kontaktu s jedincem, je vše v pořádku. Pokud tomu tak není, může to být problém. Jedinec se chová z hlediska většinové společnosti nepřijatelným způsobem a je sankcionován. Proto je logické, že na takovou situaci jedinec reaguje tak, že se obklopí lidmi se stejným referenčním rámcem, právě vstup do subkultury se jeví jako ideální řešení.“ (Smolík, 2010, s.33)

Ford (1942) nabízí pohled na kulturu jako na 'tradiční cestu v řešení problémů', 'naučené řešení problémů'. Tento pohled vyzvedl A. K. Cohen, který viděl hlavní rozdíl mezi kulturou a subkulturou právě v řešení problémů, se kterými mladí přišli do styku. (Brake, 1985)

Není jednoduché pojem sub-kultura přesně vymezit. Někteří autoři se vůči tomuto označení vyhranili z důvodu, že je snadné za subkulturu označit cokoli, co se týká mladých lidí, jejich stylu a hudby, která tento styl doprovází. Toto jsou základní charakteristiky subkultury, jak je uvedla Marta Kolářová v knize *Revolta stylem* (2011):

- subkulturu lze považovat za podkategorii
- subkultura je tedy podkategorií kultury. Gordon ji viděl jako podmnožinu či

---

¹ Slovo mainstream pochází ze složení anglických slov main – hlavní, stream – proud. V této práci je tento termín chápán jako něco, vůči čemu se příslušníci subkultur vymezují. A to kultuře populární, vůči které staví svou alternativní kulturu. Mainstream je zde chápán i jako převládající společenské hodnoty.

segment populace národa. V současnosti ale musíme přihlídnout ke globalizaci, která se dotkla i subkultur, a vymyká se hranicím jednotlivých států

- svým vymezením se blíží pojmu komunita či skupina, jejíž členové mají něco společného (zájem, politický směr atd.), čím se odlišují od jiných skupin
- lze ji také chápat jako volbu určitého životního stylu
- subkultury byly často spojovány s tzv. dnem společnosti
- pojem subkultura se stal „desociologizovaným“ pojmem, stále více se používá v běžném životě
- na vytváření subkultur se v současnosti stále častěji podílejí média
- subkultury mají svůj charakteristický styl: slang, tanec, hudbu, oblečení, body art aj., který má pro členy subkultury specifický význam a jde snadno odlišit od jiné subkultury
- subkultury se vyznačují odporem k resistencím ve společnosti, jednak z pohledu věku, ale i vůči společnosti. Existují subkultury, které žádají sociální změnu.
- je pro ně typické obývání určitých prostor, návštěva klubů, či festivalů, distribuce hudby, vydávání hudebních zinů a účast v diskusních fórech sociálních sítí
- subkultury se často setkávají s represivní společenskou reakcí (např. v ČR před rokem 1989 zatýkání příslušníků subkultury punk)
- podílejí se na utváření identity členů

Fisher poukazuje na skutečnost, že subkultury vznikaly v důsledku urbanismu a vidí spojitost mezi urbanismem a komunitou. Ve městech se koncentruje heterogenní populace, což vede k oslabení mezilidských vztahů, jsou narušeny sociální struktury a normativní konsensy. Hustota obyvatelstva dynamicky stoupá, což má za následek komplexní, strukturální diferenciaci a odcizení, špatnou sociální orientaci, deviantní chování a anomii. (Brake, 185, s. 9)

2.1 SUBKULTURY MLÁDEŽE

Teprve od 20. století byla mládež chápána jako entita. Předtím měla společnost vymezen pouze pojem dětství a dospělost. Veškeré politické režimy se začaly honosit, že dělají něco pro mládež. Zakládali pro ni různé organizace – Skaut, Junák, YMCA, ČSM, SSM aj. Akceptovali její existenci, ale zároveň ji vymezovali střežené hranice, vymezili ji

prostor působnosti. Přesvědčovali ji, že jsou tu „pro ni“, ve skutečnosti však byli nad ní.

Samostatně si zde pokusíme vymezit pojem subkultura mládeže. Sociologické teorie hlásají, že neexistuje jednotná kultura mládeže. Subkultury vznikají tehdy, pokud se vyskytne rozdíl ve vnímání životní filosofie a životního stylu mladých lidí, který je velmi odlišný od dospělých v jedné a téže společnosti. „ *Subkultura mládeže je typ subkultury vázaný na specifické způsoby chování mládeže, na její sklon k určitým hodnotovým preferencím, akceptování, či zavrhování určitých norem, životní styl odrážející podmínky života.*“ (Smolík, 2010, s. 35) Členy subkultur se poté stávají dospívající, kteří hledají svoje „místo ve společnosti“, životní cestu a sdílejí se subkulturou něco společného, například problém, zájem, zvyk, názor, hudební vkus aj.

Kultura mladistvých je v mnoha ohledech odlišná od kultury rodičů, lze zde hovořit o vzdělání a zkušenostech s ním, o práci, o způsob trávení volného času, do kterého vstupují především masmédiá a internet.

Přestože je subkultura do jisté míry neorganizovaná a její jednotliví členové si ze subkultury „berou“ co uznají za vhodné, vzniká i tzv. ideové paradigma, v němž se utvářejí hodnoty, postoje a vztah k okolnímu světu a ke své osobě. Toto ideové paradigma je pak, jedinci patřícími k subkultuře, vnímáno odlišně stejně jako identifikace s ostatními příslušníky subkultury.

Podle Grubera (1997) **mají subkultury ve společnosti tyto funkce:**

- Poskytují specifické „útočiště“ nesocializovaným jedincům
- Umožňují komunikaci potřebnou pro výkon té které zájmové činnosti
- Umožňují realizovat a vyzkoušet nové vzorce chování
- Existence subkultur je zároveň symptomem takových vzorců
- Některé subkultury mohou být pro společnost zdrojem problémů (kriminalita, rasismus)
- Jsou vyjádřením míry demokracie a svobody ve společnosti

(Smolík, 2010)

Typologie subkultur: první rozlišení by mohlo vyplývat z místa vzniku subkultury a to na subkultury mládeže přenesené a originální. Mezi další kritéria lze zařadit:

- *Rozšířenost subkultury* tj. existence či absence v České republice

- *Jednotnost či nejednotnost subkultury* tzn. existence několika proudů, vycházející z jedné subkultury
- *Politická angažovanost* či apolitická subkultura
- *Přijatelnost společenská* extremismus/ne extremismus
- *Vztah k násilí*
- *Vztah k návykovým látkám*

3 STYL

Je důležitým aspektem subkultury. Ve své podstatě je to první věc, která upoutává pozornost okolí. I neznalý této tematiky, si povšimne rozdílu mezi členem subkultury Punk a Hip hop. „*Styl vypovídá o skupině, může být chápán jako symbol nebo znak.*“ (Smolík, 2010, s. 36)

Styl má mnoho významů. V této práci je chápán jako záměrná komunikace. Na jedné straně odlišuje členy jednotlivých subkultur od mainstreamové společnosti. Výběr oblečení průměrného občana je dán jeho finančními limity, vkusem, účelností oblečení a vyjadřuje „normalitu“ jako protiklad deviance, tedy toho, jak se oblékají členové subkultur. Na straně druhé má významnou složku pro své členy, tedy odpověď na otázku, co pro něho subkultura znamená. Stejně tak odlišuje subkultury od sebe navzájem.

Šokuje většinovou společnost, má pomoci jedinci odlišit se, vysvobodit ho ze stálosti společnosti. Na druhou stranu mu má dát pocit sounáležitosti a identifikace se subkulturou. Může být na jedné straně oslavován – módní stránka, na druhé straně je zesměšňován „normální“ společností, která definuje subkulturu jako problém. Styl se dle Smolíka skládá z několika částí:

- **Image** = vzhled, tj. styl oblékání, účesu, doplňků, a body artu (tetování²)

---

2 TETOVÁNÍ původ z tahitského slova tatau = kreslit. Výraz prvně užit roku 1772 doktorem Berchonem na 2. výpravě Jamese Cooka. Ve většině kultur hraje tetování důležitou a rituální funkci. Jeho užití lze mapovat přes starověký Egypt, nalezeno bylo na mumiích Skytů. V Euroasii jeho užívání sahá až do neolitu. Je doloženo u Maorů na Novém Zélandu, kde vypovídá o kmenové příslušnosti a spiritualitě, Berberů v Africe a indiánů v Jižní Americe. U Eskymáků v Americe a Grónsku symbolizovala jedna

piercing³, scarifikace⁴ aj.) Přestože bylo tetování ještě před rokem 1989 „nenormální“ a jeho nositelé ve většině případů prošli nápravným zařízením, v současnosti je velice módní a je typické nejen pro většinu subkultur, ale i pro mainstreamovou společnost.

- **Vystupování**, které je tvořeno výrazem tváře, stylem chůze a celkovým držením těla.
- **Argot** = speciální slovní zásoba („odborné“ termíny sprejerů, skejťáků, satanistů) a také způsob, jakým jsou tato slova pronášena.

(Smolík, 2010 str. 36)

Jednotlivým složkám stylu se budu věnovat samostatně u každé subkultury. Domnívám se, že význam stylu je pro stoupence jednotlivých subkultur důležitý, právě pro svou odlišnost od masy či konzumu společnosti. Jedním bodem výzkumu této práce je zjištění, zda se mladí zapojují do subkultur převážně kvůli stylu, či je k tomu vede i

---

tečka vytetovaná v obličeji jednu zabitou velrybu. Nejčastěji bylo tetování spojováno s obřady přechodu (změny ve statutu člověka – dospělost, svatba atd.). Kresby obsahovaly symboly duchovní oddanosti, symbolizovaly statečnost jedince, dále byly chápány jako sexuální vábnička, sloužily též jako amulety pro ochranu a léčení (www.tetovani.rg).

- 3 PIERCING stejně jako tetování má bohatou historii a jeho účel bývá shodný s již zmíněným tetováním. Například piercing nosu byl prvně doložen asi před 4000 lety na Středním východě, kde velikost kroužku byla závislá na bohatství rodiny. Na Borneu byl symbolem dospělosti. Piercing jazyků používali již Mayové a Aztékové a to k rituálnímu vyvolávání bohů. Uši byly propichovány z magických důvodů, mělo to co do činění s vírou, že duchové vstupují do člověka uchem a ozdoba v uchu je měla odpuzovat (www.i-piercing.eu).
- 4 SCARIFIKACEz anglického scarification = jizvení. Označení pro vytváření jizev coby formy body modification. Scarifikaci lze rozdělit na branding, nebo-li pálení (z anglického to brand = označkovat). Jde o stejný princip jako u značkování dobytka. Chirurgická ocel je zohýbána do požadovaných tvarů, následně rozžhavena a přiložena na kůži. Tímto způsobem se ve středověku cejchovali zločinci. Druhým způsobem je tzv. kauter branding, který je vytvářen kauterizační pistolí, což je chirurgický elektro-tepelný skalpel. Další formou scarifikace je cutting, nebo-li řezání (z anglického cut = řezat). Jizva vzniká za použití skalpelu. Řezané jsou buď jen linie, nebo je možné kůži zcela vyříznout a vytvářet tak plošné jizvy (www.painart.cz).

ideologie subkultury.

Mezi základní stavební jednotky subkulturního stylu patří i hudba. Dá se říci, že každá nová subkultura sebou nesla novou hudební revoluci. Ať už to byli Teddy Boys a jazz, punk a punková vlna v hudbě, hippies se svou psychedelickou hudbou, metal se svými „kovovými“ kytarami, na který reagoval Grunge, podle některých poslední hudební revoluce, která proběhla v devadesátých letech dvacátého století. Všechny tyto hudební styly měly návaznost na sociální situaci, ve které se nacházela mládež a jež formovala subkultury.

Jak bylo řečeno, hudba jako složka subkulturního stylu, měla provokovat většinovou společnost. *„Když se Bob Dylan odvážil hrát na elektrickou kytaru na Newportském folkovém festivalu v roce 1965, lidé odcházeli a mnozí z těch, kteří zůstali, bučeli.“* (Levitin, 2006, s. 13)

Hudba je nedílnou součástí života každého dospívajícího, stává se pro něho výrazovým prostředkem, melodie a rytmus mu dávají pocit síly nebo naopak klidu. S texty písní se mnohdy může ztotožnit nebo mu mohou dát odpověď na jeho otázky.

To i přesto, že fenomén hudby pro mládež, je znám až od počátku 20. století (do té doby byla komponována hudba stejná pro všechny generace). Byla to hudba určená pouze jedné generaci. Ostatní generace ji buď nerozuměli, nebo rozumět nechtěli. Nástrojem, který zapříčinil tuto hudební revoluci, se stala elektrická kytara. Kytarista Jeff Bexter se k tomu vyjádřil takto: *„Když vezmete do ruky kytaru, držíte v rukou svobodu, symbol celé jedné generace.“*

„Mladá generace každé další dekády, padesátými léty počínaje, měla v podstatě dva stěžejní požadavky, sdílené a srozumitelné právě prostřednictvím rock'n'rollu nebo obecněji rockové hudby. Chtěla prožít několik let svobodného mládí, v němž nebude už muset hrát úlohu poslušných dětí a v němž ještě nebude muset zodpovídat za potomky vlastní.“ (Vaněk 2010, s. 29)

Dalším důvodem, proč je hudba jedním z nosných pilířů subkulturního stylu, je

její živá produkce. Mám zde na mysli pořádání koncertů⁵ či hudebních festivalů⁶. Na

5 Americká vlna punku se začala formovat na koncertech, které pořádal klub CBGB. Tento klub byl na New Yorkském Manhattanu založen roku 1973 a hráli zde například The Ramones či Patti Smith. Poslední koncert tu byl odehrán 15. října 2006. V roce 2013 byl o tomto klubu natočen celovečerní film.

V ČR měly punkové a undergroundové koncerty před rokem 1989 nádech revolty. Často byly rozháněny Veřejnou a Státní bezpečností a výjimkou nebylo zatýkání pořadatelů či interpretů. Místa konání těchto koncertů se předávalo pouze ústní formou.

6 Festival Woodstock, který se pořádá 15.8. – 18.8. 1969 je označován za klíčový moment v historii rockové hudby. Navštívilo ho přes půl miliónu mladých Američanů, a to především tzv. „květinových dětí“ Hippies, kteří ho chápali jako protest proti válce ve Vietnamu. Příjezdové cesty k festivalu byly tak ucpané návštěvníky, že hudebníci jako Jimmi Hendrix, The Who, Janis Joplin či Jaferson Airplane museli být na místo koncertu dopraveni vrtulníkem. (www.woodstock.com)

V současné době mezi největší festivaly patří kalifornská Coachella, jež trvá dva dubnové víkendy a která se stala především módní přehlídkou a je hojně navštěvovaná hollywoodskými hvězdami.

Další je anglické Glastonbury, které se pořádá od roku 1970 a byl to původně bluesový festival, jenž poprvé navštívilo 1500 fanoušků hudby. Nyní patří mezi největší multižánrové hudební festivaly, které si mohou dovolit i skupiny typu U2, kteří zde hrají za nízkou cenu, díky prestiži festivalu. Běžně ho navštěvuje přes 100 000 návštěvníků z celého světa. Vstupenky na ročník 2014 byly vyprodány během hodiny a půl a dle pořadatelů se na prodejní server snažilo připojit přes milion lidí. (www.glastonbury.com). Dalším festival, který má dlouholetou tradici je anglický Reading festival, pořádaný prvně roku 1971. Tento festival má jedny z nejpropracovanějších bezpečnostních předpisů díky své minulosti, kdy velmi často docházelo k násilným střetům mezi návštěvníky. (www.readingfestival.com) V Německu mezi nejstarší a největší festivaly patří Rock am Ring, který se prvně pořádá v červnu 1985. Nyní se jeho návštěvnost pohybuje v rozmezí 70 000 návštěvníků. (www.rock-am-ring.com)

Za taneční scénu lze jmenovat festival Tomorrowland. Tento festival konající se v Belgii, prvně otevřel své brány v roce 2005. 2011 se rozšířil z jednodenního festivalu na třídní a v roce 2013 byly lístky v předprodeji vyprodány během jedné sekundy. (<http://musicserver.cz/clanek/41905/Festival-Tomorrowland-byl-vyprodan-za-jednu-vterinu/>)

V ČR je nejstarším multižánrovým festivalem „přezdívaný český Woodstock, Trutnov Open Air. První pokus o pořádání rockového hudebního festivalu (1987) rozehnala komunistická Státní a Veřejná bezpečnost. Pravidelně se pak koná od roku 1990. Festival je protkán hippies a indiánskou tematikou. 2007 byl Václav Havel, který navštěvoval všechny ročníky až do své smrti, jmenován Náčelníkem festivalu. (www.festivaltrutnov.cz) Alternativní scénu zastupuje festival Colours of Ostrava. Vítkovický areál v roce 2012 navštívilo 30 000 lidí. Původně rockovou, v současnosti multižánrovou

těchto akcích mají jednotliví členové subkultur možnost se sejít, takže tu dochází k užším společenským interakcím. A to nejen mezi členy subkultury, ale i mezi členy různých subkultur například na multižánrových hudebních festivalech.

Živá produkce je často srovnávána se sportovním utkáním, které zastupuje bitvu. Fanoušci na koncertech zažívají stejné euforické stavy, jako sportovní fandové, když vyhraje jejich tým. Na koncertech ovšem nejsou dva týmy a tak je pokřik, sborové zpívání namířeno proti establishmentu, mocenským autoritám, válce, ničení životního prostředí aj.

Že jde o opravdovou bitvu odehrávající se pod pódiem, dokazují pohybové kreace, které jsou k vidění na živých vystoupeních. Je to tzv. Wall of Death, při které dojde k rozdělení „kotle“ na dvě poloviny, které se rozestoupí a na povel muzikantů proti sobě vyběhnou. Dalším je tzv. moshing při kterém fanoušci v „kotli“ okolo sebe bez rozmyslu mlátí rukama zaťatýma v pěst. Méně nebezpečný je circle pit, což je běhání v kruhu, který se utvoří samovolně či na výzvu muzikantů v „kotli“. Tyto „taneční“ projevy byly známé z rockových koncertů, v současné době se etablovaly i na jiné hudební scény a jsou k vidění i na reprodukované hudbě. Přestože se „tanečníci“ navzájem hlídají a při upadnutí jednoho z nich, dochází k okamžité pomoci ostatních, při Wall of Death jsou známé i případy úmrtí.

K úmrtím ale dochází i při „tlačení v kotli“ (Obr. 1), kdy se fanoušci v touze dostat co nejbližší svému idolu, mačkají na fanoušky před sebou. Při těchto tlačenicích pak vlivem pádu dochází k hromadným úmrtím. Například při produkci hudební skupiny Pearl Jam na Roskilde festivalu (Holandsko) bylo ušlapáno osm lidí. Po tomto incidentu kapela přemýšlela o svém zániku. (www.ireport.cz/style/12167-tragedie-na-koncertech-aneb-prisli-videli-zemreli.html, DVD Pearl Jam Twenty)

Styl musí být sociálně rozeznatelný. Jeho přijetí a prezentace vychází z

---

scénu zastupuje Rock for People, který se v roce 2007 přestěhoval z Českého Brodu do Hradce Králové. Původně jednodenní festival, který při prvním ročníku (1994) navštívilo 1500 lidí a vstup byl 75 Kč vpředprodeji a 90Kč na místě, se rozšířil na pětidenní festival s návštěvností cca 30 000 lidí. (www.rockforpeople.cz) (Obr. 2) Mighty Sounds pravidelně konaný od roku 2005 v Táboře zase přitahuje posluchače punku, punk rocku, rocknrollu, regge, hardcoru a ska. (www.mightysounds.cz)

předpokladu, že společnost je schopná číst jeho význam.

3.1 ŽIVOTNÍ STYL

Volný čas představuje významnou část životního stylu. Definujeme ho jako dobu, která je mimo pracovní náplň a povinnosti. Je to prostor svobodných rozhodnutí, která se řídí dle vlastních zájmů a hodnot a ne společenskými závazky.

„Tzv. kompenzační teorie volného času říká, že v práci se člověk cítí odcizen a nemůže se seberealizovat, naopak ve volném čase se osvobozuje a kompenzuje si vlastní aktivitou omezování v práci.“ (Kolářová, 2011, s. 36)

Bytí v subkultuře je alternativním životním stylem, pro který se jedinec rozhoduje dobrovolně. Styl je ovlivněn subjektivními volbami, které ovlivňuje především orientace hodnot. Tyto hodnoty jsou pro jedince tak důležité, že je kvůli nim ochoten podstoupit nelibé projevy svého okolí či své zamítnutí. Alternativním životním stylem dává subkultura najevo svůj nesouhlas s většinovou společností a jejími hodnotami. Zároveň se vymezuje vůči tomu, co je pro většinovou společnost konformní. (Kolářová, 2011)

Hodnoty, které jedinec přijímá v rámci subkultury, ovlivňují jeho sociální interakce jak uvnitř subkultury (zde mohou být vodítkem pro tvorbu sociálních rolí), tak i mimo subkulturu (zde jsou znakem diferenciací). Mají tedy vliv jak na sociální začlenění (do subkultury) i na sociální vyloučení (mimo subkulturu).

4 TEORIE SUBKULTUR

V této kapitole představuji základní teorie, které se zabývají subkulturami.

4.1 CHICAGSKÁ ŠKOLA

Jak napovídá název, jedná se o teorii, která vznikla ve městě Chicago ve Spojených státech amerických, kde byla roku 1892 založena na místní univerzitě katedra sociologie.

Sociologický směr, který na této univerzitě vznikl, ve 20. letech 20. století soustředil svou pozornost především na deviantní jedince a na různé komunity osob z řad

bohémů, prostitutek, lidí bez zaměstnání, tuláků, narkomanů, tedy lidí, jež nereprezentovali většinovou společnost. Byli to ti „dole“, které studovala pomocí biografických metod tzv. labelling theory.

„Chicágská škola jako první na světě detailně zmapovala výskyt sociálních deviací v určitých teoriích a nabídla řadu výkladů souvislosti tohoto chování se sociálními a nesociálními procesy v prostředí města, nacházejícího se v hlubokých sociálních změnách.“ (Munková, 2001, s. 29)

Mezi roky 1886 – 1920 se do USA nastěhovalo zhruba 19 milionů přistěhovalců z Evropy, což nebylo vnímáno příliš pozitivně. Na tyto přistěhovalce byla svalena vina za problémy ve společnosti. Situace dala vzniknout zkoumání sociálních problémů a to právě na založené sociologické katedře Chicagské univerzity. Město Chicago bylo využito jako laboratoř, po velkém příchodu přistěhovalců, kdy se každá skupina snažila nalézt svůj prostor pro život.

Chicagská škola se snažila aplikovat sociologii do praktické roviny. Byla vytvořena celá řada sociologických metod jak pro kvalitativní tak i pro kvantitativní výzkum.

Vytvořila tzv. definici situace – jestliže lidé vnímají situaci jako reálnou, pak se situace ve svých důsledcích reálnou stává.

Chicagská škola má tři generace:

1) William Thomas, Florian Znaniecky prováděli výzkum v letech 1920-1928 a publikovali pět svazků o zkušenostech polských imigrantů do Chicaga. Tyto práce vycházely ze sbírek Roberta Ezra Parka, bývalého novináře a vedoucího katedry v roce 1913. Park se zabýval sociologií města a zaměřoval se na výzkum jednotlivých sociálních skupin, především na jednotlivé mezietnické vztahy – důraz kladl na tradice, postoje, hodnoty, chování a snažil se zjistit, do jaké míry je možné „klidné“ soužití etnik.

Součástí první generace byl i výzkum kriminálního chování. Výzkumy prokázaly: *„existenci různorodých sociálně-ekologických oblastí v Chicagu, kde platila odlišná pravidla chování, a proto i kriminální chování bylo vnímáno jinak a jeho výskyt byl častější než v jiných částech města.“* (Smolík 2010, s. 60) V rozmezí let 1919-1926 bylo v Chicagu napočítáno celkem 1313 gangů.

2) Herbert Blumer- studie Boys in White z lékařského prostředí

3) H. Becker – studie Outsiders jež popisovala svět jazzových hudebníků a jejich

návyk na kouření marihuany.

Paul G. Cressey – studie The Taxi-Dance Hall. Tento výzkum byl zaměřen na život žen, jež za peníze tančily se zákazníky. „*Zkoumané dívky začínaly jako taxi dancers v tíživé životní situaci, ale vždy končily ve skupině s horším sociálním statusem.*“ (Smolík 2010, s. 63)

4.2 TEORIE KULTUR A SUBKULTUR

představitelé: Albert Cohen, Richard Cloward, David Downes aj.

Tato teorie se začala formulovat v 50. a 60. letech tohoto století v pracích amerických a britských sociologů, kteří se pokoušeli „*Vysvětlit odlišnosti v lidském chování na základě přijímání odlišných kulturních vzorů chování v různých vrstvách společnosti.*“ (Munková, 2001, s. 46)

Alternativním názvem pro tyto teorie jsou teorie napětí, dle domněnky, že deviantní chování je důsledkem sociálního tlaku, kterému čelí jedinec.

- delikvence je chápána jako způsob řešení problému
- deviace vzniká ve skupině, jejíž jedinci čelí podobným problémům, vyplývajících z postavení jedinců ve společnosti

Nejvýznamnějším autorem byl **A. Cohen**, který ve své studii *Delikventní chlapci*, rozpracoval teorii delikventní subkultury podle které je vznik subkultury kolektivní reakcí na problémy, jež sebou nese sociální nerovnost a společnost nenabízí jedinci uspokojivé řešení neuspokojivé životní situace, která je podmíněna sociálními důvody. Znamená to tedy, že společnost kladně hodnotí status, kterého jedinec nemůže ve své situaci dosáhnout. Toto napětí mezi očekávaným a skutečným je doprovázeno frustrací, která je kompenzována ve vytváření skupin jedinců se shodnými problémy. Uvnitř těchto skupin vznikají interaktivní procesy, v jejichž důsledku se ve skupině vytvoří homogenní normativní systém, který je odlišný od obecně uznávaných norem. Tento normativní systém napomáhá skupině ospravedlňovat deviantní formy chování. (Smolík, 2010)

Cohen uvádí následující funkce delikvence:

- dosažení alternativního společenského statusu
- pomsta systému, který jedince označil za neúspěšného

Koncept Cohenové teorie stejně jako teorie jeho současníků Clowerda a Ohlina,

vychází z Mertonova modelu příčin sociálních deviací a předpokládá, že delikvence je problémem především městských skupin z nižších sociálních tříd, kde nejobecnější byla frustrace vyplývající z nedostatku peněz a tlak na úspěch jedince.

Rozeznávají tři typy delikventních subkultur:

- **kriminální subkultura**, jejíž vznik je podmíněn otevřeností struktury nelegitimních příležitostí, kdy jedinec může přijmout kriminální způsob chování dospělých, od kterých se jej naučí.
- **konfliktní subkultura**, vznik je podmíněn uzavřením jak legitimních, tak nelegitimních příležitostí ekonomického úspěchu. Dochází ke střetům gangů a jejich členové mohou získat respekt (alternativní status), pokud uvnitř skupiny předvedou např. lepší fyzické dovednosti, odvahu, či bezcitnost.
- **retreastická subkultura**, zde se upřednostňuje strategie úniku, pokud jedinec nebyl schopen se začlenit do předchozích typů.

Dalším představitelem teorie kultur a subkultur byl David **Matz** (Delinquency and Drift, Becoming Deviant, jehož díla znamenala určitý průlom. Důraz kladl na svobodnou vůli jedince a nevěřil na jednoduché dělení lidí na devianty a nedevarianty. „*Matza vystavěl svou teorii na předpokladu, že delikvence je chtěné chování, a že mu předchází stav neukojenosti či nezakořeněnosti. Tento stav má za následek určitou ztrátu kontroly nad svým chováním a delikvence je pak pouze jejím jedním z možných důsledků.*“ (Munková, 2001, s. 52) Morální rozpor svého chování pak jedinec omlouvá pomocí „**technik neutralizace**“ (každý to tak dělá aj.) :**popření zodpovědnosti, popření bezpráví, popření obětí, popření soudců, odvolávání se na vyšší loajalitu**. V určitém věku může být delikvence pro jedince atraktivní z důvodu nabídky alternativních hodnot.(Munková, 2001)

Jak bylo naznačeno výše, tyto teorie se formulovaly nejen v USA, ale i v Británii, která se od USA lišila především v jiném pohledu na individuální úspěch, stejně tak nebylo přítomno tolik minoritních skupin, které by si zakládaly na etnické příslušnosti. Britské výzkumy označily jako spouštěč deviantního chování **nudu**. Třídní struktura společnosti může jedince limitovat ve svém postavení, mladí lidé pak přikládali velkou důležitost volnému času, kde mohli projevit svou individualitu. V situaci, kdy je jedinec v tíživé finanční situaci, může být delikventní chování způsobem, jak zahnat nudu.

(Munková, 2001) **Downes** a **Rock** upozorňují na tyto vztahy mezi nudou a delikvencí:

- delikvence může být prostředkem k obstarání si vzrušení
- delikvence jako postranní produkt při hledání vzrušení
- delikvence jako „továrna“ na výrobu vzrušení

Individualita jedinců pak není vyjádřena pouze stylem chování, ale také stylem oblečení, mluvou, gesty aj.

Do těchto teorií lze zařadit i **teorii kulturního konfliktu**. Představitelem je **T. Sellin** : jedinci se sdružují do skupin, které vytvářejí pro určité situace určité normy, dle kterých jedinci řídí své chování uvnitř této skupiny. Normy pak určují normalitu a deviaci. (Munková, 2001) Pokud se subkultura dostane do kontaktu s kulturou, dochází ke konfliktům.

Poslední teorií je **teorie třídního konfliktu**, jež vychází z předpokladu, že třídní konflikty by měly být analyzovány ke vztahům k sociální deviaci. Představitelem je **P. Cohen**, *„který specifikuje „inovace“ v kultuře mladých lidí v Londýně. Tyto inovace vznikají tehdy, když rozpory kapitalistického hospodářství přinášejí své efekty do života pracující třídy: změny v bydlení, dopravě, v technologiích znamenaly fragmentaci v jejich komunitě. Neschopnost „rodičovské generace“ vyrovnat se s těmito dopady, vyvolává v mladé generaci pocit třídní porážky a selhání.“* (Munková, 2001, s. 57) Mladí lidé pak reagují na napětí, které se projevuje v rodinách, také na nestabilitu komunity, na ekonomickou nejistotu **revoltou do určitých stylů**.

4.3 BIRMINGHAMSKÁ ŠKOLA, CCCS

Datově spadá do 70. let minulého století. Ve Velké Británii vznikaly opoziční subkultury dospívajících (mods, skinheads, punk), které vlivem industrializace, demografie, masmédií a zlepšení finanční situace mládeže, získávaly autonomnější charakter.

CCCS = Centre for Contemporary Cultural Studies vzniklo při Birminghamské univerzitě jako následek vzniku nových subkultur v Británii, zvýšenou migrací a politickou sférou. Odborníci i veřejnost se potřebovali zorientovat v jednotlivých subkulturách, masmédiích, výchově a vzdělání, genderu a rase.

Mezi hlavní představitele patří S. Hall, jež navázal na Gremshiho koncept hegemonie. Hegemonie je nátlakový přístup, jehož cílem je změna obecného povědomí,

ke které je využívána ideologická práce. Jedná se vlastně o mechanismus moci, který využívá manipulace k dosažení svého cíle (Smolík, 2010) Hall se dále zabýval i jinakostí, která po válce způsobovala problémy v dominantní kultuře.

V 70. a 80. letech byly subkultury brány jako důsledek strukturálních problémů v sociálních třídách. Tyto problémy pak jedinci řešili pomocí hledání individuality, kterou nacházeli právě v subkulturách.

Autoři CCCS se zabývali i vlivem tisku a televize. Zaměřovali se na jazyk, filmy, módu, styly a trávení volného času, kterým mládež přikládala velký význam.

Přestože se CCCS stalo na dlouhou dobu uznávanou doménou pro studium subkultur, nevyhnulo se v následujících letech kritice. Ta byla především směřována na nedostatečnou pozornost věnovanou postavení ženy v subkultuře. Dále to byla skutečnost, že nebyl brán ohled na mládež, která do subkultury vstoupila „z legrace“, nezohledňovala povolání ani postavení rodiny, či rodinné vztahy. Nejasné vymezení mládeže, tedy, do kdy je jedinec považován za mládež. Či nezohlednění vztahu mezi etnickou podřízeností a vykořisťováním.

5 HISTORIE SUBKULTUR V ČR

Historie subkultur na území ČR potažmo Československa by se mohla rozdělit do dvou částí a to před rokem 1989 a po tomto roce.

Před rokem 1989 bylo v tehdejším Československu známo jen několik subkultur. Patřily mezi ně tzv. „máničky“ či „vlasatci“ což byla subkultura velmi diferenciovaná. Podle autorů knihy *Kmeny, mezi ně patřili jak „mladí intoši, tak rváci z předměstských hospod, metalisti i čtenáři Baudelaira“*. Mezi nejstarší a nejvýznamnější subkulturu v českém měřítku dozajista patří punk. Dále to byla subkultura „veksláků“ a „feťáků“. Osobně bych za subkulturu považovala i tzv. „trampy“. Tramping má v této zemi mnohaletou historii a vykazuje mnoho společných znaků pro subkulturu (oblékání, hudba, názory a v dřívější době i utajenost před režimem). Jak říká otec mého kamaráda, který se svým otcem jezdil na tramp od tří let, les bylo jediné místo, kde ses nemusel bát říct vlastní názor. Po roce 1989 se na našem území etablovaly téměř všechny subkultury běžné v zahraničí.

„Máničky“ či „vlasatci“ byli opravdovým trnem v oku tehdejší socialistické vlády. Původ této subkultury lze nalézt v období amerických beatnických básníků a muzikantů tzv. Beat generation⁷. Vlasatci ze západu se stali vzorem pro dospívající generaci, která je kopírovala, co se délky vlasů týče, ale i experimentování s návykovými látkami. Cílem této generace vlasatců však byl rozchod s názory poválečné generace a nesouhlas s vládním režimem.

Důležitá v tomto období byla i hudba, která měla vyjadřovat životní názor. Stejně jako v západních zemích měla rocková hudba v Československu důležitou roli ve vymezení mládeže vůči zbytku společnosti. *„Konflikty mezi fanoušky nových hudebních směrů a příslušníky starších generací či zástupy státních institucí přitom nevyvolávala jen samotná hudba, ale i specifický taneční projev, účes či oblečení.“* (Pospíšil, Blažek, 2010, s. 28) Role průkopníka nového hudebního stylu, rock n rollu, se v Československu ujalo uskupení Accord Club. Tato formace působila na Národní třídě v klubu Reduta. V roce 1958 a 1959 byla založena skupina Samuel's Band. Veřejné produkce nově vznikajících hudebních uskupení se konaly v malých sálech a klubech. Prvním velkým rokenrolovým koncertem byla živá produkce kapely Komety roku 1962 v pražské Lucerně. Dva roky po tomto vystoupení zaplavila Československo beatlomanie⁸. Přestože tato hudba nebyla podporována médii, českoslovenští posluchači si našli cestu. Bylo možné zachytit rádiové vysílání. V padesátých letech to bylo vysílání AFN Munich. Toto vysílání bylo v Československu dobře zachytitelné a posluchači ho

---

7 Beat generation se počala formovat v 40. letech minulého století okolo spisovatelů a básníků jako byl Jack Kerouac, William Seward Burroughs, Allan Ginsberg či Charles Bukowski. Výše zmínění společně studovali na vysoké škole a provokovali společnost. Hledali nové formy psaní, vedli nekonvenční život, experimentovali s drogami a sexem. Uskupení se společně v padesátých letech přestěhovalo do kalifornského San Francisca, kde John Clealton vydává roku 1952 své dílo Go, původní název díla, jež vymyslel Jack Kerouac, byl The Beat Generation. Roku 1956 byla podána žaloba na Allana Ginberga za jeho báseň Kvílení, jež dle žaloby neměla prážádnou uměleckou hodnotu a je jen oslavou drog a alkoholu. Soud však žalobě nevyhověl a Beat generation byla uznána za uměleckou. Toto uskupení spisovatelů, básníků a muzikantů dalo taktéž vzniknout další subkultuře a to Hippies.

8 Beatlomanie – hudební skupina Beatles vznikla v roce 1957 v anglickém Liverpoolu, tehdy ještě pod názvem The Quarrymen. Okolo roku 1960 si začali říkat The Beatles a způsobili celosvětovou hudební revoluci. Členové John Lennon, Paul McCarthy, George Harrison a Ringo Star produkovali hudební alba, která se i v současnosti umísťují na předních příčkách nejlepších hudebních počínů.

využívali nejen k poslechu hudby, ale i k výuce angličtiny. Dále to bylo Rádio Luxembourg a na krátkých vlnách vysílající Rádio Svobodná Evropa. Poslouchání rozhlasu se stalo mezi mládeží velice populární, čehož si všimly i bezpečnostní složky, jež vydaly zprávu, která označila tato vysílání jako: infiltraci západní kulturou a buržoazními názory mezi mládež. Roku 1964 pak musela československá média udělat několik ústupků a vyhovět tak nárokům mládeže. Jedním z nich byl rozhlasový pořad 12 na houpačce.

Móda vlasatců či mániček se začala rozšiřovat od roku 1964 a do poloviny roku 1965 zesílila masově. Dopomohla k tomu i návštěva Allena Ginsberga, jehož mládež mohla potkat v mnoha pražských klubech a jež navštívil ČSSR v rámci Pražského majálesu. Stejně jako vysílání filmu Perný den, jež je z produkce hudební skupiny The Beatles.

Ruku v ruce s novou hudební vlnou šla i móda, která se stala terčem kritiky médií a starší generace. Nosily se kecky, trička, džíny, golfové semišové kotníčkové boty, sametová saka, dederonky s úzkou koženou kravatou, následovala batiková trička, kalhoty do zvonu, pruhované kalhoty, květované šaty, ale většina módy směřovala k džínům. Džíny byly nedostatkovým zbožím a poprvé se objevily v Tuzexu⁹ okolo roku 1966. Byly to džíny francouzské značky Wright a pro většinu mladých byly finančně nedostupné.

Subkultura „vlasatců“ či „mániček“ se rozšířila na většinu mladé generace, což se samozřejmě nelíbilo vládnoucí komunistické straně. Vlasatci či máničky byli neustále sledováni tehdejší policií „*Když mě předvolali na oddělení, na předvolačce stálo: „dostavte se ve věci mánička.*“ (Pospíšil, Blažek, 2010, s. 14) Státní bezpečnost reagovala koordinovanou kampaní, která měla učinit přítrž společenskému nebezpečí, které představovala „vlasatá“ mládež. Podkladem této kampaně byl návrh Opatření vůči nežádoucím negativním jevům mezi mládeží z 15. června 1966, kterou vyhotovil první zástupce náčelníka VB plukovník Jaroslav Rybář. Kampaň pak prakticky zahájila stížnost

---

9 Tuzex byl obchod se zahraničním zbožím, kde se platilo pomocí tzv. bonů, jež se směňovaly za peníze. V roce 1977 si můj otec v Tuzexu koupil své první džíny, dal za ne 35 bonů, přičemž cena bonu byla na černém trhu od 4,50 Kč do 5,50 Kč. Na tehdejší dobu to byly velké peníze. Obchodování s bony dalo vzniknout i další subkultuře tzv. vekslákům. A na tuto tematiku roku 1987 natočil Vít Olmer film Bony a Klid, dle scénáře Radka Johna.

základní organizace KSČ v Národním muzeu, jež si stěžovala na srocování „vlasatců“ *„prostory před budovou Národního muzea se v této době staly shromaždištěm mladých lidí s dlouhými vlasy, oblečenými v roztrhaných a špinavých texaskách, různými nápisy pomalovaných košilích, působících celkovým ušpiněným dojmem. Zdržují se před budovou Národního muzea po celý den do pozdních hodin a znečišťují prostranství, budí svým chováním pohoršení nejen pracovníků Národního muzea, ale i jeho návštěvníků a návštěvníků Prahy, zahraniční návštěvníci si je dokonce se zájmem fotí.“* (Pospíšil, Blažek, 2010, s. 50) Orgány VB pracovaly velmi rychle a ještě téhož dne předvedli 110 mužů a 30 žen ve věkovém rozmezí 15 -18 let. Za necelý měsíc bylo předvedeno 458 lidí. Zpráva z této kampaně uvádí mimo jiné, že 30 osob bylo pro trestnou činnost dáno do vazby, 20 pro podezření z pohlavně přenosné nemoci předáno do nemocnice, u 55 bylo zasláno upozornění zaměstnavatelům a 54 se po přesvědčování nechalo dobrovolně ostříhat. Snaha o „likvidaci“ vlasatců však pokračovala i nadále. Číšníci ve vyhlášených restauračních zařízeních neměli „vlasatce“ vpustit do restaurace, na hudební produkce bylo zakázáno vpouštět „vlasatce“ a to zejména v Olympik klubu, kina vykazovala své vlasaté návštěvníky, kadeřníci a holiči neměli upravovat vlasy „vlasatců“ jinak než na normální ostříhání, na středních školách a základních školách měli být „vlasatci“ ostříhání, vycestování vlasatých mladíků do zahraničí nebylo povoleno stejně jako návštěva vlasatých z ciziny, vlasatí také neměli být vpouštěni do lázeňských měst, kaváren, vináren a hotelů aj. Na tuto zprávu pak zareagoval Milan Knižák tak, že vydal a rozmnožoval Provolání k dlouhovlasým.¹⁰ V říjnu 1966 už kampaň čítala 3976 vyšetřovaných jedinců. Kromě Knižáka se o protest pokoušeli samotní postižení, avšak sporadicky. Někteří násilně ostříhání se na protest pokusili o sebevraždu. Největším projevem nesouhlasu s kampaní se stal pochod zhruba 130 vlasatců centrem Prahy, z čehož bylo zadrženo 59 osob. Přestože se ke kampani přidala i média a označovala „vlasatce“ za špinavé, nepodařilo se „vlasaté“ hnutí popřít zcela a koncem roku 1966 již „vlasatých“ opět přibývalo.

---

10 *„Lidé s dlouhými vlasy jsou označováni za zvrhlé, výjimečné, pitomé, mají kvůli tomu potíže v zaměstnání, na školách, kdekoli. Proto se obracím ke všem s vlasy na ramena! Ať nezůstává jen při dlouhých vlasech. Jsme-li vyčleňováni ze společnosti kvůli tak prosté věci, jako jsou naše vlasy, je to patrně známkou, že společnost je chorobná, že její reakce jsou naprosto nenormální, její projevy nesmyslné.“* (Pospíšil, Blažek, 2010, s. 55)

Krátké povolení restrikcí pak přinesl rok 1968. Sedmdesátá léta se i nadále nesla na vlně dlouhých vlasů, kdy se vytvářeli komuny Hippie. Začátkem osmdesátých let vtrhl do ČSSR punk, který sem sice přišel ze západu, ale přetvořil se dle potřeb v autentickou subkulturu. Punk měl tisíce přívrženců a stovky aktivních členů, kteří si lokálně hledali inspiraci ve folku, který byl na okraji zájmu a v undergroundu, který se projevoval nekompromisními texty a alternativní scénou. Ačkoli sama o sobě punková československá scéna nebyla politicky zaměřena, komunistická strana ji politickou utvořila a zapříčinila tak velký zájem o alternativu a underground ze strany dospívajících. Stejně jako subkultura vlasatců, tak i subkultura punk sebou nesla nelibost establishmentu a starší generace a to především díky nihilisticky zaměřeným textům písní, hudbě a v neposlední řadě vnějším projevům subkultury a to oblečení.

V osmdesátých letech byly dlouhé vlasy na ústupu. Jen menší procento mladých nosilo dlouhé vlasy a svým vzezřením se řadilo mezi tzv. lennonisti. Tato subkultura improvizovaně vytvořila pomník Johnu Lennonovi¹¹ na pražské Kampě, dodnes známé jako Lennonova zeď. U tohoto pomníku se příznivci Johna Lennona pravidelně setkávali od roku 1981. I když byl pomník zničen policií, přívržence tohoto hudebníka neodradili. Minuly se účinkem i policejní zásahy, které měly shromáždění rozehnat. Ke zvláště ostrému střetnutí mezi lennonisti a VB došlo v prosinci 1985, kdy k rozehnání davu bylo použito obušků, psů a do účastníků se najíždělo iauty. Tento rok se u Čertovky sešlo zhruba 600 lidí, kteří vyvolávali hesla, ve kterých žádali svobodu a mír. Toto shromáždění prošlo přes Karlův most, Staroměstské náměstí, Celetnou ulici, Prašnou bránu, Václavské náměstí za popěveků písní Jaromíra Nohavici. Na tento mírový pochod či demonstraci reagovala i Charta 77 v dokumentu nesoucí název Prostor pro mladou generaci. Roku 1986, při výročním setkání, bylo prolustrováno 342 účastníků z čehož 161 bylo mimopražských. Shromažďování u Lennonovy zdi pokračovalo i po Sametové revoluci v roce 1989.

Kromě lennonistů nosili v osmdesátých letech dlouhé vlasy i metalisté. I ti vzbuzovali nelibost díky svému vzezření: dlouhé vlasy, džínové kalhoty a bunda, nášivky. Záliba metalu v okultismu se naplno projevila až po revoluci. V této době vznikalo mnoho hudebních uskupení, které hrají dodnes. Byli to skupiny jako Arakain, Citron, Vitacit či

---

11 John Lennon byl zastřelen 8. 12. 1980

Titanic. Root a Debustrol se pouštěli do extrémnějšího pojetí metalu. Master's Hammer sebou na konci osmdesátých let přinesli první okultní invokace.

I v osmdesátých letech měla velké zastoupení subkultura trampů, kteří „utíkali“ do přírody, pryč z měst. Do této subkultury se zapojovali lidé bez rozdílu věku, zaměstnání, z různých měst i sociálních prostředí. Byl to únik. Únik někam kde neexistuje nic a nikdo, kdo ti nařizuje, co máš dělat, co máš říkat a co si máš myslet. Baštami trampů bylo Posázaví (Luka pod Medníkem) a Brdy, kde se zakládaly celé osady, jež nesly jména, a dodnes nesou, jako z westernového filmu. Trampové se nechali inspirovat Jackem Londonem, E. T. Setonem a Jaroslavem Foglarem. V době socialismu bylo jejich cílem přátelství a svoboda, kterou nalézali uprostřed lesů.

Dlouhé vlasy občas nosili i „folkaři“. Tato subkultura byla známá již dříve, ale byla řazena mezi „máničky“. Písničkáři zpívali na Karlově mostě, odkud je vyhnala VB a tak se písničkáři přesunuli do Malostranské besedy. Jsou to titíž písničkáři, které později pronásleduje STB Hutka, Merta, Třešňák. V osmdesátých letech proti folkové tažení přitvrzuje. Je zavřena Malostranská beseda, některým písničkářům je zakázáno vystupování, jiní raději emigrují. Vystoupení písničkářů bývají tajná, a pokud tajná nejsou, jsou vyprodána okamžitě po zahájení předprodeje. V osmdesátých letech se také objevují noví písničkáři jako: Jarek Nohavica, Karel Plíhal, Vlasta Redl, Pavel Dobeš, Wabi a Miki Ryvola či Wabi Daněk. Texty písní jsou ve folku hlavní a právě pro ně, byla většina písničkářů zakázaných.

Osmdesátá léta sebou nesou i novou subkulturu zvanou depešáci. Název je odvozen od skupiny Depeche Mode¹². DM se v předrevolučním ČSSR sice poslouchalo, ale masovou adoraci zapříčinil až pražský koncert ve Sportovní hale v roce 1988. Tento koncert byl více méně náhodou, protože původně měla vystoupit jiná zahraniční hvězda, která byla schválena režimem, tato hvězda však nemohla na koncert dorazit a proto byla jako náhrada promotérem nabídnuta kapela Depeche Mode. Zájem o lístky na pražské vystoupení kapely, byl asi desetinásobně vyšší, než kapacita sportovní haly. Depeche Mode je označována za kapelu New Wave tedy novoromantická, její vzezření je typické v černých barvách a vlasy byly střiženy na patku.

Hlavní proud v osmdesátých letech tvořili „diskotékové typy“, jež ve valné většině případů podléhaly módnímu průmyslu, a nebyli nijak politicky angažováni.

---

12 Depeche Mode je hudební skupina z Anglie založena roku 1980 hrající tzv synt rock či synt pop.

V knize Kmeny 0 jsou uvedeny ještě následující „kmeny“, které utvářely společnost před rokem 1989: Ekoaktivisté, Vlajkonoši, Auto, Motorkáři, Kinoamatéři, Skate, Veksláci, Nudisti, Disident, Výtvarníci.

6 IS PUNK DEAD?

Název této kapitoly je přesmyčkou Punk is dead, nápisu, který je možné velmi často spatřit na nášivkách, kterými punkeři zdobí své oblečení. Začínám právě punkem, protože je jednou z nejstarších a opticky nejvýraznějších hudebních subkultur mládeže.

Jak jsem již zmínila v kapitole Historie subkultur v ČR, punk „vtrhl“ na naše území v raných osmdesátých letech a ačkoli sám nemá ideologické základy, pro svá tvrzení, názory a ideje, postupem času získal své ideologické nepřátele.

Přeložíme-li punk z anglického originálu, dostaneme slova jako: shnilý, výtržník, nesmysl, méněcenný, ve špatné kondici a to všechno vlastně punk je. Byl divoký ve své hudební produkci, vyznačoval se jednoduchými nihilistickými texty, životní i módní styl provokoval společnost. Mladí ho vnímali jako životní protest vůči establishmentu a stal se také generačním konfliktem.

Počátky punku lze nalézt v 70. letech v USA a to převážně v New Yorku, kde se ve známém klubu CBGB tvořila nová hudební vlna, přestože se za kolébku punku považuje Anglie. Mezi pionýry punkové hudby lze zařadit New York Dools. Punk má i svého „kmotra“, je jím Iggy Pop jež působil v kapele Stoogies. „Kmotrou“ je básnířka, textařka a zpěvačka Patti Smith, v jejíž kapele po roce 1974 hrál český kytarista Ivan Král. První skutečná punková skupina jsou „nesmrtelní“ Ramones, kteří taktéž pocházeli z USA.

Newyorský punk byl v mnoha ohledech jiný než punk, který se jako vlna přelil přes britské ostrovy, mnohonásobně rozšířil svou posluchačskou základnu, získal ostřejší hrany, jak textově, tak hudebně a stal se opravdovým hnutím pro dospívající mládež. Skladba Anarchy in the UK¹³ kultovních Sex Pistol přesně vyjadřovala náladu dospívající

---

13 Anarchy in the UK (Anarchie ve Spojeném království) skladba byla vydána 26.11. 1976 a vzbudila

mládeže. Byl to projev vzteku na vládu a vzteku vůči komercializaci rock n'rollu. Britské ostrovy byly zaplněny progresivním rockem a mladí na svou královnu (rozuměj kapelu Queen) nebyli patřičně hrdí. Do popředí jejich zájmu se dostali již zmínění Sex Pistols, The Clash nebo The Adicts. Texty písní těchto kapel byly plné nihilismu, opovržení vůči mainstreamové společnosti, touhy po svobodě a oprostění od jakékoliv „normálnosti“ a konformity.

Podobný vývoj koncem 80. let prodělal punk i v USA, na jehož západním pobřeží se koncertovali nejvíce politicky zaměřené skupiny jako The Dead Kennedys¹⁴ či Black Flag, kteří jsou i v současnosti headlinery festivalů a jejich punková hudba dala základy vzniku jinému hudebnímu směru tzv. hardcore.

Postoj punkerů je, dělat co se mi zachce. Této ideji pak podřizovali a stále podřizují i svůj vzhled. Móda, jak jsem již zmínila v předcházející kapitole, je komunikačním znakem a punkeři chtěli šokovat. Typické oblečení mohlo vzbuzovat obavy u starší generace a odpor u středního proudu: džíny a džínové bundy byly uměle roztrhány a spojovány velkým množstvím zavíracích špendlíků, do popředí se dostaly tzv. buttony¹⁵ s nápisy, nášivky, nosili se „křiváky“¹⁶. (Obr. 3) Dívky se odívaly do roztrhaných síťových punčoch, krátkých kostkovaných sukní, kožených bund, vrstvily roztrhaná trička, používali silný make up. Jak chlapci, tak dívky nosili divoké účesy, převážně tzv. „číra“¹⁷. Jako doplňky se užívali spínací špendlíky, řetězy, zámky a těžké vojenské boty či tenisky značky Converse.

řadu nevole. V současnosti je na 56. příčce nejvýznamnějších skladeb světa časopisu Rolling Stones.

14 Na kapelu The Dead Kennedys (Mrtví Kennedyové) bylo koncem osmdesátých let vzneseno obvinění, že kazí mládež.

15 Button česky placka je různě veliká „placka“ jež se přišpendlí k oděvu. Nese názvy hudebních kapel či hesla.

16 Křivák je těžká kožená bunda, jež nosí především motorkáři. Její název je odvozen od střihu bundy.

17 Číro je typický styl účesu pro punk. Název je odvozen od severoamerického indiánského kmene Cherokee. Příslušníci kmene nosili stejné účesy. Vyholená hlava po stranách, uprostřed celé lebky jsou pak ponechány vlasy delší. Tyto vlasy jsou pak stavěny do různě dlouhých bodlin, případně barveny na zelenou, růžovou, modrou. Protože se od dospívání pohybují na hudební scéně, měla jsem několikrát možnost sledovat punkáče při úpravě jejich účesů. Proto mohu říci, že nejlepší pro udržení „číra“ je cukrová voda, či pivo.

Přestože vzhled nejprve šokoval, netrvalo dlouho a komerce se postarala o jeho masové rozšíření. Proti této skutečnosti bojovali zapřísáhlí punkáči, kteří preferovali tzv. DIY přístup při tvorbě svého stylu.

V této době rozkvětu se punk také dostal do ČSSR. Byl však jiný. Postrádal kontinuitu s počátky tohoto hnutí. V Anglii vycházel z městské dělnické a studentské mládeže, která se snažila o přirozenost ve svých projevech. V ČSSR se punk přizpůsobil současnému stavu společnosti. Jestliže anglický potažmo americký punk reagoval na ekonomickou past, ve které se nacházeli mladí, československý punk reagoval na past politickou. „*Po vzoru Marxe byli příznivci punku chápáni jako pro socialistickou společnost škodlivý lumpenproletariát*¹⁸.“ (Kolářová, 2012, s. 51) Reakce na punkové hnutí byla taktéž rozdílná. V Anglii byla známá snaha punk politicky potlačit, neboť hlásal anarchii a stávil se do opozice vůči oběma druhům politického zřízení tedy kapitalismu i socialismu. V ČSSR byl punk nejvíce v zájmu Veřejné Bezpečnosti. Anarchie nebyla možná. Za české hudební skupiny lze jmenovat Vysací zámek (jež mnoho punkerů neuznává jako punkovou skupinu), Plexis, Tři sestry, Zeměžluč či plzeňská Znouzectnost. Většina těchto hudebních uskupení stále hraje, či ukončilo svou hudební kariéru v nedávné době.

Postavení žen v subkultuře bylo téměř rovnocenné. Dívky měly stejné možnosti jako chlapci, protože punk hlásá svobodu a autentičnost projevu.

Punk jako takový je nepolitickou subkulturou. Její hlavní ideou je protest vůči všem negativním společenským jevům jako je konzum, rasismus, xenofobie, nacismus, válečné konflikty, týrání zvířat, homofobii, odmítání komerce a v průběhu jeho téměř čtyřicetileté historie se přidal i odmítavý postoj vůči globalizaci.

Pro punk a jeho stoupence bylo důležité udržovat si subkulturní příslušnost, ale zároveň si udržet svoji individualitu, k tomu jim dopomáhal právě DIY postoj. Punkeři byli ve své podstatě průkopníci individualismu, který jim umožnil být subkulturní dodnes. Můj známý je dle svých slov „punker tělem i duší“, je přes čtyřicet let a vlastní firmu, jež se stará o hudební kapely a je promotérem festivalů. Ano jedná se o práci, ve které si může dovolit být poněkud nekonvenční, ale i tak jedná s organizacemi, jež vyžadují určitý bonton, ale stále má „čiro“ na hlavě a triko Ramones mu snad přirostlo k tělu.

---

18 „*Lumpenproletariát je Marxův pojem označující neproduktivní a neschopné vyvrhele, kteří rezignovali na třídní boj a pro společnost představují nebezpečné živly.*“ (Kolářová, 2012, s.51)

Někteří mí přátelé začali být punkery koncem osmdesátých let a tvrdí, že punk jaký byl dřív, je opravdu mrtvý. Přestal být punkem v době, kdy se punk začal prodávat, tedy stal se komerční a konzumní záležitostí. Pravý punk byl dle jejich slov ten undergroundový, hrající se po malých zapadlých klubech, kdy „čiro“ bylo znakem odlišnosti. Právě trh stojí za zánikem toho pravého punku. Roztrhaná trika, či díry v džínách jsou mnohdy módní záležitostí.

Punk má ve společnosti ještě jednu nálepku, která je ve své podstatě opodstatněná. Přívrženci punku velmi rádi konzumovali a konzumují alkohol a návykové látky.

7 SKINHEADS

Vývoj subkultury skinheads není tak zcela jasný a to z důvodu odlišného pohledu na jeho rasistické zaměření.

Tato subkultura vznikla koncem šedesátých let v Anglii. Jednalo se o gangy nespokojených mladých mužů z dělnického prostředí, kteří se bouřili proti sociální znevýhodněnosti dělnické třídy. Původně se inspirovali kulturou západoindických a jamajských imigrantů. Původ názvu z anglického skin kůže a head hlava.

Předchůdci skinheads byli, zhruba o deset let dříve známe skupiny Teddy boys, mods nebo rockets. V padesátých letech postihla Anglii ekonomická krize, jež zapříčinila zvýšenou nezaměstnanost, což mělo za následek sociální nespokojenost obyvatelstva. Především mladí muži nemohli nalézt práci. Tito jedinci pak odmítali dosud ustálené normy, které v Anglii vládly. Bouřili se proti konvencím, snobství, odmítali se zařadit do společnosti, rezignovali na budování postavení a kariéry, upřednostňovali práci „rukama“ nebo raději žili v chudobě

- TEDDY BOYS píše se rok 1954, kdy se v jižních částech Londýna utvářejí skupiny mládeže, Teddy Boys, jež prosluly násilím páchaným především na ulici a jež kladly veliký důraz na kult mužnosti. Přestože tato subkultura měla své základy v černošské hudbě, Teddy Boys hráli hlavní roli v rasových nepokojích v roce 1958. Byla to také první anglická subkultura, která si vytvořila vlastní styl, k němuž patřilo často kostkované sako, úzké kalhoty, bílá košile a velmi úzká kravata. Vlasy si chlapci česali na patku. Pro toto vzezření se inspirovali

v amerických filmech s Marlonem Brando a Jamesem Deanem. Dívky pak nosily převážně šaty.

- MODS - V šedesátých letech se v britských dělnických čtvrtích usadili početné imigrantské skupiny. Došlo k jakémusi porozumění mezi černochoy a bělochy, kteří se je snažili napodobovat ve stylu oblékání a hudby. Byla to dělnická mládež, která se cítila znevýhodněna vůči střední třídě. Stoupenci mods až přehnaně dbali o svůj zevnějšek, odívali se do drahých obleků, aby se tak alespoň vizuálně přizpůsobili „boháčům“. Jejich subtilní styl umožňující spojit školu, práci a odpočinek, byl ozvláštňen a skrýval v sobě identitu k subkultuře. Identita byla prokazována například jiným způsobem uvázání kravaty, značkou cigaret, či naleštěnou špičkou bot. Konvence střední, či vyšší třídy jim však byla cizí a svůj volný čas trávili v hudebních klubech posilnění alkoholem a amfetaminem. Dalším jejich symbolem se staly italské skútry, vyzdobené dle vkusu majitele. Během několika let, s nástupem mladých na univerzity, se mods rozštěpila na tzv. smooth – mods, kteří inklinovali k hippies a hard mods, kteří se obraceli ke svým dělnickým kořenům, nosili džíny, dělnické vysoké boty a trička a scházeli se v laciných restauracích a na fotbale. Říkalo se jim taky boot boys, dle těžkých bot. Na fotbalové stadiony pak zavedli násilné střety s policisty. Za hudbu preferovali ska, ze kterého se vyvinul styl rocksteady (rok 1966).
- ROCKERS byli mladí taktéž z dělnické třídy, ale nesnášeli uhlazenost mods. Svůj volný čas trávili spíše po restauračních zařízeních a na fotbalových stadionech, či poslechem rock n´rollu.

Mezi mods a rockers docházelo k častým konfliktům.

Skinheads vyrostli z hard mods okolo roku 1968. Roku 1969 se pro ně vžil název skinheads a koncem šedesátých let byli již hotovou subkulturou. Snažili se co nejvíce přiblížit svým dělnickým kořenům a inspirovali se dvěma protichůdnými zdroji: kulturou antilských imigrantů a bělošskou dělnickou třídou.

Byli to agresivní šovinisté, kteří se oblékali v ostrém kontrastu ke svým předchůdcům mods. Typické je tedy oholená hlava, při rvačkách, které byly běžné, se

nemohli chytat za vlasy. Dále vysoké boty (Dr. Martens¹⁹), modré džíny, kostkované košile a kšandy, později se přidala i letecká bunda tzv. bomber – bez límečku, stejně jako oholená hlava, límce byly překážkou v pouličních rvačkách, mohli být za ně chyceni. Doplňkem celkového vzezření se stalo i tetování.

Pro skinheads byli typické násilnické eskapády, na fotbalových hřištích v tzv. třetím poločase. Násilí se však přenášelo i na ulice, kde si gangy vyčleňovaly svá území. V letech 1968 – 1969 byli skinheads ještě spjati k několika gangy jamajských rude boys a původně bojovali proti rozdílným třídním poměrům, postupem času se pak specializovali na násilí vůči barevným imigrantům, kterým bylo vyčítáno především nedostatek příležitostí na trhu práce. Toto rasové násilí bylo nazváno Paki-Bashing (výprasky Pákistánců) a Pákistán proti nim vznesl oficiální protest.

Po „zlaté éře“ roku 69 se subkultura začíná pozvolně rozpadat, nemá mladé následovníky a tak ztrácí svou kontinuitu. Znovu se objevuje až v polovině sedmdesátých let s nástupem punku. Řada hudebních skupin začala hrát working class punk a její posluchači se toužili odlišit od punkerů. Znovuobjevili tedy skinheads se všemi jeho projevy. Punková jednoduchá hudba byla spojena se ska a reggae. Této hudbě se začalo říkat Oi!²⁰ V této době subkultura přejímá rasistické ladění roku 1969 a také přijímá nacistické symboly, na hudebních produkcích se hajlovalo a tento nešvar se přenesl i do ulic měst. Přestože se hudební skupiny od rasistických útoků distancovaly, skinheads se masově přidávali k ultrapravicovým politickým stranám a konfrontovali imigrační kulturu. Nejvýznamnější hudební skupinou, jež propagovala rasismus, byli Skrewdriver, jejíž leadr byl významnou postavou poválečného neonacismu. (Smolík, 2010)

Rasistické orientace se snažila využít i britská extremistická pravicová strana. Subkultura se začala rozšiřovat do USA a po pádu komunismu i do evropských Zemí²¹. Do západního Německa skinheads dorazilo v roce 1980 – 81, kde se jich většina stala stoupenci neonacismu a stáli i za rasistickými útoky v devadesátých letech.

---

19 Boty Dr. Martens tzv. marteny se začaly preferovat až poté, co byly zakázány boty Coal Board s okovanými špičkami.

20 Pokřik Oi!, který se stal symbolem skinheadství prý prvně užila hudební skupina Cockney Reject, když své písně odpočítávala na místo klasického „one, two, three“ zvoláním „Oi! Oi! Oi!“

21 Když jsem navštěvovala zhruba osmý ročník základní školy (rok 1994) bylo mezi chlapci toto hnutí velmi rozšířeno. Někteří se přikláněli k rasismu, jiní se zvali „Kališníci“ či SHARP a byli spíše nacionálního zaměření.

Po pádu komunismu se subkultura stala životaschopnou, má tedy následovníky v mladší generaci. Subkultura se však rozčlenila na několik frakcí, podle preferované ideje či hudebního žánru. Jsou zde tradicionalističtí skinheads, kteří odmítají nacismus, ale nevylučují násilí páchané na přistěhovalcích. Nacističtí skinheads tzv. nazi skinheads - rasismus, propagace hesla Německo Němcům a White power. Nerasističtí skinheads – vznikli v USA tzv. SHARP²² a byli proti rasovému útisku. Red skins, kteří se přiklonili k socialistickému politickému vyznání či komunismu.

Na území ČR se subkultura skinheads rozšířila po roce 1989. Před tímto rokem bylo známo jen několik ne příliš vyhraněných skinheads. České specifikum této subkultury spočívá v tom, že ji tvořili intelektuálové a studenti, ne tedy typičtí představitelé pro skinheads, dělnické třídy. Roku 1988 byla založena hudební skupina Orlík (Daniel Landa, David Matásek) a po vydání jejího alba Miloš Frýba for president v roce 1990 došlo k velkému rozmachu skinheads.

Na našem území je historie soužití subkultury punk a skinheads rozdělena do tří etap: 1) obě subkultury žili poklidně vedle sebe, informace o hnutí na obou stranách byly kusé, získávané ze zahraničních zdrojů, antikomunistický náboj
2) se stále zvyšujícím se přísunem informací se obě skupiny názorově vyhraňují a vzniká mezi nimi antipatie
3) uvědomění si společných kořenů, odklon od rasismu a příklon k punku (Kolářová, 2010)

Mezi hlavní politické požadavky patří: žádná multikulturní společnost, Německo Němcům, odstranění nezaměstnanosti, sociální spravedlnost a boj proti drogám.

8 EMO

Emo je vůči ostatním představeným subkulturám relativně mladší. Začalo vznikat v devadesátých letech 20. století v USA. Je to ve své podstatě podskupina gothic roku, ale díky médiím a především internetu, se stala celosvětovým fenoménem a v počtu přívrženců daleko předběhla gothiky.

Abychom se lépe orientovali v této subkultuře, je nutné zmínit na tomto místě i gothickou kulturu. Slyšela jsem mnoho názorů, že Emo subkultuře dala vzniknout hudební

---

22 SHARP je zkratkou Skin Heads Against Racial Prejudice – Skinheads proti rasovým předsudkům.

skupina Depeche Mode, pravděpodobně pro zálibu jejich stoupců v černé barvě a v účesech na patku. Není tomu ovšem přesně tak.

Počátky gothické subkultury spadají do osmdesátých let dvacátého století a hudebně vychází z punkové hudby. Svou inspiraci gothici hledali v literárním směru gothického romantismu konce 18. století. Klíčovou úlohu v USA sehrála hudební skupina The Sisters of Mercy, hudební zdroje byly ovšem různorodé. Poprvé měl toto označení užit manažer hudební skupiny Joy Division (Anglie), která se řadí do tzv. post punku. Zpěvák této skupiny trpěl vážnými depresemi, několikrát se pobodal nožem a v roce 1980 spáchal sebevraždu oběšením. Hudebně se jedná o temné monotónní melodie s jednotvárnou bicí linkou a podladěnou basovou kytarou.

Obdiv temnoty a tajemna jsou hlavními poznávacími znaky gothické subkultury. Tato záliba se projevuje v básních, písňových textech, ale i ve výtvarném umění. Její stoupců také rádi navštěvují hřbitovy, což se projevuje i ve vizuální hororové podobě. Černá barva, je nebarvou, její nositel smutní. Dívky i chlapci používají bílý make-up a oči jsou podkreslovány černou linkou. Subkultura jako taková vznikla roku 1981 v anglickém hudebním klubu Batcave (Netopýří jeskyně). Vše strach nahánějící je gothikům vlastní. Hororové filmy, hororová literatura, básně. Víra v upíry, hraní na upíry, fascinace krví. Zpěvák americké hudební skupiny Type O Negative měl nastřelené špičáky jako upír.

Objevují se prvky fetišismu a sadomasochismu, latexové oblečení, obojky na krku, síťové punčochy u žen, dlouhé černé kabáty, fascinace gothickou architekturou.

Tato subkultura nese i nálepku uctíváčů Satana a těch, co za černou barvu schovávají své patologické projevy chování jako je sebepoškozování.

Emo je odvozeno od emotivní, emocionální. Tento styl je považován za podstyl gothic rocku či punk rocku. Představitelé jsou označováni za smutné, psychicky nevyrovnané. Tato subkultura vznikla jako revolta vůči přetechnizovanému světu bez emocí. „*Žijeme sice v době, ve který se potlačuje všechno lidský, nebo se naopak přehrává, ale protože emoce jsou historicky starším lidským projevem než rozumový jednání, prostě se nedá tenhle element homo sapiens chování z našeho života vytěsnit. Maskujeme se, jak se jenom dá, ale když dojde na lámání chleba, tak z nás emoce tryskají*

jako z fontány naplněný černočerným dehtem. Všichni jsme tak trochu Emo, jenom máme strach to přiznat.“ (Kmeny, 2012)

Emo je spjato s hudební scénou USA od devadesátých let 20. stol. Mezi první skupiny patřila např. Rites of Spring. Zvuk Emo skupin je kytarový s výraznou melodií, melancholickou náladou a niternými texty. Hudba v této subkultuře není brána pro zábavu, ale dopomáhá stoupencům k většímu procítění. Texty písní jsou proto zaměřeny na niterné pocity, deprese, nešťastné lásky, ale také sebepoškození a suicidální jednání. V současné době hudební skupiny My Chemical Romance, Jimmy Eat World, Lostprophets²³. Této subkultuře k tak mocnému rozmachu dopomohl především internet a módní průmysl zaměřený na náctileté. Počet jejich stoupců na začátku 21. století vzrostl na statisíce.

Image je svérázná a nelze si ji nevšimnout. Charakteristické jsou černé rovné vlasy s typickou patkou přes oko, dívky si do vlasů dávají barvy jako růžová, modrá, blond atd., dále je zdobí čelenkami ve fosforových barvách, na kterých jsou převážně mašličky či kytičky. Typické je oblečení laděné do černých barev. U chlapců těsné džíny černé nebo tmavě modré barvy, pásky se stříbrnými cvoky (ty jsou velikostně menší než u subkultury metal), placky tzv. buttony (zde platí, čím více, tím lépe) připnuté kdekoliv (trička, kalhoty, kabáty, ale i doplňky, včetně bot). Dále jsou to bílá či černá trička s nápisy, vesty, kabáty, pruhované mikiny. Nátepníky na zápěstí černé nebo opět pruhované (černobílá či černočervená kombinace). Boty značky Converse. U dívek jsou to tylové sukýnky, pruhované ponožky a rukavice, pruhované mikiny, oděvy jsou často v kombinaci s krajkou. Další charakteristikou je nápadný make-up (bílé zbarvení s černými konturami) a to i u chlapců, ti používají oční linky. Často je oční make-up rozmazaný, což má symbolizovat pláč, tedy smutek a emoce jedince. Jak dívky, tak chlapci nosí namalované nehty lakem černé barvy. Image je celkově temná, tajemná (zde je podobnost s gothickou subkulturou), u chlapců je silně androgynní (u některých jedinců nelze snadno rozpoznat, zda se jedná o dívku či chlapce), toho se snadno docílí neboť správný „emo boy“ by měl být velice štíhlý.

---

23 Zpěvák této hudební kapely byl v roce 2013 obviněn ze zneužívání dětí, ke kterému se přiznal a soud mu stanovil trest 27 let. Snad nejvíce zarážející na této kauze je skutečnost, že zneužívané děti poskytovaly zpěvákovi jejich matky, fankyňky hudební skupiny.

Emo, je více o stylu, než aby byl skutečnou subkulturou, názorově a ideově jsou vyhranění jen proti týrání zvířat a většina z nich nekonzumuje maso. Jejich hlavní charakteristikou je citlivost, dalo by se říci až přecitlivělost jak vůči své osobě, tak vůči okolnímu světu a společnosti.

Chování těchto jedinců je introvertní. Sami hovoří o pocitu osamění a odtržení od světa a společnosti, rodiny či přátel. Dle jejich slov nejsou pochopeni okolím ani blízkými, čímž se ještě prohlubuje jejich frustrace. Většina sociálních kontaktů probíhá na internetové síti. V chatroomech a diskusních fórech si vyměňují své názory a debatují o svém osamění a nepochopení okolím.

Mediálně je Emo styl spojován se sebepoškozováním. Pravdou je, že někteří Emo se opravdu sebepoškozují či se pokusí spáchat sebevraždu, ale příslušnost k tomuto stylu, v této skutečnosti hraje podružnou roli. Sami emo se proti této nálepce vyhraňují a snaží se o její odstranění. Časté je u nich i zneužívání návykových látek, které jim pomáhají s únikem od světa, který je málo emocionální a nechápe je.

Příznivcům tohoto stylu je mezi 10 až 18 lety. Je jen málo jedinců, kteří si zachovají svou příslušnost do dospělého věku a pokud ano, jejich image je umírněnější.

V posledních zhruba deseti letech vzniká nový hudební styl a s ním spojená subkultura tzv. emocore. Jedná se o tvrdší hudbu, jejíž zpěváci tzv. screamují (druh zpěvu u kterého se křičí). Móda nese stejné znaky jako Emo, ale je více glam hraničící s transsexualitou.

V ČR je dle mého názoru tato subkultura na ústupu, zažívala svůj boom zhruba před třemi až deseti lety, kdy Emo image byla výnosným prodejním artiklem. Postupem času také dochází k ukončování kariér hudebních skupin nebo se transformují do již zmíněného emocore či hardcore.

9 METAL

Metal je velice složitou subkulturou. Je nesnadné pospat ji, jednak z toho důvodu, že se hudebně štěpí na několik podkategorií a proudů²⁴, druhým důvodem je její provázanost

---

24 Mám mnoho přátel, kteří poslouchají metalovou hudbu, zajímají se o její historii a současnost. Oni sami mezi sebou vedou hodinové diskuse, zda tato kapela patří do trash metalu, grincore metalu, speed

s jinými subkulturami (např. punkem, hardcore v poslední dekádě také s hip hopem), třetím důvod lze spatřovat v tom, že se ideově štěpí sama ve své podstatě a některé proudy této subkultury jdou v protisměru. Je to například christian metal (křesťanský metal) a black metal (tedy černý metal s prvky satanismu). K tomuto štěpení dochází ale i v jiných subkulturách a hudebních stylech třeba hardcore, kde se taktéž mnoho hudebních skupin přiklání ke křesťanství, i když to stylem hudby a vizuální image není poznat.

Metal je vnímám jednak jako hudba, ale stejnou měrou také jako životní filozofie. Tato subkultura je životaschopná, nabírá stále nové mladé členy. Z vlastního pohledu pak mohu říci, že v průběhu dospívání a dospělosti jedinců, jich subkultura ztrácí nejméně. „*Jak jednou začneš poslouchat metal, už u toho zůstaneš až do smrti.*“ (Pája, 53)

Většina autorů se shoduje, že počátek metalu se datuje k 13. únoru 1970, kdy skupina Black Sabbath, v čele se zpěvákem Ozzy Osbournem²⁵, vydala své album Paranoid, které získalo přízeň i samotných satanistů. Toto album se na jedné straně setkala s velkým kladným ohlasem, na straně druhé podnítilo veřejné protesty, jež iniciovala církev. Metal a jeho další odnože jako black metal, trash metal, doom metal atd. jsou zahaleni do čarodějnictví a mysticismu.

Metalová hudba a její texty se zabývají politikou a mocí, ale texty jsou haleny do mytologie. Heavy metal je zesílenou formou rockové hudby, jež se opírá především o silné kytarové riffy. Paleta inspirace pro metal je velice široká a zahrnuje hudbu od folku a to především severských zemí, jako je Irsko, Finsko, Švédsko, jazz, hip hop, hardcore, punk, gothic rock, současnou elektronickou hudbu až po klasickou hudbu Tato subkultura je velmi uzavřená a hudbu vnímá jako prostředek k vyjádření svých temných pocitů, důležitá je i vizualizace. Jedná se o tzv. „true“ blackové kapely a fanoušky, kteří na hudbu nahlíží jako na ideologii a dogma.

Díky metalu nastala v USA velká hudební cenzura datovaná do roku 1990, kdy se na alba lepily černobílé štítky, které měly varovat před škodlivými texty (obchodníci

---

metalů a jiných.

25 O Ozzy Osbournovi kolují rockovou scénou kdejaké historky. Ta nejznámější je, že při koncertu ukousl hlavu živému netopýrovi, což z něho udělalo hudební ikonu. Jak sám popisuje, jednalo se o náhodu, kdy mu fanoušek hodil na podium netopýra, on si však myslel, že se jedná o atrapu a rozhodl se ukousnout jí hlavu, ke svému překvapení zjistil, že se jedná o živého netopýra. Proslul taktéž svými alkoholovými a drogovými eskapádami, stejně jako reality show o jeho rodině.

nechtěli mít ve svých prodejnách škodlivé desky). Tuto cenzuru zapříčinila zájmová organizace PMRC (Parent's Music Recourse Center – Rodičovské hudební informační centrum), jež předložilo teorii, že metalové texty podněcují u jejich dětí zvýšené kriminální chování.²⁶

Mezi metalovou image patří dlouhé vlasy (v současnosti jsou to ale i vlasy krátké), džínové či kožené oblečení, černá trička s výjevy smrti, provokativní nápisy, názvy hudebních skupin doplněné o výjevy ukřižování či sexuální praktiky, kožené doplňky, doplňky s kovovými hroty, těžké boty, kožené bundy „křivák“, lebky, make-up (především podmalování očí). (Obr. 5)

Jak již bylo naznačeno, hudebně se metal dělí na několik stylů, které si tu ve stručnosti shrneme²⁷:

- Glam metal (glamour – okouzující), konec 70. let s texty o sexu, alkoholu, kytarová dlouhá sóla. Unisexová vizáž, používání make-up, dlouhé „naondulované“ či přibarvené vlasy, kladl se důraz na doplňky, výjimkou nebyly kostýmy složené z blyštivých materiálů a peří. Tento styl byl nejvíce přijatelný pro mainstreamového posluchače. Například hudební skupiny Skid Row, Mötley Crüe.
- NWOBHM (New Wave of British Heavy Metal – Nová vlna Britského heavy metalu), která prosazuje hru na dvě sólové kytary a složitější hudební aranže. Zde se uplatňuje i DIY princip nahrávání a produkce hudebních nosičů. Například Judas Pries, Van Halen.
- Power metal založený na rychlém a tvrdém muzikantství, jež je doprovázeno fantaskními texty, došel největší obliby v Evropě a to především v Německu. Hudební kapely Halloween či Manowar.

---

26 Roku 1993 byli ve West Memphisu, odsouzeni 3 mladiství fanoušci metalu, z brutální vraždy tří malých chlapců. Dva dostaly doživotní tresty, jeden z nich byl odsouzen k trestu smrti. A to i přes to, že mladiství měli alibi, neexistoval jediný svědek ani důkaz, jež by svědčil o vině. Existovalo pouze nepodložené přiznání mentálně postiženého chlapce, který byl vyslýchán několik hodina na policejní stanici bez přítomnosti rodičů. Tento rozsudek rozpoutal v USA, nejen mezi hudebníky, ale i ve společnosti, vášnivou debatu o metalové hudbě. (Smolík, 2010)

27 Hranice jednotlivých stylů jsou rozostřené. Tuto část jsem konzultovala se svými metalovými přáteli, kteří se velice zajímají o metalovou subkulturu a především hudbu. I mezi nimi docházelo a neustále dochází k názorovým rozdílům.

- Speed metal, který lze charakterizovat „čím rychleji, tím lépe“ reprezentují skupiny jako Cacophony, Calderone aj.
- Trash metal s prvky punku a hardcoru, což ještě vystupňovalo jeho tvrdost. Hudební reprezentanti jsou skupiny, které jsou známé i mezi mainstreamovými posluchači. Je to Metallica, Slayer či Megadeth. Neotreshové kapely řeší ve svých textech i sociální či politická témata např. hudební kapely Pantera či Korn.
- Death metal se prosadil koncem 80. let dvacátého století. Je pro něj charakteristická rychlost jak kytar, tak bicích. Další charakteristikou jsou často protikřesťanské zaměřené texty písní a zpěv doplňuje tzv. growling²⁸. Death metal je znám svou zálibou v okultismu. Hudební kapely např. Cannibal Corpse, Sepultura, Decide, Obituary aj.
- Black metal je odnož klasického metalu, která se dále dělí na 1) pravý black metal 2) black metal, který doplňují klávesy 3) black metal, který svou inspiraci hledá v pohanství 4) black metal s elektronickými prvky. Kolébkou black metalu jsou severské země především Norsko. Zde pak vznikl styl, typický pro black metal skandinávských zemí. Je to černá barva, inspirace severními bájemi a mytologií, vyzdobování pódíí ve stylu obětišť (zvířecí hlavy atd.), také typické pomalování obličejů. Svůj černý háv black metalisté doplňují starodávnými zbraněmi především meči. Tento styl, doplněn o protikřesťanské, nihilistické a morbidní texty přitahoval v Norsku velkou pozornost. Došlo to až tak daleko, že některé blackmetalové skupiny žádali navrácení pohanského náboženství, jež násilně vypudilo křesťanství. Bylo vypáleno několik starobylých dřevěných křesťanských kostelů, známi jsou i oběti na životech. Pravý blackmetalisté s těmito incidenty nechtěli být spojováni, ale jejich pověst satanistů (což je v mnoha případech oprávněné) jim škodila při expanzi do zahraničí. V USA se různé církevní spolky snažili o vymýcení této „d'ablovy“ hudby. Toto tažení vyvrcholilo v 80. letech pálením hudebních nosičů a v letech 90. obrovským množstvím obvinění a žalob. Hudební skupiny Immortal, Mayhem aj.

---

28 Typický styl zpěvu vyskytující se v death metalu či hardcoru. Jedná se o zpěv v maximální možné hloubce.

- Grindcore je průnikem mezi metalovou a hardcorovou hudbou. Texty jsou inspirovány politickým děním, válečnými konflikty, společenskými patologiemi jako je rasismus či sexismus. Hudební kapely Napalm Death, Kataklysm aj.
- Doom metal, jež znázorňuje koloběh smutku, utrpení v protikladu k lásce. Hudbě dominují temné, basou podladěné, tóny. Hudební skupiny Paradise Lost, My Dying Bride, Cacatonia.
- Metalcore je progresivní mladá hudba, která spojuje prvky hardcore a metalu. Její protagonisté stejně jako fanoušci v sobě kombinují styl emo, hardcore a metalu, čemuž odpovídá i hudba. (Obr. 5)

Styl je pro všechny vyznavače metalu velice důležitý. Některé hudební metalové skupiny se ve svých textech opravdu inspiřují spiritualitou a magií. Používají okultní symboliku, ale spojovat veškerý metal se satanismem by byla chyba. Jedná se totiž převážně o pódiovou hru, která má dokreslit náladu na koncertech.

Mezi nejčastěji používané symboly patří obrácený kříž, který se stal protisymbolikou křesťanského kříže. Dále je to číslo 666²⁹, pentagram³⁰ a pěticipá obrácená hvězda s hlavou kozla³¹.(Obr. 6)

Sami členové této subkultury jsou veskrze melancholičtí negativně naladěni, ortodoxní a uzavření lidé, kteří řeší politické otázky vlastní pasivitou a rádi by žili v mýtickém světě, kde vládne spravedlnost. Příznivci této subkultury jsou přesvědčeni o jedinečnosti svého hudebního žánru, což demonstrují psaním velkých počátečních písmen hudebních skupin, ale i věčným porovnáváním s jinými styly.

Jak již bylo naznačeno, metal, má mnoho stylů, které korespondují i s politickou aktivitou svých členů. Jsou známé metalové skupiny, které si zahrávají i s nacistickými prvky. Mezi patologické projevy chování patří suicidita, zneužívání návykových látek.

---

29 Jedná se tzv. satanistické číslo. Je převzato z Apokalypsy a představuje číslo šelmy -jméno člověka. „Velkou šelmou“ se pak označoval Aleister Crowley, který sám sebe považoval za čaroděje a satanistu. Byl i spisovatelem a filozofem, který napsal The Book of the Law, která se stala inspirací pro mnohé okultní skupiny. Sám byl několikrát zažalován a společensky odrhnut.

30 Pentagram je pěticipou hvězdou nakreslenou jedním tahem. V pohanských dobách byla používána k ochraně, na satanistický symbol ji omylem povýšil právě black metal.

31 Tzv. Bafonet. Kozel pro satanismus představuje postavu Satana, je totiž stejně chlípny.

Postavení žen v této subkultuře je rovnocenné mužům. Snad nejvíce zpěvaček je právě v metalu. Jedná se především o zpěv s operními prvky. U žen je kladen důraz na krásu. Nosí dlouhé, většinou tmavé či rezavé vlasy. Odívají se do černé barvy. Typické jsou šaty a to buď přiléhavé kožené, nebo krajkové. Důležité jsou silné oční linky a světlá pokožka s rudými rty.

10 HIP HOP

Vznikl v 80. letech na americkém kontinentě převážně v černošských ghettech New Yorku. Jedná se o hudební styl, stejně jako životní filozofii černošské menšiny a hispánských přistěhovalců. O tom co je to hip hop a co už hip hop není, se vedou zdoluhavé diskuze uvnitř této subkultury.

Hip hip lze definovat jako „*Hip hop je umělecká forma zahrnující graffiti³², breakdance³³, deejaying³⁴ a emceeing³⁵.*“ (Heřmánek, 1998, s. 97) Dle Smolíka lze za pátý stavební pilíř hip hopu považovat beatbox.

Stejně jako rocková hudba i hip hop se dělí do mnoha podkategorií: gangsta³⁶ rap, G(hetto) rap, pop rap, freestyle rap a latin rap. A ve svém prvopočátku neměl klasický hip hop nic společného s módou. Dle slov jeho zakladatelů byl hip hop především o svobodě myšlení. Potkal ho tedy stejný osud jako punk, došel komercializaci a mainstream ho přijal za svůj. Ti co poslouchají hip hopový underground o hip hopu hovoří jako o mrtvém.

První zmínky o hip hopu spadají do roku 1988, kdy prestižní hudební ceny

---

32 Z řeckého slova graphein (psát). Jedná se o jakékoliv využití spreje, který je použit ve veřejném prostoru – zdi, metro atd. , jsou to výtvoři lidí, jež se označují za writery . Jedná se o formu protestu vůči fádni architektuře, či k vyjádření vlastního názoru tzv. tag.

33 Je taneční pouliční styl, jeho název je odvozen z break beatingu – prapůvodní techniky deejayngu

34 Deejaying je základní prostředek pro tvorbu hip hopové hudby, jehož součástí je samotný Djing, práce s gramofonovými deskami (cutting, scratching aj.), obsluha samplů a mixážních pultů.

35 Mcing neboli rap je způsob vokalizace textů.

36 Tento název se ujal roku 1987 jako označení hiphopových kapel amerického západního pobřeží, pro něž byly typické drsné chlapské texty, průkopníkem byl Ice-T

Grammy, udělují cenu v kategorii Best Rap Performance. Roku 1989 začínají být první problémy s cenzurou textů³⁷. V září roku 1990 předala FBI americkému Kongresu zprávu „Rapová hudba a její vliv na národní bezpečnost“.

Průlomem byl rok 1991, kdy N. W. A. vydali třetí studiové album *Niggaz4life*, kterého se prodalo během dvou týdnů po vydání, jeden milion kopií. Každá nahrávací společnost tak chtěla mít svého rapera, a protože se lépe prodává to, co je nějakým způsobem skandální, ke slovu se dostali gangstas ze západního pobřeží. Což vedlo k dlouholetým sporům, včetně vražd mezi hiphopery z New Yorku a Los Angeles. Asi nejznámější obětí této „války“ je rapper a příležitostný herec Tupac Amaru Shakur³⁸.

LA si vzpomnělo na funk, hudební styl, jenž byl znám deset let. Ten přinesl do hip hopu „bláznivou“ módu převleků, ale také velkou zálibu v drogách. Za potyčku na jednom předměstí LA, při které zemřel etiopský překupník drog, byla souzena i ikona západního hip hopu Snoop Doggy Dogg. LA se svými aglomeracemi je taktéž známo pro množství pouličních gangů a život uvnitř gangu, je brán jako součást života, který obsahuje buď rychlé zbohatnutí, či „kulku“ od „toho druhého“ gangu. Na přebalech hudebních alb se používá tzv. „finger speaking“ - pomocí znaků vytvořených z prstů mezi sebou jednotlivé gangy komunikují.

Další ranou hip hopu je „čištění samplů“, kdy z nahrávek musí být odstraněny samplý použité jinde či na ně musí být zakoupena autorská práva (cca 30 000 dolarů), což si mohou dovolit pouze labely nahrávacích společností a undergroundoví hudebníci ne. V tomto bodě pak nad hip hopovou subkulturou přejímá hlavní slovo trh. Snaží se mainstreamu prodat tuto hudbu pomocí uhlazeného rapu pod taktovkou MC Hammera,

---

37 FBI zaslá do nahrávací společnosti Priority Records dopis, v němž stojí, že píseň *Fuck the Police*, která byla na platinovém albu *Straight Outta Compton* skupiny N. W. A., je dána na index pro podněcování násilí na policii. Týden na to, byl detroitskou policií zrušen poslední koncert amerického turné tohoto hudebního uskupení po prvních taktech této skladby. V červnu roku 1990 rozhodl federální soud, že album *As Nasty As Wanna Be* od 2Live Crew je obscéni.

38 Tupac jedna z nejznámějších postav hip hopu, byl synem bývalé členky Černých Panterů. Ve dvanácti letech hrál poprvé divadlo, v 21 debutoval ve filmu. Vystudoval herectví a balet. 1992 byl obviněn z napadení policisty při zatýkání. 1993 obviněn z napadení řidiče limuzíny, který tvrdil, že v autě Tupac bral drogy. Následující rok byl postřelen pěti ranami v nahrávacím studiu a byly mu uloupeny zlaté šperky v hodnotě 40 000 dolarů. Odpykával si čtyřletý trest ve vězení za znásilnění 19 leté dívky. 7. 9. 1996 ho v přestřelce v Las Vegas zasáhnu dvě kulky. Umírá o šest dnů později.

dále prvního rapujícího bělocha Vanila³⁹ Ice, či černošského teenereského dua Kris Kross. Tržní mašinérie pokračuje a New Yorský Wu-Tang Clan⁴⁰ v roce 1995 rozjíždí značku pouličního oblečení, otevírají obchodní síť Wu-Wear, které prodávají originální oblečení s logem Wu. Nahrávací společnosti se snaží hip hop prodat „bílému“ zákazníkovi, protože jen tehdy je možné na hudbě opravdu vydělat.

Postupně také dochází k poklesu cenzurních kauz. Neznamená to ale, že již v hip hopu není co hlídat, že se hip hop zcela změnil. I nadále texty písní obsahují vulgární výrazy, sexismus, či násilí. Cenzura přicházela jen tehdy, byl-li napadnut vládnoucí systém USA.

Devadesátá léta sebou nesou i rozšíření hip hopu do Evropských zemí a to především Anglie a Holandska.

Móda hip hopu je snadno rozeznatelná a stejně jako u punku se stala módní záležitostí: volné spadlé kalhoty, bílá tílka, kšiltovky s rovným kšiltem, sportovní oblečení, sportovní obuv. Vše volné a to v souvislosti se specifickým tancem tzv. breakdance. Podle undergroundových vyznavačů této subkultury však na oblečení nezáleží a tato klasická představa „hopera“ vznikla díky mediím a trhu.

Dalším atributem je tetování. V začátcích bylo tetování na prstech rukou znakem počtu zatčení a odpykávání trestu ve vězení. Typické jsou i zlaté řetězy, které měly dát na odív, že se daný člen gangu vymanil ze špatného sociálního prostředí a že je majetný. Stejným dokladem o majetku jsou i auta. Šátek pod kšiltovkou přišel od hispánských zakladatelů a je spojen s breakdance.

Tato subkultura byla od počátku velmi sexistická a ve své podstatě se na tom nic nezměnilo. Ženy jsou vnímány pouze jako nemyslicí doplněk muže. S tím souvisí i sporost ošacení dívek. Tolerováno je násilí na ženách. Ty se v této subkultuře dělí na „bitch“ což jsou všechny ženy, které jsou „doplňkem“ muže a „sister“, které jsou manželkami, starajícími se o domácnost a děti, eventuálně matky. Tyto všechny pak mají tolerovat mužskou promiskuitu. Tento vzorec chování se vyskytuje i v hudebních videoklipech a v USA jsou často zakázány.

Protože základ hip hopu vznikl v chudých čtvrtích, hlavní v této subkultuře je prestiž, peníze. Hip hop je spojen i s kriminalitou, agresivitou, rasismem, užíváním drog

---

39 Vanila je v černošském slangu název pro bělocha.

40 New Yorská hudební formace, jež měla zálibu v kung fu filmech.

a jejich distribucí.

Rozmach hip hopu jako subkultury zahraniční studie přisuzují i tomu, že je to první subkultura, se kterou se ztotožňují minoritní menšiny, protože stejně jako zakládající černoši, i oni se cítí utlačováni a sociálně znevýhodněni.

PRAKTICKÁ ČÁST

11 VÝZKUM

Ve výzkumu se zaměřuji na dospívající mládež a její povědomí a zájem o subkultury. Velký důraz je kladen na provázanost subkultur s trhem a mediálním světem. Kdo dokáže jedince nejvíce ovlivnit, aby do subkultury vstoupil? Jsou to přátelé či média? Společnost se stala tolerantnější, protože revoltující složka se stala prodejním artiklem.

Výzkum si klade za cíl ověření teorie o současných městských kmenech, které nahrazují subkultury, a které si jedinci vybírají na základě líbivosti stylu.

Hypotézy:

- 1) Dospívající přijímají za vlastní pouze styl subkultur.
- 2) Při výběru subkultury (stylu) hrají rozhodující roli média, módní trendy a nejbližší sociální interakce jedince, názorový obsah subkultury je vedlejší.

11.1 METODOLOGIE VÝZKUMU

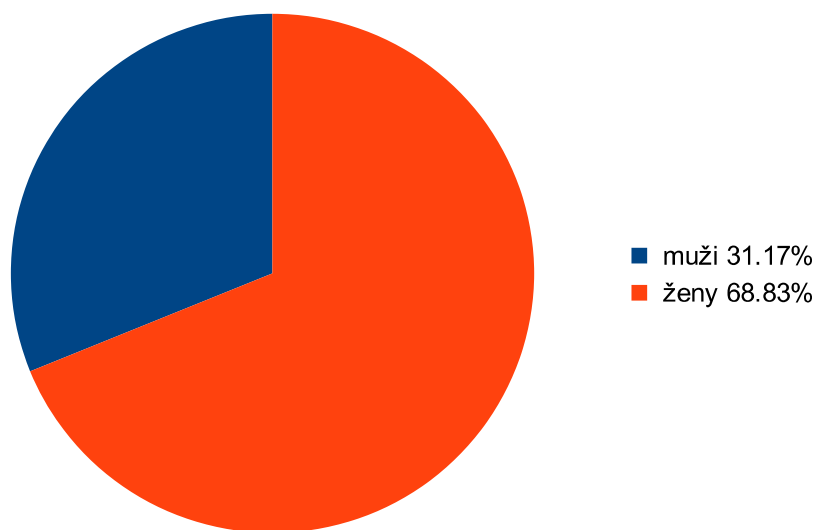
Závěry, ke kterým jsem došla ve své práci, jsem vyhodnocovala na základě:

- dotazníku, jenž se skládá z 15 otázek (Obr. 7) Návratnost tohoto dotazníku nelze přesně určit, neboť jsem ho rozšířila především díky sociální síti, tím pádem byl

přeposílánými mými respondenty dalším respondentům. Celkem jsem elektronicky dostala odpověď od 154 respondentů. Věkově byl tento vzorek velice různorodý od 15 let po 63 let (63 let je paní, jež byla vdaná za hudebníka a její syn je také muzikant, sama stále navštěvuje hudební akce). Dotazovala jsem se také osobně a to především na letních hudebních festivalech. Zde jsem oslovila 40 respondentů, jejich průměrný věk je 22 let. Vzorek jsem hodlala obohatit o dospívající mládež, oslovila jsem tedy devátý ročník základní školy. Zde odpovědělo 65 žáků okolo 15 let. Také byli osloveni studenti maturitního ročníku. Zde jsem získala 46 vyplněných dotazníků. Průměrný věk studentů byl 19 let. Celkem jsem získala 305 odpovědí. Poměr mužů a žen je vyjádřen v následujícím grafu.

Graf 1 Poměr mužů a žen při dotazování

Jak je patrné z grafu, na dotazník mi odpovědělo více žen. Postavení žen v subkulturách není tak dominantní jako profilovanost mužů. Nemohu na tomto místě objektivně posoudit, zda skutečnost, že na dotazník odpovědělo více žen, které se neprofilují v subkultuře tolik jako muži, neovlivnilo výsledek výzkumu.

- Naproti tomu osobní dotazování proběhlo až na dva případy jen s muži. Tito muži sami sebe považují za členy subkultur.
- Vlastní pozorování. Již více jak 15 let se pohybuji na rockové hudební scéně v podobě fanouška na straně jedné. Na druhé straně jako přítel organizátorům hudebních akcí, hudebního redaktora a v neposlední řadě i několika hudebním skupinám. Účastním se hudebních představení, hudebních festivalů, byla jsem na krátké „šňůře“ s neopunkovou hudební skupinou, aj.
- Neméně důležitým zdrojem je světová i domácí populární literatura, internetové diskuse, texty písní, dokumenty o subkulturách a hudebních stylech.
- Za stejně důležitou považuji i vlastní zkušenost. Sama jsem byla zainteresována v subkultuře Hippies, Punk a Grunge. Přijímala jsem styl, hudbu, některé ideje např. Flower Power, či Make Love not War a jiné. Nikdy jsem se ovšem neztotožnila s porušováním norem a zálibou těchto subkultur v alkoholu i návykových látkách. Vždy pro mě bylo důležité utvořit si vlastní názor. Odpovědí, proč jsem se tedy se subkulturami ztotožňovala, je má snaha provokovat a nahlas projevovat názory například ohledně válek, pokusech na

zvířatech, proti rasismu, xenofobii atd.

- Během svého výzkumu jsem učinila mnoho rozhovorů na téma subkultury s různými osobami různého věku. Většina těchto rozhovorů proběhlo v důvěrné atmosféře, protože se jednalo o lidi, které znám.

Vybrala jsem 6 rozhovorů, které z mého subjektivního hlediska jsou nejpřínosnější a nejobsáhlejší. Tyto rozhovory pak posloužily k obsahové analýze textu. Přepisy těchto rozhovorů uveřejňuji v příloze. Na žádost některých dotazovaných byla změněna jména či ponechány pouze přezdívky.

Pět rozhovorů je s příslušníky subkultur, které jsem v teoretické části zvolila k popsání. Jedná se o stejné subkultury, jejich největší rozšířenost se potvrdila i v dotazníkovém výzkumu. Je to tedy o punk, Emo, metal, skinheads a hip hop. Rozhovor o Straight Edge jsem doplnila pro komparaci především životního stylu subkultur.

- Práce je doplněna i fotografie, které jsou všechny v mém osobním vlastnictví a byly zde uveřejněny se souhlasem osob, jež se na fotografiích vyskytují.

12 SUBKULTURA A SPOLEČNOST

V této práci jsem se zaměřila na pět vybraných subkultur, u kterých se domnívám, že jsou mezi respondenty nejvíce známi. Také proto, že sama jsem s těmito subkulturami nejvíce seznámena. Jedná se o punk, Emo, metal, skinheads a hip hop. Největší problém pro mne bylo osobní setkání se skinheady. Ze svého dospívání, kdy byli skinheads nejvíce rozšířeni, mám s těmito lidmi několik špatných zkušeností⁴¹ a nesouhlasím s rasismem stejně jako s jejich zálibou v násilí.

Okolo 80% dotazujících zná tyto subkultury. K tomuto procentuálnímu zisku se dostala ještě subkultura hippies, kterou jsem ale ze své práce vyčlenila. Domnívám se, že hippies již nejsou příliš živou subkulturou, do které se již neetablují mnoho nových členů. To, že je tato subkultura natolik známá ve společnosti přisuzuji literární, filmové tvorbě

---

41 V roce 1998 byl můj kamarád napaden partou skinheads, když se vracel v pozdních hodinách domů. Musel být hospitalizován s otřesem mozku a zlomenými žebry. V partě, která ho napadla, rozpoznal i bývalé spolužáky, jež navštěvovali o rok nižší ročník. Jednalo se o chlapce, kteří měli ve škole neustále problémy, byli násilní, vyhrožovali a šikanovali mladší spolužáky. Můj kamarád byl terčem jejich posměchů kvůli délce svých vlasů.

(Český režisér Miloš Forman natočil roku 1979 muzikál Hair – Vlasy, který se dočkal celosvětového úspěchu. Předlohou mu byl muzikál hraný na Broadway.) a módního průmyslu.

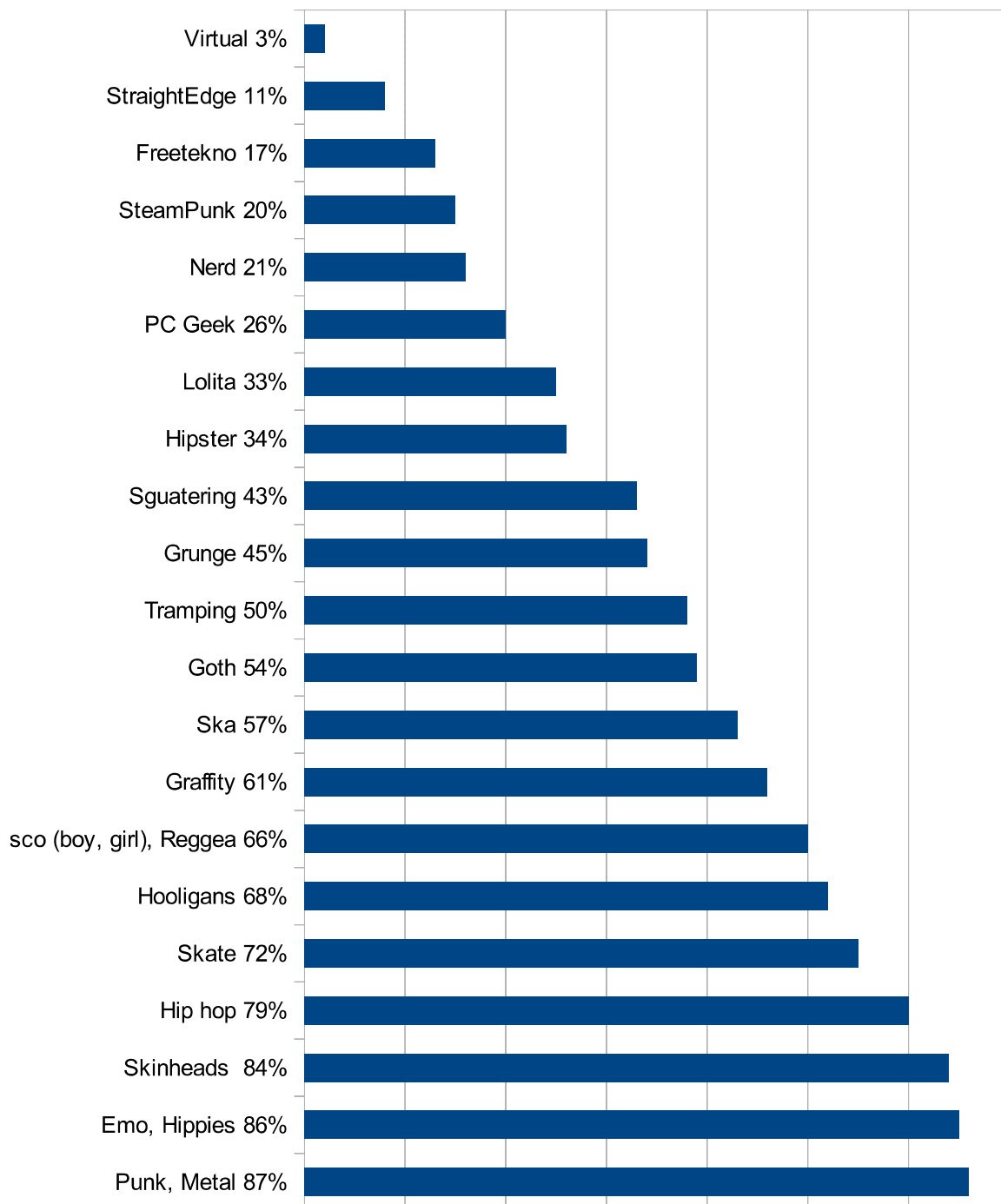
Subkultury vznikající ke konci minulého století jsou běžně profilovány v televizi, filmové tvorbě. Existuje například SteamPunková literatura, jež má typické znaky. Nebo SteamPunková móda, jejíž stoupenci se mohou setkávat s dalšími vyznavači sci-fi na setkáních ComicCon⁴², která se pořádají v různých městech celého světa.

Nejméně jsou v podvědomí subkultury, které vznikly v nedávné době nebo nejsou téměř vůbec spojené s hudbou. Také jejich styl nelze užívat v běžném životě.

---

42 Setkání fanoušku fantasy a sci-fi. Běžně se na těchto setkáních chodí v kostýmech oblíbených hrdinů. Dále se zde promítají filmy, je zde možnost setkání s herci.

Graf 2 Známost subkultur ve společnosti

VIRTUAL - je subkulturou zcela obyčejných lidí, kteří řádově tisíce dnů a desetitisíce minut stráví hraním online her. V těchto hrách je vytvořena jiná realita, ve které daný člověk žije.

STRAIGHT EDGE - Straight Edge je textem písně hardcorové skupiny Minor Threat z roku 1981. Vychází z punkové a hardcorové scény a podle slov členů této subkultury, jde o punk v pravém smyslu slova a to tak, že dělají pravý opak toho, co od nich majoritní společnost očekává. Žádné drogy, žádný alkohol, žádný tabák. Tato subkultura je politicky zaměřena vůči fašistické subkultuře. Jsou to sportovci, vegetariáni a antifašisté. FREETEKNO – vznik ovlivněn new age, sguettery a travellery. Spojováno s taneční drogou extází. Heslo freetekna zní: „Hluk, drogy a ilegální formát“. U nás nejznámější akce Czechtek.

STEAMPUNK – je znám především z literatury a filmu jako podžánr sci-fi a fantasy. Vznikl v 80. letech 20. století a do ČR byl etablován okolo roku 2010. Je to subkultura, která je zaměřena na technologie a budoucnost, ale její pojetí je v minulosti (vzducholodě, parní stroje atd.).

NERD – jsou jedinci, jež svou pozornost zaměřují jen na jednu oblast, většinou je to PC, fyzika. Kladou důraz na moderní technologie. Volný čas tráví sledováním sci-fy či fantasy seriálů a hraním počítačových her. Český ekvivalent pro nerd je „mimoň“.

PC GEEK – jsou velice podobní nerdům, ale jejich zájem je směřován na IT. Styl nerdů a PC Geek jsou brýle s velkými obroučkami, límečky, kšandy, kravaty aj. vše, co má podporovat intelektuální zjev.⁴³ (<http://clanky.vzdelani.cz/bu-cool-geek-a4896>)

LOLITA – je subkultura, která vznikla v 70. letech 20. století v Japonsku. Ženy nosí sukně se spodničkami, punčochy a podvazky, topy, sáčka, vlasy zdobí čelenkami. Je několik druhů lolit od těch, co připomínají porcelánové panenky až po ty, co si lze snadno splést s gothičkami. (<http://www.sanctuary.cz/gothic-subkultura/7129-japonska-poulicni-moda-lolita>)

HIPSTER- lidé, kteří používají mix různých subkulturních stylů. Tváří se „nad věcí“ a dle svých slov poslouchají muziku, která je nová a nekomercializovaná. Termín hipster má původ v druhé polovině padesátých let, kdy tímto slovem byli popisováni bílí fanoušci černošských jazzových a bluesových hudebních uskupení., kteří se snažili o imitaci svých vzorů.

---

43 Nerd a PC Geek – pro představu jsou typičtí představitelé amerického sitcomu Teorie velkého třesku.

SGUATERING – příznivci různých hudebních stylů a subkultur, kteří tvoří koherentní uskupení, jež osidluje budovy bez vědomí majitelů.

GRUNGE -vychází z punkové hudby a vytvořila se počátkem 90. let 20. století v Seattlu a na dlouhou dobu byl považována za poslední subkulturu, která vznikla spontánně. Vznikla na základě sociálních rozporů, nedostatku práce a neschopnosti naplnit tzv. americký sen. Typické oblečení vycházelo z dělnického prostředí lesníků. Kostkované košile, volné kalhoty, vysoké těžké boty nebo tenisky značky Converse. To vše v dezolátním stavu, roztrhané, špinavé.

TRAMPING – jedinci snažící se uniknout od problémů do přírody. Život je zde řízen pravidly, jež vychází od indiánů severoamerických kmenů. Spojen s folkovou hudbou a literaturou J. Foglara a E. T. Seatna.

SKA -Protože vychází z jamajské regge hudby a punku je pro ni typická konzumace drog, která se přesunula od marihuany ke kokainu a speed drogám, které umožňují tancovat celou noc. Mezi typické oblečení patří u mužů obleky černé nebo bílé barvy, doplněné typickou černobílou kostkou. U slečen jsou to společenské šaty přizpůsobené dennímu nošení. Typické je i tetování a piercing nebo dredy. Ska je antirasistické, podporuje zelenou politiku a antifašistické.

DISCO (BOY, GIRL) – vznik 1971 v New Yorku. Hudba je disco, funk a philly soul. Ve své době nenáviděný i milovaný styl, jež se v oblékání projevoval sexy oblečením pro obě pohlaví, jež bylo upnuto na tělo, polyesterovými košilemi s tzv. nik nikem tedy velkým límcem. Oděvy zdobily psychedelické vzory, dále se nosily legíny, saténová saka, obuv podpatcích, vše zdobeno flitry. (<http://www.stylesurfin.cz/post/45058471574/disko-disko>)

REGGEE – hudební styl vzniknul v 60. letech 20. století na Jamajce, na základech rock steady a vlivu černošské hudby. Styl podporuje životní „pohodu“. Texty jsou o ženách, alkoholu a drogách, jen výjimečně o sociální situaci. Typické jsou dredy a barvy jamajské vlajky (žlutá, červená, zelená, černá). Reggae je spojeno s konzumací marihuany.

HOOLIGANS - Vznik zhruba ve stejné době jako skinheads a často jsou se skinheads spojováni. Typické je pro ně násilí na fotbalových stadionech, které probíhalo jak v době zápasu, tak i před utkáním i po něm. Nejsou vázáni na určitý konkrétní hudební styl. Chuligánské skupiny se na rozdíl od fanoušků neidentifikují s fotbalovým klubem, jde jim pouze o vyhledávání násilí. Často jsou jejich členy muži z různých sociálních vrstev

a různého společenského postavení.

SKATE – spojeno se skateboardingem. Filozofií této subkultury je: volnost, radost z pohybu, posouvání lidských možností. Typický je poslech hardcorové hudby a hip hopu. Skejťáci nosí volné kalhoty „kapsáče“, volná trika, mikiny s kapucí, sportovní obuv a čepice s kšiltem.

Graffiti a Goth byli popsáni již v teoretické části. Graffiti jako součást subkultury hip hop a Goth jako součást subkultury Emo a metal.

Čím byl věk dotazovatelů nižší, tím více měl jedinec pojem o subkulturách jako Nerd, Pc Geek aj. Překvapující je malá znalost subkultury Straight Edge. Tato subkultura je v zahraničí na svém vzestupu, hudebníci se k ní hrdě hlásí a proklamují život bez návykových látek, alkoholu či tabáku. Svůj volný čas poté kromě hudby věnují i sportu. Jde tedy o subkulturu, jež by mohla dospívající mládeži být vzorem. Čím to, že o ní dospívající generace téměř neví? V odpovědi na tuto otázku se opírám o zkušenosti Přémy(22), který Straight Edge je.

- Co to vlastně je Straight Edge?

Neposkytnout tělu nic, co by ho ničilo. Takže žádné chlast, žádné cigarety a samozřejmě drug free⁴⁴.

- Patří ke Straight Edge i vegetariánství či veganství?

Já sám jsem vegetarián, ale tím jsem byl dřív, než jsem byl Straight. Nemusí to tak být, ale může.

Češi pravidelně obsazují první příčky v konzumaci alkoholu na jednoho obyvatele. V roce 2013 spotřeba alkoholu činila 175,2 l na osobu a rok. Spotřeba cigaret byla 1947 kusů na osobu. ([http://zpravy.aktualne.cz/finance/nakupovani/spotreba-alkoholu-roste-prumerny-cech-vypije-](http://zpravy.aktualne.cz/finance/nakupovani/spotreba-alkoholu-roste-prumerny-cech-vypije-175litru/r~c7fbb9145db311e380120025900fea04/)

[175litru/r~c7fbb9145db311e380120025900fea04/](http://zpravy.aktualne.cz/finance/nakupovani/spotreba-alkoholu-roste-prumerny-cech-vypije-175litru/r~c7fbb9145db311e380120025900fea04/)) Podle Přémy je právě toto důvod, proč se o Straight Edge příliš nehovoří. V současném prostředí je totiž výhodnější dát si v restauračním zařízení alkoholický nápoj, který je levnější než nápoj nealkoholický.

---

44 Drug free – bez drog.

Důležitost alkoholu je zmíněna ve čtyřech rozhovorech s příslušníky subkultur. Přéma – Straight Edge ho zmiňuje negativně. Upozorňuje na skutečnost, že pro mladé lidi je alkohol součástí trávení jejich volného času. Je zároveň součástí měřítkem pro to, zda byl volný čas stráven dobře či špatně. *Nedávno jsem někde slyšel, že víkend, akce stála za to, až když si druhý den nic nepamatuješ. (Přéma)* V ostatních případech je alkohol brán jako součást subkulturního života, je jeho nedílnou součástí. Většina setkávání s přáteli pak probíhá právě v restauračních zařízeních.

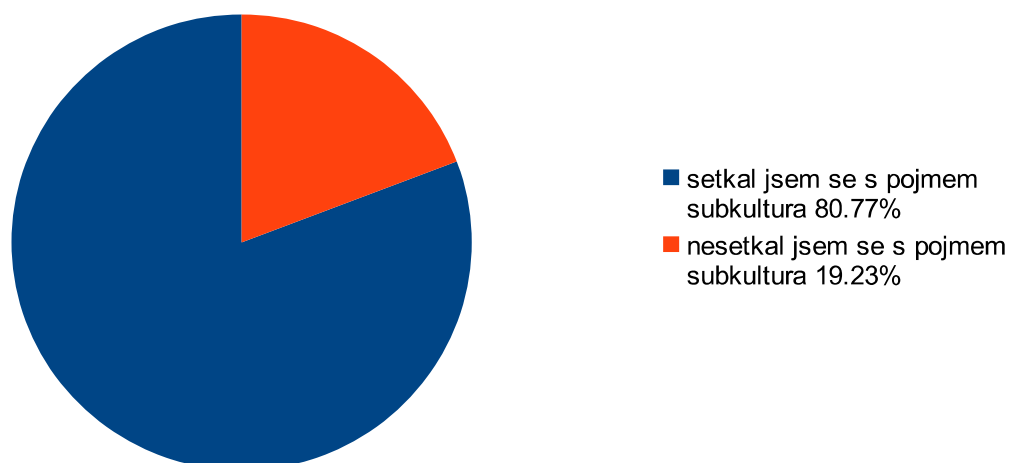
Podle mne k neinformovanosti přispívá i vzezření jedinců, to je totiž stejné jako u subkultur hardcore či punk. Od mnohdy „vymalovaných“⁴⁵ drsných hochů společnost očekává, že k jejich běžnému životu patří návykové látky. A pro dospívající je „cool“ zapálit si v co nejranějším věku. „Cool“ není drug free. Tuto skutečnost se snaží změnit například i Dominik Nekolný, profesionální sportovec BMX, který pořádá protidrogové semináře pro ZŠ.

Doložila jsem tu, které subkultury jsou ve společnosti známé, při jejich výběru jsem se řídila především pozorováním svého okolí, odbornou literaturou. Nejsou to však veškeré známé subkultury. Jednou z položek při dotazování bylo, zda se respondenti setkali někdy s pojmem subkultura? Byla jsem přítomna vyplňování dotazníku na základní škole a zde měli žáci tendenci se ptát, co je ta subkultura. Poté co přešli k otázce, jaké subkultury znáš, a měli možnost výběru, měli jasno.

---

45 Tetovaných

Graf 3 Známost pojmu subkultura ve společnosti

Pojem subkultura ve společnosti zlidověl. Obsah a formu mu pak dávají samotní mladí. Tento pojem lze také chápat i v širším slova smyslu. Nejen jako hudební subkultury mládeže, ale také jako skupiny lidí, kteří jsou spojeni stejným životním stylem, jež je určuje a jsou segmentem populace. Pak bychom mohli mít formace, jež jsou definovány například volnočasovými aktivitami, pracovní profesí, etnikem aj. V dotazníku se mi vyskytla odpověď, že za subkulturu daný respondent považuje i kolektiv na svém pracovišti, jako další byli uvedeni malíři, filmaři a divadelníci.

Současný multikulturní a globalizovaný stav západní společnosti, jejíž kultura byla rozdělena, lze přirovnat k online nákupu na internetu, kde si procházením jednotlivých subkultur, lze vybrat tu, která se mi líbí. Postmoderní svět si klade otázku, co přijde po subkulturách? Bude se jednat jen o styly, scény, kmeny či komunity, jež budou tvořeny lidmi na základě stejného vkusu? A kdo nebo co bude mít rozhodující vliv na výběr té které subkultury? Bude to sociální prostředí či právě vkus? Jsou nově vznikající subkultury stále subkulturami? Ty vznikaly především jako opozice vůči dominantní kultuře, ale také v opozici s rodičovskou kulturou. Nově vznikající subkultury v sobě neobsahují revoltu, nevznikají na základě sociálních rozdílů. Pramení z fragmentace zájmů a z touhy patřit „někam“. Účastníci těchto nově vznikajících subkultur chtějí volný čas trávit dle svých zájmů, ale to není v rozporu s jejich budoucností.

Jestliže jste se v dřívějších dobách kvůli své příslušnosti k subkultuře, či svému

subkulturnímu vzezření dostali do rozporu se svým sociálním okolím⁴⁶ či se zákonem, v současnosti je téměř vše povoleno. Tetování se stalo běžným, stejně jako piercing. Ve všech šesti rozhovorech dotazovaní uvedli, že mají tetování. Většina ho pokládá za součást stylu a doplňuje i příslušnost k subkultuře. Je to například vytetované X u Straight Edge. Skinhead K má potetované téměř celé tělo. Zada mu zdobí tetování s názvem Brána Evropy (Obr. 8), které lze pokládat za subkulturní příslušenství. Stejně jako lebka v německé helmě (Obr. 9) a lebka na kříži (Obr. 10) Tetování na ostatních přiložených obrázcích bych přisoudila k metalu. (Obr. 11 a 12) Jedná se o lebky, vyobrazení ďábla či smrti hrající na violoncello. Takto se ke svému tetování K vyjadřuje:

- Máš spousty tetování. Proč se necháváš tetovat? Mají ta tetování nějaký význam?

Jo mám vytetovaný data narození dcer. To ostatní se mi spíš líbí. Tetování se mi prostě líbí.

- Takže je tetování pro tebe módním doplňkem?

To zase ne. Chci se nějak odlišit.

Toto spektrum použitých vyobrazení bych přisuzoval mladší generaci. Poukazuje na nevyhraněnost, což ve věku 43 let je poněkud zvláštní. Pro mě je tedy znakem toho, že tetování je módním doplňkem.

„Číro“ i když v poněkud „zcivilizované“ formě je běžné i mimo subkulturu punk. V pravidelných intervalech se v módním průmyslu objevují návrhy inspirované subkulturou.

Účastníci se také nedostávají do generačních sporů, pokud příslušnost k subkultuře neovlivňuje nějakým způsobem jejich budoucnost. Časté je také rodičovské podporování. Rodiče tuto „dětskou“ aktivitu považují za dočasnou. V mnoha případech mají také pravdu. Mašinérie obchodu a médií nutí dospívající se přizpůsobit, což má za následek několikerou změnu stylu či příslušnosti k subkultuře během několika let. Rodiče se proti tomu, že jejich potomek je členem subkultury vyhraňují tehdy, pokud je ohrožena jejich budoucnost. Jedná se především o sguattery, travellers, punkery, také jedná-li se o konzumaci alkoholu či návykových látek.

---

46 V jednom mém subkulturním období se mnou moje matka odmítala chodit na veřejnost.

Přestože je velice tolerantní, rmoutilo ji, že její dcera se neobléká typicky, ale vyčleňuje se z davu.

Ve své podstatě jsou ale subkultury přijímány společností neutrálně. Jsou často využívány i pro prodej⁴⁷ produktů. Pokud bychom chápali subkulturu v širším slova smyslu, tedy jako sdružení lidí se stejným zájmem, dala by se za subkulturu považovat i politická strana Piráti, jež mají odlišné normy, co se prostředí internetového sdílení týče.

Na tomto místě ale není zcela správné tvrdit, že subkultury jsou společností přijímány bezvýhradně. Vzpomeneme-li si na mediální kampaň, která podporovala tvrzení, že všichni Emo se sebepoškozují, je jasné, že jsou stále aspekty subkultur, které mohou vyprovokovat nevoli ve společnosti.

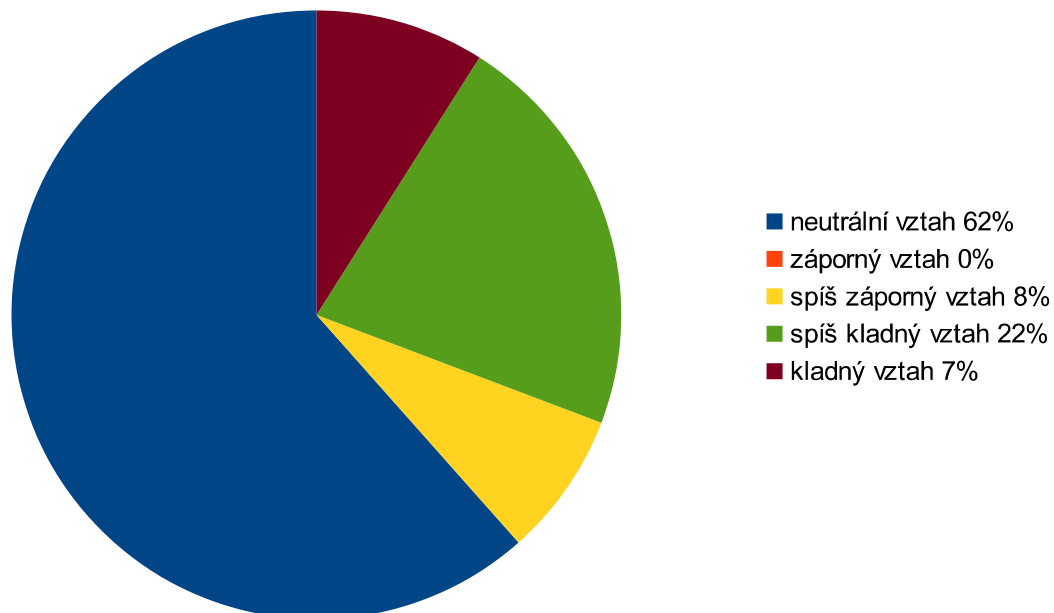
Při rozhovoru se skinheadem byla patrná neochota odpovídat na otázky týkající se jeho příslušnosti ke skinheads. Dotazovaný činil v rozhovoru velké pauzy při odpovědích na otázky týkající se rasismu. Při otázce zda je v pořádku, že některé texty skinheadských hudebních skupin nabádají posluchače k násilí a vraždám, jsem odpověď nedostala vůbec. Domnívám se, že odpovědět nechtěl z právě z důvodu společenského odsouzení.

V následujícím grafu můžeme vidět, jaký vztah k subkulturám mají respondenti dotazníkového výzkumu.

---

47 Například reklama značky Hornbach, ve které figuruje Goth dívka a její otec.

Graf 4 Vztah společnosti k subkultuře

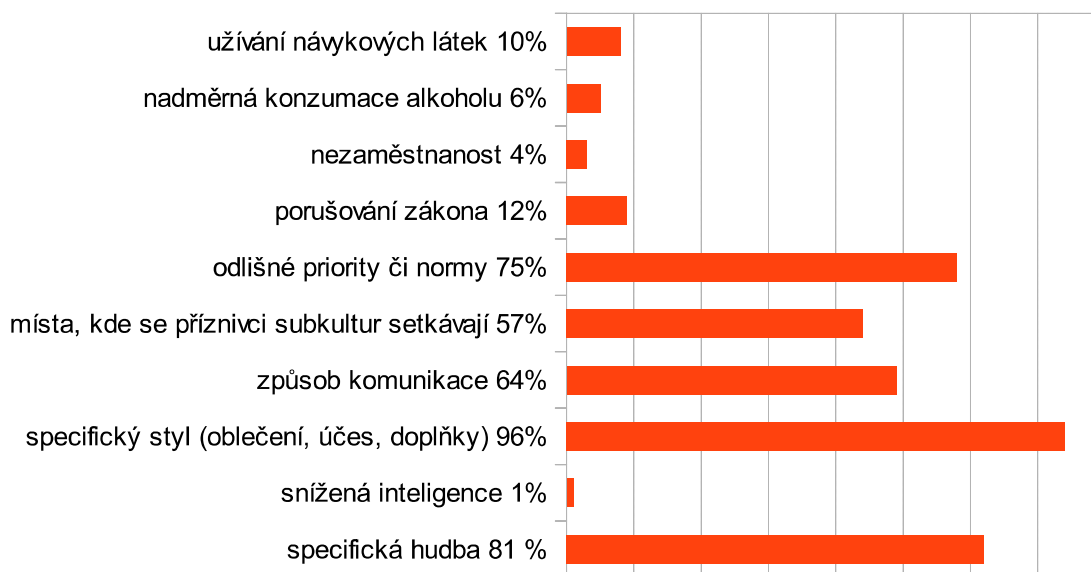

V dotazníku se nevyskytla ani jedna odpověď, že k subkultuře má někdo záporný vztah. V osobním dotazování se respondenti rozhovořili. 85% by se záporně vyjádřilo k subkultuře skinheads a rasismu. Dále by nesouhlasili s protiprávním jednáním a odlišnými hodnotami. Odpovědi se nesly ve smyslu, že jim subkultury jako takové nevadí, pokud neškodí respondentům.

Druhá strana, tedy vyloženě kladný vztah, taktéž nevykazuje vysoká procenta. Jen 7% procent respondentů hodnotí svůj vztah k subkulturám kladně.

Zmínila jsem již dříve, že subkultury jsou známé pro určité znaky, jež je oddělují od převládající kultury. Následující graf shrnuje, které znaky respondenti přisuzují subkulturám.

Graf 5 Obecné znaky, jež lze považovat za subkulturní

96% respondentů usuzuje, že obecným znakem pro subkulturu je specifický styl. Všechny subkultury se vyznačují specifickým stylem, který má na jedné straně pobuřovat společnost. Na straně druhé má posílit příslušnost v subkultuře. V rozhovorech všichni dotazovaní uvedli, že styl je pro ně komunikačním prostředkem, který má provokovat, přitahovat pozornost či značit subkulturní příslušnost.

U všech subkultur se styl vyvíjí přes D.I.Y. princip v tzv. „old school“ tedy v původní formě. Čím je subkultura známější a rozšířenější, je její styl komercializován a tam, kde byl dán prostor vlastní iniciativě a kreativitě, nastupuje prefabrikát. Tohoto uniformního stylu se chopí módní značky či obchodní řetězce, které začínají určovat, jakým směrem se styl bude nadále vyvíjet. Tím je zkáza pro pravého undergroundového subkulturního jedince dokonána. Styl je prolnut do všedního života dominantní společnosti a již neplní jednu ze svých hlavních funkcí, tedy provokovat a ztrácí také funkci posílení příslušnosti.

O škodlivosti trhu na subkulturu upozorňují ve svých odpovědích i příslušníci punku a emo dívka. Vnímají dostupnost ošacení a doplňků negativně. Plošná dostupnost těchto atributů stylu je dle nich hlavní příčinou toho, že subkultura ztrácí svůj hlavní

význam. „*Obchody byly plné oblečení, které se dalo nosit a bylo, Emo. Byla jsem dlouho ve třídě jediná Emo a někdo se mi i posmíval. Pak byl, Emo každý druhý.*“ (Arwen)

Hudba je důležitou součástí subkultur. Každá z dominantních subkultur má vlastní hudbu. A její příslušníci neposlouchají téměř hudbu jinou. V současnosti sice dochází k značnému prolínání hudebních stylů a vznikají stále nové směry, jež se honosí dlouhými názvy jako například postemohardcor aj. Základní hudební linka je ovšem stejná. Při mých rozhovorech s příslušníky jednotlivých subkultur jsem se dozvěděla, že hudba se u všech dělí do několika podžánrů, díky kterým se vyskytují i rozdíly ve vizuálním vzhledu. Nejvíce je rozdělena metalová hudba. A sami příznivci se pak shodnou jen na tom, že existuje ta „pravá“ hudba a zkomercializovaná verze. Kde však končí underground pravosti a začíná popularita hudebníků? Kurt Cobain⁴⁸ ve svém životopise uvádí, že byl překvapen popularitou, jež skupinu zachvátila po uvedení písně Smell like Teen Spirit na MTV. Jeho cílem však bylo, aby skladby Nirvany na MTV byly hrány. Tento hit byl posměchem lidí, kteří ho poté přijmuli za svůj.

Je tedy undergroundová hudba, jež zaplňuje místní kluby a jedná se tedy o tu „pravou“ hudbu. A existuje hudba, která na jedno vystoupení přiláká i 80 000 fanoušků. To jsou ty „slavné“ hudební skupiny, které bývají velmi často se subkulturami spojovány.

Hudba je v rozhovorech se členy subkultur uváděna jako hlavní důvod, proč se o subkulturu začali zajímat. Tvoří společně s přáteli stavební pilíř jejich subkulturní příslušnosti.

¾ respondentů uvedlo, že příslušníci subkultur mají odlišné normy a priority. Toto tvrzení vychází i z definice subkultury. Ale ne veškeré normy jsou zcela odlišné od priorit většinové společnosti. Většina subkultur nechce rasismus, xenofobii, sexismus, bojují za práva zvířat. S těmito prioritami se může shodnout většinová část společnosti.

Více jak polovina respondentů se domnívá, že obecným znakem pro subkulturu je místo setkávání a její komunikace. Na fotbalovém stadioně lze předpokládat větší výskyt hooligans. Snad každé město má restaurační zařízení, kde se schází větší část návštěvníků, jež patří k jedné subkultuře. Tato restaurační zařízení jsou pak více uzpůsobena těmto klientům. Od velkoplošných televizí po výběr hudby v jukeboxu.

Pro mne překvapujícími výsledky jsou odpovědi na spojitost subkultur a alkoholu, návykových látek, předpokládala jsem, že více respondentů označí tyto položky také za

---

48 Zpěvák hudební skupiny Nirvana.

obecný charakteristický znak. Subkultury jsou spojovány s těmito atributy v jednání svých příslušníků. Z nálepky punkáč = nezaměstnaný a snížená inteligence společnost také ustupuje, pouze jedno procento dotázaných usuzuje, že být členem subkultury jsou ti, co mají sníženou inteligenci.

13 SUBKULTURY A MÉDIA

O vlivu médií na subkultury není pochyb. Vztah mezi médii a subkulturami je obousměrný. Média mohou přispět ke vzniku stylu ev. subkultury na straně jedné. Na straně druhé mohou být subkultury vhodným tématem pro prezentaci v masmédiích.⁴⁹

Prezentace subkultur v masmédiích se pak zaměřuje především na : „...senzaktivé excesy bulvárního tisku, na úkor méně jednoznačných reakcí, které jsou přece jen běžnější. ... způsoby, jimiž média prezentují subkultury je činí více a méně exotickými, než skutečně jsou.“ (Hebdige 2012, s. 148)

Lidé jsou masmédií ovlivňováni. A ty nesou stále větší odpovědnost za: „Poskytování základny, na níž sociální skupiny a třídy konstruují svou představu o životech, významech, praktikách a hodnotách ostatních sociálních skupin a tříd.“ (Smolík, 2010, s. 91)

Posun v přístupu médií k subkulturám dokládá Hebdige, kdy na počátcích byla punková subkultura prezentována jako „folk devil“ - osoba nebo skupina osob, jež může pro zbytek společnosti představovat komplikace, vyzdvihují se pouze situace či problémy, které mají očerňovat a vyvolávat obavy a strach. Hebdige uveřejňuje zprávu z Daily Mirror, která nese název Oběť punkrockové bitky: hoch podlehl davu. V tuto chvíli je hrozba reálná, „mohlo“ to být mé dítě“. Mezi listopadem a prosincem 1977 vycházely v témže časopise, dvojstrany poplašných pojednání o punkové subkultuře, které se soustředily na oblečení, šperky a doplňky. Dle Halla se jedná o tzv. amplifikační spirálu⁵⁰, jež říká, že nepřesné informování o události, může její závažnost zhoršit. Nepřesné

---

49 Masmédia jsou prostředky komunikace, jež mohou oslovit velké množství lidí. Za masmédia považujeme: tištěná média (noviny, časopisy, knihy, letáky, plakáty aj.), elektronická média (rozhlasové a televizní vysílání, internet aj.) a ostatní média (filmy, výtvarné umění).

50 Příkladem může být CzechTek 2004, jež byl díky zájmu médií ukončen policejní akcí.

informování pak může vést až k morální panice, jestliže společnost vnímá problém jako hrozbu. Volá tedy po zvýšené kontrole, která sebou nese více deviantního chování, do kterého jsou zataženi lidé, kteří by před uveřejněním „nafouklé“ zprávy stáli mimo toto jednání. V pozdějších dobách, kdy se z punku stal tržní artikl, média reagovala články, v kterých dokazovala, že punkeři, jsou „také jen lidé“.

„Média podle Stanleyho Cohena (1970) jednoznačně mají možnost stanovovat veřejná témata následujícím způsobem:

U1 → U2 → U3 → U4 → U5 → U6

U1 - Případ, incident, událost.

U2 - Média jsou zaujata touto událostí.

U3 - Případ je médii popsán jako širší a závažnější sociální problém.

U4 - Případ je skandalizován, objevují se stereotypy, dochází k překroucení problému.

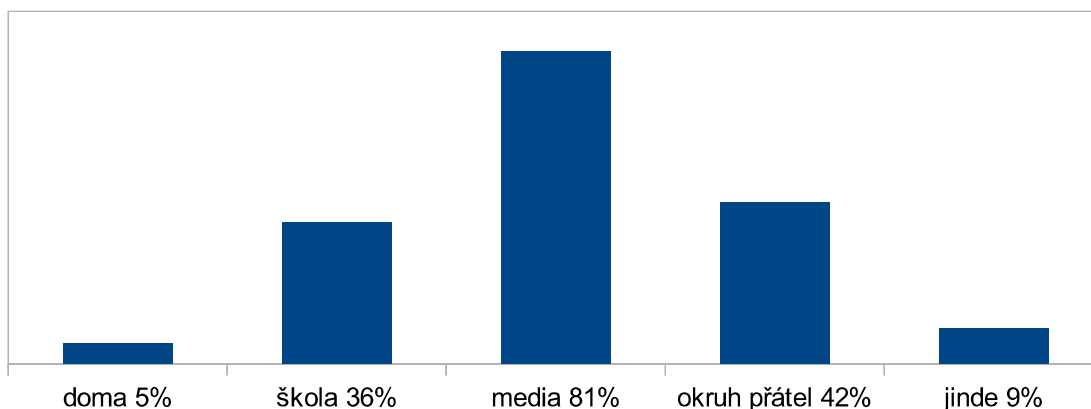
U5 - Veřejné mínění se začne vyjadřovat k problému.

U6 - Požadavek zaměření politiky na problém (požadavek nápravy)

(Smolík 2010 s. 93)

Z mého dotazování vyplývá, že přes 80 % dotazovaných skutečně informace o subkulturách získává z médií (v dotazníku byla pod médii zahrnuta televize, tisk a internet).

Graf 5 Získávání informací o subkulturách

Dříve se subkultury proti masmédiím vymezovaly, stály v její opozici. Musely si tedy nalézt alternativu komunikace. Zakládaly se tzv. fanziny, které měly status D.I.Y.⁵¹, což bylo v mnoha subkulturách naopak žádoucí. Obsahem zinů, vyrobených za pomoci nůžek a lepidla, psacího stroje a kopírky, byly hudební recenze, novinky, ale také politická či ekologická témata. Z některých zinů se následně staly časopisy.

V současné době se díky internetu přesunula tato aktivita na sociální sítě. Valná většina hudebních kapel má své Facebookové stránky, účet na Twitteru, SoundCloudu, Youtubu, za české lze jmenovat BandZone aj. Dále jsou to oficiální webové stránky kapel. Internetové prohlížeče vygenerují stovky blogů, webových stránek s informacemi, které hledáte a jež byly dříve právě obsahem již zmíněných fanzinů. Lze se zapojit i do chatroomů, kde si členové mohou virtuálně vyměňovat své názory, postřehy, emoce. Právě rozvoj internetu zapříčinil masové šíření subkultury Emo a patologického chování jejích členů.

Internet jako komunikační prostředek stírá socioekonomické a kulturní rozdíly. Důsledkem je velmi rychlé šíření nepřehledného množství informací, s nimiž se jedinec musí naučit pracovat. Stejně tak lze šířit i subkultury.

Tento globálně – internetový trend však odmítají starší členové subkultur a považují ho za neautentický. Takto se k tématům médií vyjádřil Hrába punker, který mi poskytl informace pro tento výzkum.

51 D.I.Y. Z anglického Do it yourself – udělej si sám

„Dnes potkávám spousty mladšů, co se považují na punkery, ale oni vůbec nemají páru o čem punk je. To víš, sednou doma k počítači, něco si tam najdou a pak se podle toho oblíkaj nebo chovaj. My jsme se dřív scházeli. Byla to radost, když jsme se potkali na základně (restaurační zařízení), bylo to především o setkávání, pokecali jsme, popili, zanávali si, prodiskutovali hudbu a ráno jsme se loučili. Ty mladý to tak dnes nemaj. Seděj doma. Když se s nějakým bavím, tak se diví, jak jsme mohli tolik věcí vědět, když nebyl internet.“

Česká republika byla v době tvorby nejstarších subkultur v politické nadvládě Ruska, což sebou neslo jistá omezení a zakázání všeho, co „přicházelo ze západu“. Mohlo by se zdát, že etablace západních subkultur nebyla díky této skutečnosti možná. Opak je však pravdou. Díky technickému pokroku v rozhlasovém vysílání, bylo na hranicích ČR možno naladit Rádio Luxembourg, které vysílalo rock 'n' roll, hudbu, jež byla průvodním jevem nově vznikajících subkultur. Rádio bylo běžnou součástí domácností. Televize v následujících letech též zdomácněla. Magnetofonové pásky pak umožňovaly nahrávání a kopírování hudby. Zakázaná literatura byla opisována na psacích strojích a distribuována pomocí samizdatů. Existovaly černé trhy s gramofonovými deskami.

Média je možné využít i ve prospěch politického režimu, pro podporu masové mainstreamové kultury, vůči které se subkultury apriori vymezují. Jak bylo zmíněno výše, média mohou být odpovědná za poskytování základu, dle kterého sociální skupiny mohou konstruovat představu o životech. Vztah komunistické strany a médií vůči hudbě, která byla provázána se západními subkulturami před rokem 1989, popisuje Miroslav Vaněk ve své monografii *Byl to jenom rock 'n' roll?* takto: *„Komunistické režimy brzy pochopily, že prostřednictvím zábavy lze získat kontrolu nad masovou společností a že kontrola bude lepší, když pouze zábavní průmysl dostane povolení, aby onu optimistickou, a dodejme bezduchou, kulturu vytvářel. Proto u nás již od konce padesátých (šedesátých) let existovala v každé „korunní zemi“ pouze jedna umělecká agentura, jedna rozhlasová stanice a televize... nad tím vším pak bdělo oko ministerstva kultury, lépe řečeno oddělení kultury ÚV KSČ....Počátkem tzv. normalizace tak začíná zdejší zábavní průmysl dostávat pevné kontury ideologického služebníka. Nepohodlní volnomyšlenkáři jsou vyobcováni z výsluní kamer a radiových vln, které věnují svůj prostor pouze prověřeným interpretům.“* (Vaněk 2010, s. 50)

Toto ideologické podhoubí se v očích dospívajících stalo plodným pro přijímání

idejí západních subkultur. Protest a revolta sice vycházela z jiných prostředí, ale byla si podobná. A tak média, byť v očích politického uspořádání tehdejší doby hlídaná, dopomohla etabraci subkultur na území tehdejšího Československa.

V současné době se díky snadné dostupnosti informací a médiím se mnoho subkultur prolíná. Taktéž lze změnit subkulturní příslušnost.

K (43 let) skinhead⁵² :

- Pamatuji si tě jako anarchistu a punkera.

Jo to jsem býval.

- Jak se z tebe stal skinhead, vždyť to je názorově někde jinde?

Zajímalo mě, co je na tom pravdy. Teda to co se o skinheads povídalo, tak jsem to zkusil.

- A je to pravda, to co se o skinheads povídá?

Není, zjistil jsem, že je to právě úplně jiný. Nejde o násilí, jak se o tom všude mluvilo. Tak jsem u toho zůstal.

- Takže tě ke skinheads dovedla zvědavost? A proč si u toho zůstal?

Jo zvědavost. A jak jsem řekl, bylo to jiný. Ztotožnil jsem se s názorama, líbila se mi muzika a taky texty.

Hovoříme-li o změně subkulturní příslušnosti, jedná se především o dospívající generaci, která je nejvíce ovlivněna módními trendy. U těchto jedinců, ale asi o příslušnosti hovořit nelze. Nyní budu prezentovat pouze vlastní zkušenost. Došlo - li ke změně subkulturní příslušnosti, bylo to ve většině případů této změny jakoby v rámci jednoho hudebního stylu nebo na základě podobných idejí. Znáám Emo dívku, ze které se stala punkerka, či metalistu, který je nyní hardcore, punkera co je nyní Straight Edge. Nedokáží si představit skinheada, který svou příslušnost nasměruje k hip hopu. A to nejen kvůli rasismu, ale také díky vztahu subkultur k návykovým látkám. Největší subkulturní čistotu si zachovávají skinheads. Proti tomu punk se často prolíná do jiných stylů „*Nejlépe se skáče na ska a na punkáče*“ z textu hudební skupiny Žádný stres. Typický punkový

---

52 Honzu znám několik let. Pracoval i s mým otcem. Ač se v žádném případě neshodují s jeho subkulturní příslušností, nelze mu odepřít to, že je dobrým otcem. Ve střízlivém stavu se s ním dá o problematice skinheads polemizovat, pokud jeho mysl ovlivní alkohol, vyhýbám se mu, neboť prezentuje své rasistické a fašistické názory bez možnosti diskuse a doplňuje je hajlováním.

tanec pogo uvedl i K jako pohybový projev na koncertech skinheadských hudebních skupin. Provázanost subkultur se objevila i v rozhovoru o Straight Edge, kdy to, že je někdo Straight je bráno za ryzí punkerství a jakousi nadstavbou pro jiný styl.

Příslušnost k subkultuře není hrou, pokud jste opravdovým stoupencem subkultury a nevyužíváte pouze styl subkultury. Život v subkultuře má své hranice, které se vztahují k hodnotám, normám, volnočasovým aktivitám či vztahu k užívání drog, hranice staví i hudební vkus a vytváření komunity. Při prolínání subkultur jsou tyto hranice strženy a jedinci ztrácejí svou autenticitu.

Za kladný považuji výsledek, kdy 36% respondentů uvedlo, že informace získávají ve škole. Budeme-li počítat s tím, že v tomto výzkumu bylo cíleně osloveno 111 žáků základní a střední školy, subkultury pronikly i do školních osnov. Z rozhovorů s těmito žáky však vyplynulo, že informace, které jsou žákům poskytovány, se zaměřují na patologické projevy subkultur (alkohol, tabakismus, návykové látky, násilí), ale i přesto vnímám tuto skutečnost kladně.

14 ČAS SUBKULTUR

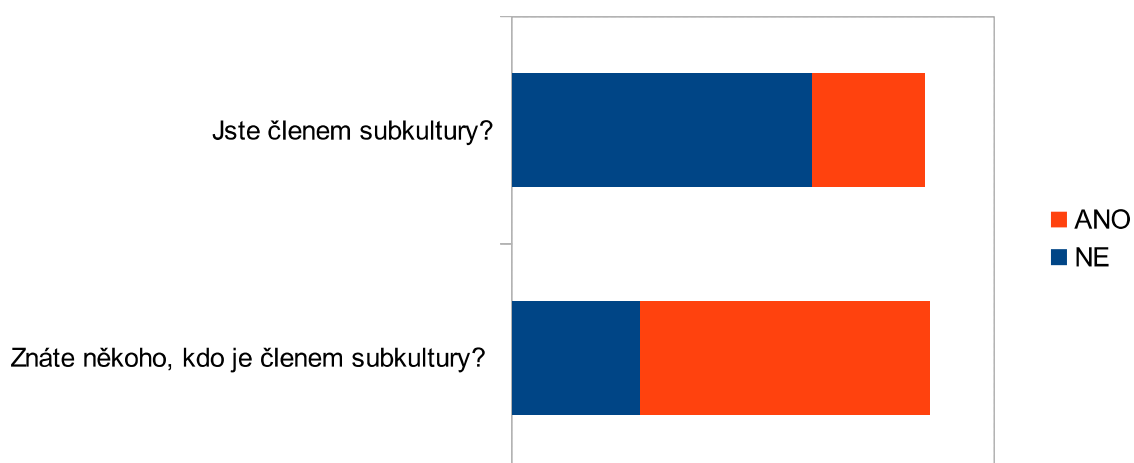
Revolta, snaha odlišit se od většinové společnosti, generační názorové rozdíly byly hnacím motorem subkultur. Mají v současnosti vznikající subkultury stejný nádech revolty, či jsou zaměřovány pouze na zviditelnění jedinců na sociálních sítích a obtoží tyto subkultury v konkurenčním boji se subkulturami s tradicí? Budou si mladí vybírat v postmoderním světě podle médií či oblíbenosti nebo budou inklinovat k jiným cílům než neshírat největší možný počet „laiků“ na sociální síti Facebook. Jedním z cílů, které jsem si kladla v tomto výzkumu, bylo zjistit, jaké subkultury jsou mezi mládeží nejpopulárnější. Jak jsem uvedla výše, věkový rozsah respondentů byl od 15 do 63 let. Následující tabulka ukazuje věkové rozvržení respondentů. Toto velké věkové rozpětí mi umožnilo zjistit, zda subkulturní příslušnost přetrvává i do dospělého věku

Tab. 1 Věkové rozvržení respondentům

15 – 20 let	21- 40 let	40 a více let
49,5%	43,9%	6,6%

Na zjištění oblíbenosti subkultur jsem využila dvou otázek. 1. se zaměřovala na skutečnost, zda respondent zná někoho, kdo je stoupencem subkultury. 2. pak byla zaměřena na respondenta, zda on sám je v subkultuře zainteresován. Následující grafy ukazují, jaké procento z celkových 305 dotázaných někoho zná, nebo je členem subkultury.

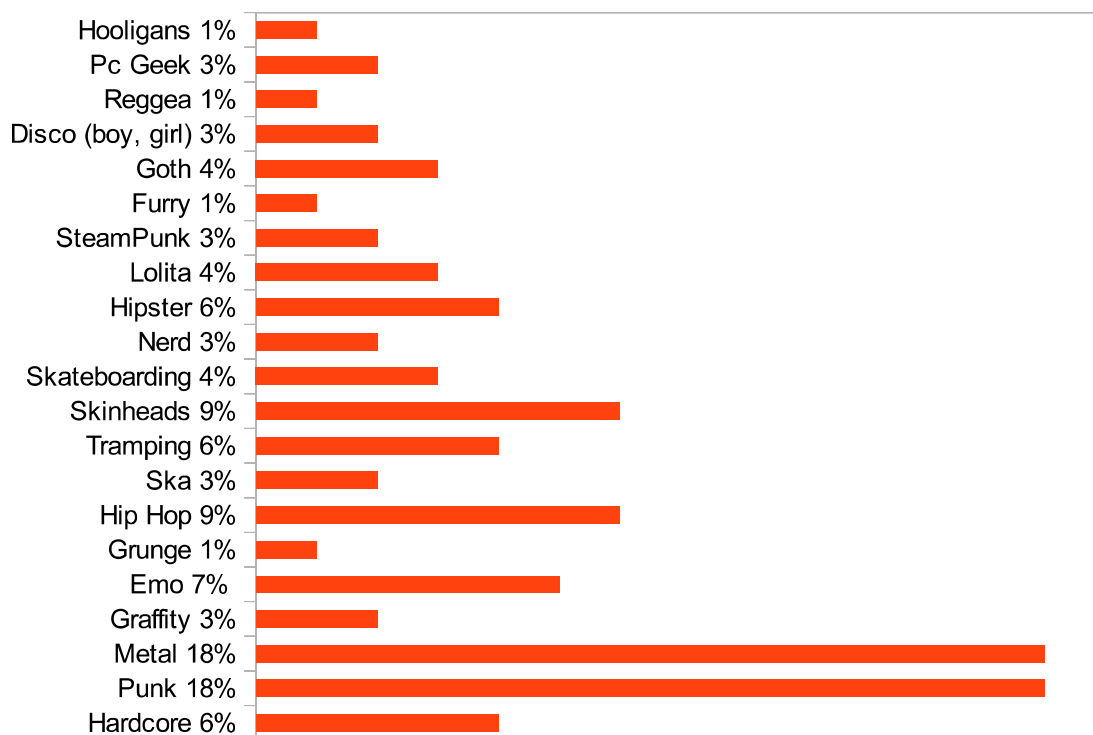
Graf 6 Oblíbenost subkultur

69% respondentů uvedlo, že zná osobu, jež je členem subkultury a 27% respondentů samo sebe k subkultuře řadí. Respondenti měli dále doplnit, které subkultuře jsou příslušní a kterým subkulturám se hlásí osoby, které znají. Dostalo se mi odpovědi i mimo vymezení subkultury v této práci. Někdo považuje za subkulturu učitele, divadelníky či spolupracovníky. Následující graf lez brát pouze jako orientační, protože ne všichni respondenti se u těchto otázek rozepsali. U jiných byly odpovědi jako: „Prošel jsem mnoha subkulturama, znám většinu z výše jmenovaných, je jich mnoho,

nevzpomínám si na název“ aj.

Graf 7 Zapojení do subkultur

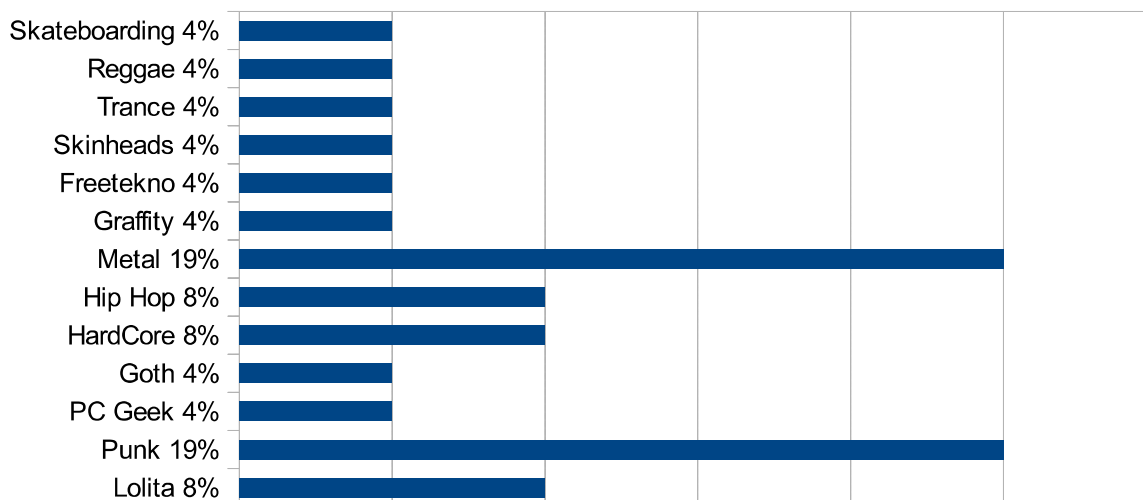
Z tohoto grafu je patrné, že respondenti znají nejvíce lidí, kteří jsou zainteresováni v subkulturách: o první místo se dělí metal a punk. Na druhém místě se umístil hip hop a skinheads. Třetí místo obsadila subkultura Emo. Opět se jedná o subkultury, které jsou již zavedené s letitou tradicí nejen v zahraničí, ale v ČR.

Následující graf znázorňuje, kterým subkulturám přiznali svou příslušnost respondenti. I zde se subkultury opakovaly. Nejvíce respondentů inklinuje k metalu a punku. Na stejnou příčku se poté dostal hip hop a hardcore. Příslušníků hardcore jsem nejvíce získala při osobním dotazování na hudebních festivalech. V současné době se tento hudební styl s mnoha svými podkategoriemi, dostává do popředí hudebního zájmu.

Při dotazování jsem se snažila být objektivní, proto jsem dotazník poskytla na sociální síti a požádala respondenty, aby ho zaslali mezi své přátele. Cíleně jsem dotazník

neposílala některým svým přátelům, u kterých jsem si byla jistá, že přiznají svou subkulturní příslušnost punk a metal, aby nedocházelo ke zkreslení výsledku.

Graf 8 Příslušnost k subkulturám

Respondenti přiznali největší příslušnost subkulturám punk a metal. Ostatní rozvržení subkultur je téměř shodné. Znamená to tedy, že nejvíce členů mají subkultury metal, punk, hip hop, skinheads, hardocre a Emo. Součástí výzkumu je i vlastní pozorování. To probíhalo na hudebních multižánrových „akcích“⁵³ zde patřilo dle vizuálního vzhledu nejvíce lidí k subkulturám punk (neopunk), metal, hardcore a hipster. Hip hop je jako první subkultura přijímána přistěhovalci. V ČR se do ní nejvíce stylizuje romská menšina.

Ve věkovém rozpětí mezi 15 – 21 lety k subkulturám inklinovala nejméně respondentů. Současná mládež v tomto věku tráví nejvíce času budováním své internetové identity na sociálních sítích pomocí moderních technologií nejčastěji smartphone. Když jsem koncem devadesátých let chodila do školy, bylo ihned patrné, kdo je kdo. Spolužáci dávali najevo, co poslouchají, k čemu inklinují. Při mém dotazování

53 Pravidelně navštěvuji Hradecký Majáles, festival Rock for People, festival Natruc, Kefir festival tyto festivaly jsou multižánrové tedy vystupují zde umělci různých stylů. Navštěvuji i lokální festivaly a hudební produkce.

v 9. ročníku základní školy a 4. ročníku střední školy jsem bezpečně rozeznala pouze tři jedince, jež svým zjevem inklinovali k subkultuře. Byli oděni tzv. „old school“ a při jejich odívání byl použit i D.I.Y. princip. Ostatní žáci se slévali do středního proudu, ze kterého nikdo nijakým způsobem nevybočoval. Překvapila mě až uniformita dívek, co se stylu týče. Toto lze pozorovat i na ulici. U mladých slečen nelze bezpečně poznat jejich věk.

Někdo by mohl namítnout, že je v pořádku, že idoly dospívajících nejsou již hudebníci jako Jim Morrison, Jennis Joplin (hippie), kteří vlivem nadměrného užívání návykových látek zemřeli ve věku 27 let.⁵⁴ Přesto je napodobování idolů i nadále důvodem, proč se někteří začnou zajímat u subkulturu, jako to uvedl Přéma v rozhovoru o Straight Edge.

Nahradily je jiné hvězdy a hvězdičky, které se polonahé houpou na demoliční kouli. Při sledování hudební televize dospějete k pocitu, že oblečení ztratilo význam, že stačí nosit spodní prádlo. Běžně se dívky mezi sebou oslovují „bitch⁵⁵“, některé hip hopové krátké hudební filmy jsou zakázané.

Subkultury již nejsou tak oblíbené mezi dospívajícími jako tomu bylo dříve. Sociolog Dr. Kevin Univerzita v Sussexu říká, že nepřítomnost subkultur u dospívajících má něco společného se změnami třídní struktury v Anglii. Hip hop se utvořil v amerických černošských ghettech, kde je nezaměstnanost, kriminalita a násilí běžnou součástí života. Skinheads mají ve svých kořenech prvky dělnické třídy. Punkeři, jež opovrhují konvencí, byli často pokládáni za „nižší“ společenskou vrstvu. Dr. Ruth Adams z Královské akademie v Londýně zase předpokládá, že by to mohlo souviset s rychlostí, jakou se nyní pohybuje cyklus nabídky a poptávky. Mladí pak nemají potřebu revoltovat pomocí stylu. Móda i hudba je v současnosti mnohem levnější. Pořídít si hudební nosič je v ČR i nadále dražší záležitostí, ale hudba se dá zadarmo či za malý poplatek sehnat na internetu. Stejně je to i s módou. V předrevoluční době se džíny daly zakoupit pouze v Tuzexu a mladí si na ně museli šetřit i několik měsíců.

Nejjednodušší teorie pak hlásá, že veškerá kultura je ovlivněna internetem. Pro

---

54 Klub 27 – je uskupení muzikantů, jež zemřeli ve věku 27 let. Většina v důsledku nezdravého životního stylu. Patří mezi ně například: Jim Morrison, Janis Joplin, Kurt Cobain, nebo před třemi lety zesnulá Amy Winehouse.

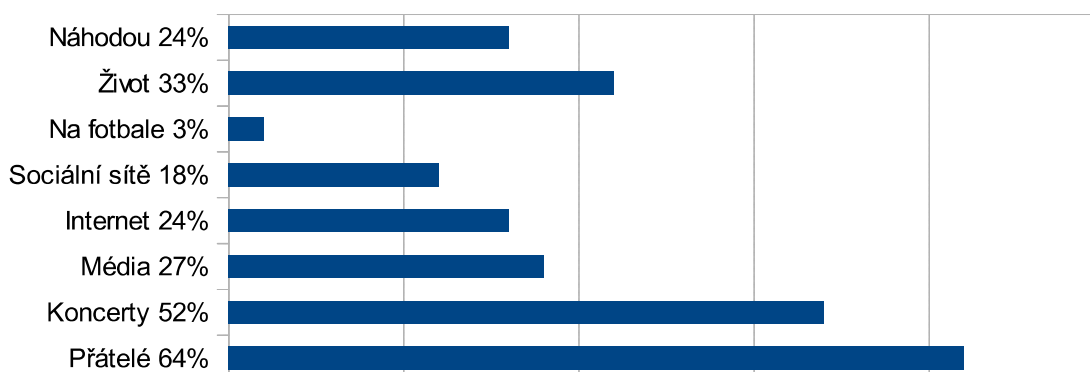
55 Bitch – děvka. 14 letá dcera mé kamarádky si na úvodní fotku na sociální síti hrdě napsala I'm bitch (jsem děvka).

dospívající již není tak důležité, co se děje venku, na ulicích. Jejich svět je světem internetových komunit a sociálních sítí, kde si v relativní anonymitě tvoří svůj svět a profilují se v něm.

Přední příčky hodnotového systému mladých obsazuje trojice zábava, přátelé a volný čas. Přesně tyto potřeby pak subkulturní prostředí může naplnit. Přičteme-li k tomu i rozpor s rodičovskou generací, vzniká nám prostor pro individualitu a svobodu, po níž mladí touží. Subkulturní klima přátelství může nahradit pocit odcizení a nepochopení. Přátelé jsou často považováni za rodinu. Nahrazují nefunkční rodinné vztahy, je na ně spolehnoutí a pomáhají určovat sociální rozpětí. Jedince. Styl a vizáž pak napomáhá navozování přátelství s těmi lidmi, se kterými má aktér shodné zájmy, normy, názory. Shodný styl dává jasně najevo, že se s neznámým jedincem „dá na čem stavět“ a kontakt je o mnoho jednodušší. Touha „někam patřit“ a „být něčeho součástí“ je pro dospívajícího běžná.

Pravidelné setkávání na stejných místech utužuje vzájemné vazby a dochází k utvrzování subkulturní identity. Silné vazby mezi příslušníky subkultur vznikají spíše lokálně než v celé subkultuře. Někteří, se kterými jsem osobně hovořila, mi popisovali momenty, kde se „parta zcelila“, které jsou pro společenství, které se utvořilo důležité. Jak se scházejí a neustále o tom hovoří.

Graf 9 Rozhodující vliv při výběru subkultury

To ke komu se jedinec přimkne je vedeno vlivem přátel a hudebním vkusem. Toto tvrzení se potvrdilo i mezi respondenty. 64% z nich uvedlo, že se o subkulturu dozvěděli od svých přátel. 52% se se subkulturou, jejíž jsou členy, setkali na hudebních produkcích.

Hudební „akce“ se pořádají napříč subkulturami, na kterých dochází k největšímu setkávání jednotlivců, navazují se zde přátelství i mimo běžný sociální okruh. Tyto akce jsou doprovázeny tanečními projevy a dá se jim přisoudit rituální význam, který bývá obohacen o konzumaci alkoholu popřípadě drog. Každá subkultura má i specifické tělesné projevy, které korespondují s rytmem hudby. Jestliže hippies se vlnili v psychedelických spirálách podpořených psychotropními látkami, punkeři skákají v pro ně typickém pogu. Metalisti pohazují hlavou a často v širokém rozkroku imitují hru na kytaru.

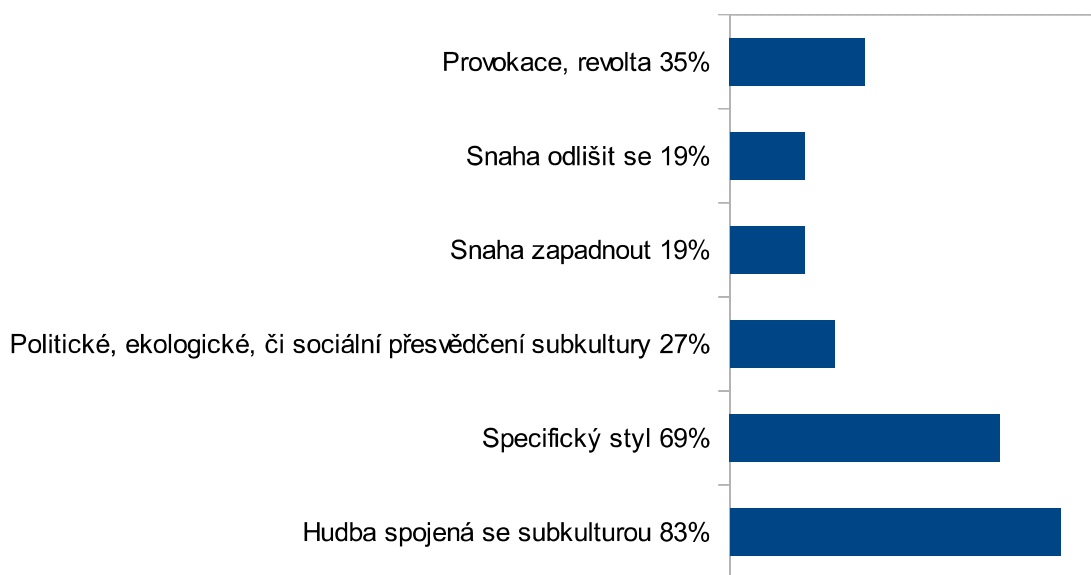
Účast na těchto „rituálech“ podporuje identifikaci a příslušnost k subkulturě, naplňuje to jedince něčím, co ho přesahuje. Stojíte-li pod pódiem a obklopuje vás 17 000 dav lidí, kteří společně zpívají, je to opravdový pocit sounáležitosti a všichni jste tak nějak přátelé. Z vlastní prožití zkušenosti mohou říci, že v davu, festivalu nebo koncertu se rozhovor započne sám.

Podporou sounáležitost „my a ti druzí“ se hojně využívá i při organizaci hudebních akcí. *„To ses musela v určitou hodinu a určitý čas dostavit na určité místo, kde ti někdo předal informaci, kde se party koná. Nevyseli nikde plakáty, věděli to jen ti skalní a ty to pouštěli dál. Jen se prostě vědělo, že tenhle den se bude hrát, ale kde ses dozvídal, až těsně předtím. Byli jsme to prostě my a to jsem si opravdu myslela, že někam patřím.*

Vždycky jsem měla pocit, že dělám něco, o čem ostatní neví a s čím by naši nesouhlasili, protože to byli ilegální party. Bylo to jak tajnej spolek (smích).“ (Clark, 28 FreeTekno, o pořádání technoparties).

Hudba je v tomto výzkumu taky hlavním důvodem, proč se dotázaní respondenti k subkultuře přidali. Společně se stylem, je to nejvíce vizualizovaný komunikační prvek.

Graf 10 Důvody, které vedly k subkultuře

Politické, ekologické či sociální přesvědčení naverbovalo do subkultur 27% jedinců. To že sebou subkultura může nést i názorové vyhranění, politickou identitu, protizákonné chování či stojí v jasné opozici vůči běžně přijímaným normám, má tedy menší význam než hudba a styl. Jedná se v tomto smyslu o opravdové příslušníky subkultury? Přikláním se zde k názoru, že se jedná o kmeny.

Je zde tedy naplněn hodnotový systém dospívajících, tedy zábava, přátelství a svoboda. Jak je to ale s jinými hodnotami, jako je rodina, politika či náboženství? Češi jsou povětšinou ateisté. Ostré vyhranění proti křesťanské církvi, myslím zde církev jako organizovanou instituci, se vyskytuje mezi punkery a metalisty. Metalisté jsou v opozici k církvi. Symboliku nesnášenlivosti k této instituci lze nalézt v textech písní a na oblečení. Neznamená to ovšem, že všichni metalisté jsou satanisté. Inklinují-li k nějaké víře, je zde pohanství v mnoha podobách inspirované keltskou a severskou mytologií.

Punkeři inklinují k východním alternacím víry, jako je buddhismus, či inspirace přírodními národy. Skinheads jsou ateisté, mohou však být přitahováni severskou mytologií. Hip hopeři s vírou nemají problém a inklinují ke křesťanství. Emo, nejsou vyhranění.

Tradiční rodinné uspořádání je u skinheads, metalistů a hip hoperů. Naproti tomu punkeři mají různé názory, co se klasického manželství týče. Pokud přijmou tradiční formu manželství, přijímají ji netradičně. Manželství je pro ně pouze papírem, k tomu aby spolu dva lidé žili, tento papír, dle svých slov nepotřebují. Děti jsou důležité pro všechny subkultury.

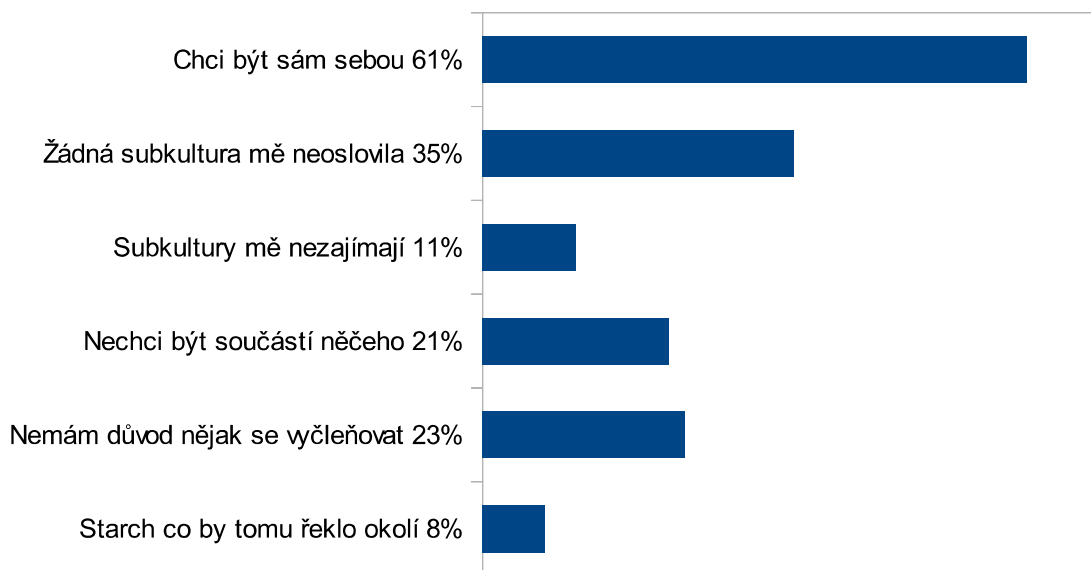
Subkulturní příslušnost má dva protipóly. Na jedné straně je to apolitičnost subkultury, na straně druhé je aktivismus, jež může přejít až do kontrakulturního jednání. Jedinec, jehož do subkultury přivede zájem o hudbu, přátele, či potřeba někam patřit, dostává s prostorem, kde lze uplatnit vlastní kreativitu, jakýsi návod pro vnímání hodnot, který obsahuje i politické či sociální názory a normy. Jedinec je s tímto návodem konfrontován v textech písní, internetových diskuzích, zinech, ale také nálepkováním od masmédií.

Co se politiky týče, skinheads se neustále vymezují proti radikalismu. Jejich negativní názory vůči přistěhovalcům, rasovým menšinám a zažitý nacionalismus je politickým vyjádřením samo o sobě. Dělnická strana je se skinheads často spojována. Při rozhovoru uvedl K i několik tezí, jimiž se snažil ospravedlnit své normy a postoje. Tezí, které jsou v rozporu s obecně platnými znalostmi. Někteří punkeři se hlásí k anarchismu. Budeme-li hledat kontrakulturní střípky jednotlivých subkultur, bude je spojovat především antifašismus a postoj negující globalizaci.

Dalším typickým projevem mládeže je touha šokovat společnost. I v tomto výzkumu se umístila v popředí důvodů, proč se respondenti začlenili do subkultury.

Dosud jsem se zabývala pouze jedinci, kteří sebe sama řadí k subkultuře. Je zde ale poměrně vysoké procento, 73%, respondentů, kteří do žádné subkultury nepatřili a nepatří. Následující graf dokládá důvody, proč se respondenti k subkultuře nepřidali.

Graf 12 Důvody proč se nepřidat k subkultuře

15 SUBKULTURA NA PRODEJ

„Najděte někoho, kdo porušuje jakékoliv pravidlo, a máte marketinkový potenciál.“

(Heath, Potter, 2012, s. 136)

Životnost subkultur jako kontrakultur je časově omezená. Protože se její členové odlišují od společnosti především po vizuální stránce, odlišnosti se chopí trh a převede ji do prostředí normality. *„Spolu s tím, jak subkultura začíná narážet na svou veřejnou, prodejní podobu, a tím, jak je její slovník (vizuální i slovní) čím dál známější, stává se stále zřetelnějším i referenční kontext, do nějž může být co nejpohodlněji zařazena.... Proces léčby má dvě typické podoby: 1) přeměna znaků subkultury (oblečení, hudba atd.) na masově vyráběné zboží (tj. podoba zboží); 2) „nálepkování“ a přehodnocení deviantního chování dominantními skupinami.“* (Hebdige, 2012, s. 144)

Mark Amr zpěvák/kytarista Mudhoney/Green River v rozhovoru řekl, že mainstream se z Grunge ⁵⁶stal ve chvíli, kdy: *„Místní kapely se začaly objevovat na*

---

⁵⁶ Grunge je subkultura, která vychází z punkové a metalové hudby. Vytvořila se počátkem 90. let 20.

obálce časopisu Time. Alice in Chains, Nirvana a Pearl Jam dostali Zlatou desku a módní návrhář Mark Jacobs navrhl módní kolekci a začal prodávat flanelové košile s dírama.“ (dokument Metal Evolution)

Za největší kupní sílu jsou považováni jednoznačně dospívající a mládež. Vztah mezi subkulturami a tržním mechanismem je od padesátých let neuvěřitelně těsný. Dle odborníků má mládež v poválečné době daleko více volného času a také disponuje většími finančními prostředky. „*Děti někdy chtějí určitý typ džínů nebo konkrétní značku tenisek jen na základě toho, že „všechny ostatní děti je mají“. Chtějí zapadnout a být přijaty. Kolik dospělých však jedná stejně? Většina lidí neutratí velké peníze za věci, které jim umožní zapadnout, ale naopak za věci, které jim umožní vyčnívat z davu.“ (Hedbigge, 2012, s. 107)*

Jak již bylo zmíněno v úvodu této kapitoly, porušování pravidel je nejlepším marketingovým potenciálem. Když se v třicátých letech začali v amerických filmech objevovat herci bez nátělníků (které sloužily jako ochrana košil, aby se nemuseli tak často prát), všiml si toho oděvní průmysl a zareagoval. Punkové používání spínacích špendlíků, či grunge kostkované košile převálcovaly ve své době oděvní trh. Došlo tedy ke konverzi subkulturních znaků do masové produkce. Což je paradoxem, protože mládež si tyto subkulturní znaky tvoří sama za účelem individualizace, odlišnosti a provokace mainstreamové společnosti. Poté si toho povšimne trh a zareaguje produkcí těchto znaků, čímž jsou volně dostupné široké veřejnosti a tedy společností přijatelné. Ztrácí tak svou

---

století v Seattlu a na dlouhou dobu byla považována za poslední subkulturu, která vznikla spontánně. Tato subkultura ovlivňovala hudební průmysl, stejně jako tržní a oděvní průmysl po celém světě, přestože většina hudebních skupin a členů subkultury se pohybovala na tzv. seattleské scéně. Poslední módní vzkříšení módy grunge proběhlo v roce 2013. Subkultura v Seattlu vznikla na základě sociálních rozporů, nedostatku práce a neschopnosti naplnit tzv. americký sen. Kurt Cobain to vyjádřil takto: „Je lepší být nenáviděn, proto jaký jsi, než být milován proto, co nejsi.“

Typické oblečení vycházelo z dělnického prostředí lesníků. Kostkované flanelové košile, volné kalhoty, vysoké těžké boty nebo tenisky značky Converse. To vše v dezolátním stavu, roztrhané, špinavé.

Mezi hlavní představitele patří kapela Nirvana, Pearl Jam, Alice in Chains a Soundgarden. Dva zpěváci výše zmíněných hudebních skupin zemřeli vlivem nadměrného užívání návykových látek.

původní hodnotu komunikačního znaku⁵⁷.

V knize *Kupte si svojí revoltu!* lze nalézt seznam věcí, které byly v minulých padesáti letech nějakým způsobem rebelantské, kontrakulturní. Jsou to například: kouření, dlouhé vlasy u mužů, krátké vlasy u žen, piercing, minisukně, bikiny, marihuana, heroin, antikoncepce, jazzová hudba, punková hudba, rocková hudba, hip hop, rap, tetování, skarifikace, graffity, nenošení podprsenky, homosexualita, sex mezi rasami, gel na vlasy, afro, čiro, virtuální seznamování, sociální sítě aj.

Mladí se snaží být individualitami, vymezit se proti konformitě, konzumu. „*Každá subkultura prochází cyklem odporu a rozplynutí.*“ (Smolík, s. 99) Lze si tuto skutečnost demonstrovat na subkultuře Emo. Ve stejném čase byla tiskově i mediálně odsuzována jako škodlivá a deviantní⁵⁸, zároveň však bylo možné nakoupit veškeré módní doplňky v běžných obchodech v nákupních centrech.

Obchodníci potažmo obchodní značky neberou ohledy na to, co prodávají, hlavně, že prodávají. A ačkoliv rebelem se touží stát každý, ne každému se to podaří. Jakýkoliv rebelský styl je ukazatelem distinkce, automaticky přitáhne řady imitátorů a následovníků. Většinou se totiž nejedná o žádné extremistické aspekty, takže nechat si narůst dlouhé vlasy, či si udělat piercing nebo koupit kostkovanou košili může každý. Čímž se znak přemění v mainstream, proti kterému se rebel stavěl.

V této situaci se rebel dostává do bodu, kdy se musí rozhodnout, zda se a) rezignovat na své rebelství a smířit se s faktem, že určitý znak je „cool“ nebo b) i nadále odolávat a posouvat své hranice. „*Systém pokaždé kooptuje nový symbol revolty a kontrakulturní rebelové jsou nuceni zacházet stále dál a dál, aby dokázali svůj alternativní kredit a odlišovali se od opovrhovaných mas. Punkeři začli mnohočetným piercingem. Když to začalo být normální, přešli k piercingu nosu, obočí, jazyka a pupíku. Poté, co je začaly napodobovat holky ze střední, vyměnili piercing za „primitivní“ styly, jako dřevěné naušnice z Bali či piercing penisu.*“ (Hedbidge, 2010, s. 156)

---

57 Při psaní této práce jsem shlédla několik hodin dokumentů či příspěvků k tématice subkultur. Internet je zahlcen informacemi, jak se oblékat, česat, jaké doplňky používat. Při shlédnutí instruktážního videa na sociální síti Youtube, co si obléct, když chci být grunge pro rok 2013, jsem pochopila sílu tržních mechanismů. Slečna ve videu erudovaně radí, že si máme vzít právě toto triko (triko se symbolem kapely Nirvana, která stála při zrodu grunge subkultury a je nejvíce s tímto stylem mediálně spojována). Dále slečna prozradila, že sice neví, co na triku je, ale to nevádí, hlavně že je to cool.

58 Sebepoškozování a suicidální pokusy členů subkultury.

„Staří“ punkeři vám poví, že: „Punk už není, co býval“ a to právě díky komercializaci. Proti ekonomickému využívání subkulturních znaků se staví tzv. D.I.Y. princip, který v subkulturách funguje již od 70. let. Již jsem v této práci zmínila D.I.Y. formu šíření fanzinů. Dále je to výroba oblečení, plakátů, vydávání hudebních nosičů, pořádání koncertů, pořádání divadelních představení. Punková subkultura byla postavena ve svých základech právě na D.I.Y. principu.

„Body charakteristické pro D.I.Y. strategii shrnul v souvislosti s techno scénou Saunders:

- 1. Tohle bude ohromné – to si uvědom. Nech si narůst křídla, abys mohl létat.*
- 2. Naslouchej novým lidem.*
- 3. Sdílej odpovědnost s druhými.*
- 4. Sobectví zničí v samém zárodku – nedopusť žádné boje o moc.*
- 5. Komunikace brání nedorozumění – proto mluv s druhými.*
- 6. Pokud se tu necítíš dobře, předej svou práci jinému a jdi pryč!*
- 7. Nikdy se nesměj těm vypaseným sviním nahoře.*

(Smolík s. 100)

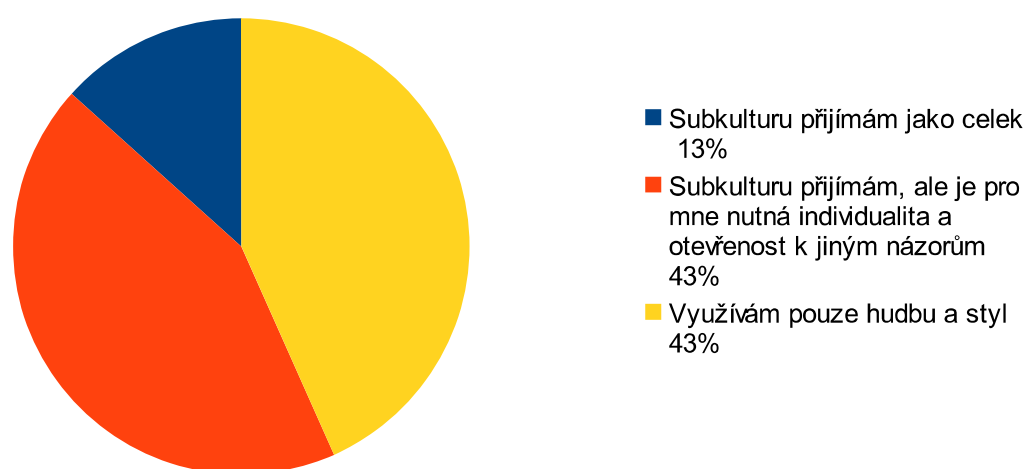
Tyto principy lze nalézt již u subkultury hippies. Oslovují především mladé lidi, kteří se zajímají o ekologii, sociální spravedlnost, dodržování lidských práv.

Připomeňme si ještě jednu definici subkultury. „*Subkultura mládeže je typ subkultury vázaný na specifické způsoby chování mládeže, na její sklon k určitým hodnotovým preferencím, akceptování, či zavrhování určitých norem, životní styl odrážející podmínky života.*“ (Smolík, 2010, s. 35) Je to tedy vzor jednání a chování, jak bylo rozebráno výše. Přijímají ale jedinci subkulturu jako celek? V tomto výzkumu je tato otázka stěžejní. Hovořím-li s „mazáky“ subkultur, uvědomuji si, že subkulturou skutečně žili. Možná to bylo dobou, míním tím dobu před rokem 1989 a těsně po Sametové revoluci, kdy příslušnost k subkultuře sebou nesla náboj něčeho zakázaného. V této době, kdy nabídka dalece přesahuje poptávku, domnívám se, že subkultury nejsou přijímány jako celek. Pokud se zamyslím nad vlastním dospíváním, a jakými subkulturami jsem prošla, snažím se rozpomenout, zda byl tento vzor mnou přijat bezpodmínečně? Odpovědí je ne. Vybírala jsem si ze subkultur, to co jsem považovala za důležité, názory, jež odsuzovali rasismus, xenofobii, fašismus aj. Naopak experimenty s drogami, nadměrná konzumace alkoholu, punková polygamie či projevy destrukce a násilí jsem

odsuzovala. Lze se cítit jako člen subkultury, a zároveň si nechávat prostor pro vlastní individualitu?

27% respondentů uvedlo, že se cítí být členy subkultury. V následujícím grafu si ukážeme, zda je těmito 27%, subkultura přijímána jako celek, či se respondenti cítí subkulturní na základě stylu a hudby, tedy dvou položek, které uvedli, jako důvod, proč do subkultury přišli.

Graf 13 Subkultura x kmen

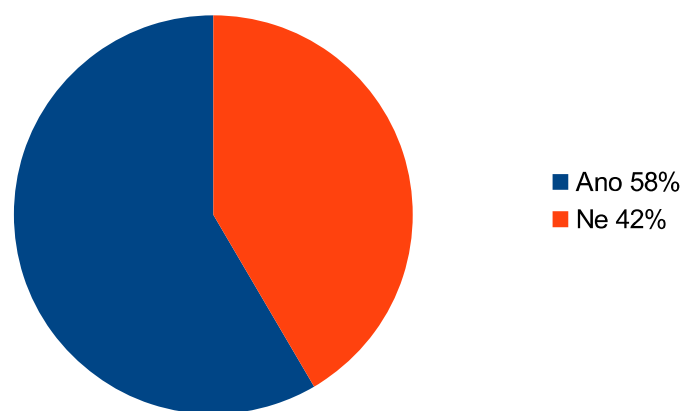
43% dotázaných, kteří sami sebe řadí do subkultury, se profiluje pouze na základě hudby a stylu. 56% respondentů subkulturu přijímá jako celek, tedy jako „balíček“ stylu, hudby, preferencí a norem. Bezvýhradnost k tomuto „balíčku“ je akceptovaná u pouhých 13% respondentů.

Hudba (Obr. 13) a styl jsou hlavní součástí trhu, který je zaměřen na dospívající mládež. Subkultury se pohybují v kruhu napětí a uvolňování tohoto napětí. Zbaví-li se styl a hudba své nežádoucí formy, stávají se vhodnými pro veřejnou spotřebu. Přesto má styl a hudba svůj revoltující a skandální čas, ve kterém je dominantním profilujícím a komunikačním prvkem, se kterým se lze vymezovat vůči mainstreamu, než trh tento moment vystihne a přetvoří ho v prodejní artikl. Ten je posléze prezentován jako „cool“. Uvedeme si zde příklad na subkultuře Nerd a Pc Geek. Ti, kteří sami sebe nazývají nerdy či geeky okolní nazývalo „mimoň“, byli to jedinci, kteří stáli na sociálním okraji společnosti, stávali se obětí šikany, nevynikali ve sportu atd. S rozvojem technologií bylo

však těchto inteligentních jedinců stále více. Do médií byl uveden seriál The Big Bang Theory (Teorie velkého třesku), který se rázem stal celosvětovým fenoménem, kde tito „mimoňové“ vystupují v hlavních rolích. Následně byl trh zaplaven módou, jež kopíruje hlavní hrdiny.

Zájem o styl a hudbu dokládá i výsledek otázky z dotazníku, jež byl využit pro tento výzkum. Otázka zní: Využíváte styl či hudbu subkultury, jen proto, že se Vám líbí nebo Vám tak diktuje móda a dále se o subkulturu nezajímáte?

Graf 14 Využití hudby a stylu

Více jak polovina respondentů přiznává, že líbivost stylu je pro ně rozhodující, o subkulturní „balíček“ nemají zájem. Ve společnosti se proto vyskytují jedinci, kteří svým stylem evokují příslušnost subkultuře, o které nic nevědí.

ZÁVĚR

V úvodu jsem si kladla otázky, zda je možné subkultury stále nazývat subkulturami nebo jen kmeny, které jsou profilovány stylem, který přijímají za svůj mladí a zda v přijímání této identifikace mají rozhodující vliv média a módní trendy. Domnívám se, že subkultury ze společnosti nevymizely, ale mnohem častěji budou nazývány kmeny. Procházejí v čase různými změnami a mění se společně se svými členy. Konec komunistické nadvlády znamenal odchod nepřítele, jež byl společný pro subkulturu punk, metal aj., ale zároveň otevřel dveře a umožnil etablaci nových subkultur. Společnost je přesycena nabídkou, jak trávit volný čas, jak sebe sama profilovat. To jakým způsobem budete žít, jak se budete oblékat, kterému stylu dáte přednost, si lze vybrat jako při nakupování v supermarketu.

Subkultury hledají nová témata, proti kterým lze revoltovat. Některá témata subkultury spojují, například antiglobalizace a umožňují tak prostupnost jednotlivých subkultur. Soudržnost subkultury je pak patrná nejvíce na místech a času jim určených.

Subkultury i nadále zůstávají převážně fenoménem dospívající mládeže. Velmi často mají pouze formu stylu bez obsahu, jež subkultuře náleží. Někdy se stane životní cestou a filozofií, jež si jedinec přenesení i do dospělého života. Zatímco dříve bylo těžké se k subkulturním artiklům dostat, současný svět je v nadbytku. Subkultura je vybírána na základě stylu a okruhu přátel, její obsahová složka není tak podstatná. Fluktuace mezi subkulturami je závislá na přátelích a módní vlně. V subkultuře dlouhodobě zůstávají jen ti, kteří v ní mají své přátele a s ideály subkultury se více ztotožnili. Toto ztotožnění je pak subjektivní pocit, jenž je umocňován okruhem přátel.

Subkultury se staly součástí společnosti, která k nim má povětšinou neutrální vztah. Trh a masmédia dokáží vystihnout čas revoltujícího stylu a modifikovat ho do tržního kapitálu, jež je oproštěn od škodlivých vlivů a nabízet ho konzumní společnosti, čímž styl ztrácí svou komunikační rovinu. Styl a hudba je to, co nejčastěji přitahuje a je nejvíce podporováno médii.

Hypotéza, že dospívající přijímají za vlastní pouze styl subkultur, se v tomto výzkumu potvrdila. Je daleko více těch, pro které je důležitý pouze styl. Tato skutečnost je snad dána nepřeberným množstvím možností, jež dospívajícím poskytuje současná technologická a globální společnost.

SEZNAM LITERATURY A DALŠÍCH ZDROJŮ

BRAKE, Michael. *Comparative youth culture*. Londýn: Routledge, 1990, 198 s. ISBN 0-415-05108-8

DORUŽKA, Petr. *Beaty, bigbeaty, breakbeaty*. 1. vyd. Praha: Mat'a, 1998, 330 s. ISBN 80-86013-41-3

GEIST, Bohumil. *Sociologický slovník*. 1. vyd. Praha: Victoria Publishing, 1992 ISBN 80-85605-28-7

GLADWELL, Malcolm. *Bod zlomu. O malých příčinách s velkými následky*. 1. vyd. Praha: Dokořán, 2006, 255 s. ISBN 80-7363-070-2

HEATH, Joseph; POTTER, Andrew. *Kup si svou revoltu!* 1. vyd. Praha: Rybka Publishers, 2012, 392 s. ISBN 978-80-87067-12-3

HEBDIGE, Dick. *Subkultura a styl*. 1. vyd. Praha: Dauphin a Volvox Globator, 2012, 239 s. ISBN 978-80-7272-197-9

KOVÁŘOVÁ, Marta. *Revolta stylem. Hudební subkultury mládeže v České republice*. 1. vyd. Praha: Slon, 2011, ISBN 978- 80-7419-060-5

LEVITIN, Daniel J. *This is your brain on music. The science of a human obsession*. 1. vyd. New York: A Plume Book, 2007, 322 s. ISBN 978-0-452-28852-2

LINDAUR, Vojtěch. *Neznámé slasti. Příběhy rockových revolucí 1972 – 2012*. 1. vyd. Praha: Plus, 2012, 397 s. ISBN 978-80-2590-128-1

MUGGLETON, David. *Inside Subculture. The Postmodern Meaning of Style*. 1. vyd. New York: Berg, 2000, 173 s. ISBN 1- 85973-347-6

MUNKOVÁ, Gabriela. *Sociální deviace*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2001 ISBN 80-246-0279-2

POPÍŠIL, Filip; BLAŽEK, Petr. *Vraťte nám vlasy!* 1. vyd. Praha: Academia, 2010, 592 s. ISBN 978-80-200-1853-3

SMOLÍK, Josef; *Subkultury mládeže uvedení do problematiky*, 1. vyd. Praha: Grada Publishing a.s. 2010, ISBN 978-80-247-2907-7

SOUKUP, Václav. *Přehled antropologických teorií kultury*. 1. vyd. Praha: Portál, 2000, 230 s. ISBN 80-71-78-929-1

URBAN, Lukáš. *Sociologie*. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2006, 374 s. ISBN 80-868661-45-7

VANĚK, Miroslav. *Byl to jenom Rock 'n' Roll?*. 1. vyd. Praha: Academia, 2010, 639 s. ISBN 978-80-200-1870-0

VLADIMIR 518; VESELÝ, Karel; *Kmeny*, 1. vyd. dotisk Praha: Bigg Boss, Yinachi 2012, ISBN 978-80-903973-2-3

VLADIMIR 518. *Kmeny 0. Městské subkultury a nezávislé společenské proudy před rokem 1989*. 1. vyd. Praha: Bigg Boos, Yinachi, 2013, 739 s. ISBN 978-80-903973-8-5

Historie tetování. [online]. Tetování. Org. [cit. 6. 2. 2014]. Přístup z: <http://www.tetovani.org/historie>

Historie piercingu. [online]. Piercing. [cit. 6. 2. 2014]. Přístup z: <http://www.i-piercing.eu/>

Scarification. [online]. Pain Art. [cit. 6. 2. 2014]. Přístup z:

<http://www.painart.cz/Scarification/encyklopedie/>

Mainstream. [online]. Dictionary reference. [cit. 12. 2. 2014]. Přístup z: <http://dictionary.reference.com/browse/mainstream>

Festival Tomorrowland. [online]. Musicserver. [cit. 15. 2. 2014]. Přístup z: <http://musicserver.cz/clanek/41905/Festival-Tomorrowland-byl-vyprodan-za-jednu-vterinu/>

Tragédie na koncertech. [online]. Ireport. [cit. 15. 2. 2014]. Přístup z: www.ireport.cz/style/12167-tragedie-na-koncertech-aneb-prisli-videli-zemreli.html

Bud' cool, Bud' geek! [online]. Vzdělání.cz. [cit. 21. 10. 2014]. Přístup z: <http://clanky.vzdelani.cz/bu-cool-geek-a4896>

Lolita. [online]. Plzeňskyblog. [cit. 21. 10. 2014]. Přístup z: <http://plzenskezeny.blog.cz/1105/druhy-lolity>

Lolita. [online]. Sanctuary cz. [cit. 21. 10. 2014]. Přístup z: <http://www.sanctuary.cz/gothic-subkultura/7129-japonska-poulicni-moda-lolita>

Disco, Disco. [online] Style Surfin. [cit. 21. 10. 2014]. Přístup z: <http://www.stylesurfin.cz/post/45058471574/disko-disko>

Spotřeba alkoholu. [online]. Aktualně.cz [cit. 5. 11. 2014]. Přístup z: <http://zpravy.aktualne.cz/finance/nakupovani/spotreba-alkoholu-roste-prumerny-cech-vypije-175-litru/r~c7fbb9145db311e380120025900fea04/>

MIZRACH, Steve. *Interactive Discourse and the Formation of New Subcultures*. [online]. Přístup z: <http://www2.fiu.edu/~mizrachs/subcultural-discourse.html>

WILLIAMS, Patrick J. *Youth- Subcultural Studies. Sociological Traditions and Core Concepts*. Blackwell Publishing Ltd. 2007. [online] Přístup z: <http://www3.ntu.edu.sg/home/patrick.williams/PDFs/Williams%20-%20Youth-subcultural%20studies.pdf>

The 5: American Youth Subcultures. [online]. Přístup z: <http://theinterrobang.com/the-5-american-youth-subcultures>

ALVAREZ, Alex. *Living Dolls, Furrries, Otherkin, Oh My: 8 online Subcultures*. [online]. ABC News: 2013. Přístup z: http://abcnews.go.com/ABC_Univision/Entertainment/subcultures-strong-online-presence/story?id=18511594#8

10 Incredible Subcultures from Around the World. [online]. Listverse. Přístup z: <http://listverse.com/2013/12/07/10-incredible-subcultures-from-around-the-world/>

Subculture list. [online]. Subculture. Přístup z: <http://subcultureslist.com>

PETRIDIS, Alexis. *Youth Subcultures: What are they now?* [online]. The Guardian. [cit. 18. 11. 2014]. Přístup z: <http://www.theguardian.com/culture/2014/mar/20/youth-subcultures-where-have-they-gone>

Youth Sub-Culture. [online]. Youthstudies.eu. Přístup z: <http://dip.youthstudies.eu/wiki/index.php/Clarke>

<http://www.woodstock.com>

<http://www.glastonbury.com>

<http://www.rock-am-ring.com>

<http://www.readingfestival.com>

<http://www.festivaltrutnov.cz>

<http://www.rockforpeople.cz>

<http://www.mightysounds.cz>

www.goth-klub.cz

<http://www.reggae.cz/>

SEZNAM PŘÍLOH

Přepisy rozhovorů: Přéma – Straight Edge

Hrába - Punk

Arwen - Emo

K - Skinhead

Vašík - Metal

M – Hip hop

Obr. 1 Atmosféra v „kotli“

Obr. 2 Multižánrový festival Rock for People

Obr. 3 Punker

Obr. 4 Vystoupení metalcorové skupiny

Obr. 5 Vystoupení blackmetalové skupiny

Obr. 6 Metalový styl a typický „taneční“ projev metalového fanouška

Obr. 7, 8, 9 Dotazník

Obr. 10 Tetování Brána Evropy

Obr. 11 Tetování Německá helma a Ďábel

Obr. 12 tetování značící subkulturní příslušnost

Obr. 13 Tetování lebka upíra

Obr. 14 Tetování Píseň smrt

PŘEPISY ROZHovorŮ

PŘÉMA – STRAIGHT EDGE

Přému (22) jsem poznala před třemi lety. Je bubeníkem v lokální hardcorovo metalcorové skupině. Studuje na zubního laboranta. Když jsme se poznali, byl to typický člen mladé hudební skupiny. Trochu pozér, ale především ve velkém každý víkend konzumoval alkohol a dost kouřil. V současnosti se hlásí ke Straight Edge, což je hlavním tématem našeho rozhovoru.

- Co to vlastně je Straight Edge?

Neposkytnout tělu nic, co by ho ničilo. Takže žádná chlast, žádné cigarety a samozřejmě drug free.

- Patří ke Straight Edge i vegetariánství či veganství?

Já sám jsem vegetarián, ale tím jsem byl dřív, než jsem byl Straight. Nemusí to tak být, ale může.

- Přemo jak si k tomuhle vlastně přišel? Znáš tě jako bubeníka z kapely, normálně si pil a kouřil a ne zrovna málo.

Jo to je fakt. (smích) Víš, v čem hraju, tam prostě pijou všichni. Nevím, čím víc jsem se o hardcore zajímal, tím víc jsem zjišťoval, že spousta těch muzikantů jsou Straight Edge. Tak jsem se o to začal zajímat. Přišlo mi to jako dobrý nápad, nezaneřádit si tělo, tak jsem to zkusil. No a ono to šlo. Teď už mi to ani nepřijde.

- Bylo to těžký? Přeci jen jsi dost mladej a tohle není zrovna typická póza pro mladého člověka, natož muzikanta.

Jo bylo to těžký po začátku, protože mě spousta lidí přesvědčovala, ať si dám, že pro jednou se přeci nic nestane. Když mě nepřemluvili, tak jsem byl divnej. V Čechách se tohle moc nenosí, jsme pivní národ. Hlavně všichni mají pocit, že když je víkend, tak se musíš bavit a bavit se pro ně znamená opít se.

- S jakými reakcemi ses nejčastěji setkával?

A můžeš tam mít sprostý slova? (smích) Nejčastěji, že jsem divnej, magor, nenormální, srab. Bylo to jako někomu říct, že jsem z jiný planety. Říkali: To jako nepiješ? A proč? Jseš nemocnej? S tím se v*le nebav, je divnej, nechlastá. Bylo toho hodně. Nejhorší ale bylo, když mě začali odsuzovat kamarádi a přestali mě zvat na akce. Když jsem se ptal

proč, tak mi odpověděli, co bys tam dělal, když nepiješ? Takže jsem o pár kamarádů přišel, protože, když je s tebou někdo jen kvůli tomu, že chlastáš, tak to není kamarád. Někdo je ale v pohodě a zajímá se. Teď už to moc nevysvětluju, jediný co mi vadí je, když mě někdo nutí, to mě dokáže naštvat. Já je přeci taky nenutím, aby přestali pít nebo kouřit.

- Takže ti kouření a pití nevadí? Jsme v klubu na koncertě, a když se podívám okolo sebe, většina lidí tady kouří a pije.

Hele to je každýho věc, nebudu nikoho přesvědčovat. Klidně si pite, kuřte. Mě je to fuk, je to vaše tělo. A ty taky nepiješ. Co to máš? Vodu s džusem. Proč nepiješ? Vlastně jsem tě ještě pít neviděl.

- Jsme si vyměnili role? Řídím a k tomu nepotřebuji pít, abych se bavila. Vlastně mi to ani nevadí, ale přesto si někdy ráda alkohol dám.

Nikoho neodsuzuju. Je to jeho věc. Tvůj přístup ale většina lidí nemá. Padne víkend a má generace jako by dostala povel pít, všimla sis toho? Nedávno jsem někde slyšel, že víkend, akce stála za to, až když si druhý den nic nepamatuješ. Tak to tam pak nemusím chodit.

- Jsi jedinej Straight Edge kterého znám a po pravdě, kdybys mi o tom neřekl, ani to nevím. Proč si myslíš, že se o této subkultuře příliš neví?

No to je jasný, z prodeje cigaret a alkoholu jdou pěkný peníze do státní kasy... víš jak. A hlavně není to cool. Cool je se opíjet, kouřit, experimentovat s drogama. A ne každěj prostě unese, že na něj lidi koukaj divně. Podívej se na Facebook, kolik lidí postuje statusy o tom, jak náročnej měli víkend a kolik fotek česneček se v neděli objeví. Prostě jsme národ pijanů a spousta lidí si nedokáže představit, že by to bylo jinak. To v pondělí přijdu do školy a teď se to rozjede, slyšíš jen, jak se kde kdo ožral.

- Považuješ se za člena subkultury nebo kmene, jak se teď používá?

Jo to jo, jsem prostě Straight. Ta filozofie se mi líbí a chci se jí řídit.

- Pověš mi něco o typickém stylu Straight Edge. Protože si myslím, že není až tak moc odlišný od hardcore, punku, skate.

To je fakt. (smích) Ono to vlastně vzniklo z punku. My tomu říkáme, že se jedná o punk v čisté formě, protože neděláme to, co od nás očekává společnost. Ale ptala ses na styl. Ten je právě podobnej tomu hardcoru, metalcoru, punku. Číra, piercing, tetování. Oblečení se řídí tím, k čemu víc tíhneš, jestli k HC nebo skate.

- Máš také vytetované X⁵⁹?

No mám (smích), ale není to jediný tetování, co mám.

- Jako v každé subkultuře či hnutí, se objeví odnož lidí, kteří své názory prosazují militantní cestou. Díky tomu je v USA Straight Edge vedeno jako gang, což mi příliš nekoresponduje s vaší filozofií. Dělíte se na the Posi a the Militant⁶⁰. Kam se řadíš ty?

Jednoznačně Posi.

- A jaký máš názor na Militanty?

Nesouhlasím s tím, to prostě není správný útočit na někoho, napadnout ho. To ne. To já bych nemoch.

- A co to zařazení Straight Edge např. v Renu mezi gangy?

Tohle mě štve, že z pěkný myšlenky pár cvoků udělalo něco, čeho se mají ostatní bát.

- Co je na Straight Edge pro tebe nejtěžší?

Ted' už asi nic. (smích) Ale jak jsem už říkal, bylo pro mě těžký to s bývalými přáteli, ale zase jsem jiné získal, jak na mě lidi koukali a taky se seznámit s jinými lidmi. Ono když nevysedáváš po hospodách, tak to tak jednoduchý není. Ale ted' už je to v pohodě. Začal jsem sportovat. Mám holku, která sice není Straight, ale moc nepije. Našel jsem kamarády, s kterými vyrážím na trecky. A cítím se skvěle, zmizela ranní pachut' v puse po cigaretách, vyběhnu schody bez zadýchání. (smích) To mi to zase dalo.

- Ted' jsi mi odpověděl na moji další otázku, jak trávíš svůj volný čas, když nevysedáváš po hospodách?

Promiň. (smích) dost Straight dělá adrenalinový nebo outdoorový aktivity. A muzika je důležitá. chození na akce, kde ze sebe v kotli pěkně vybiješ napětí.

X je znakem Straight Edge. Původně jim bylo označování nezletilí, kterým se v USA nesměl nalít alkohol, při návštěvě míst s prodejem alkoholu.

60 The Posi je skupina, která se vyjadřuje pozitivním přístupem. Řídí se tím, že nebudou agresivní, nikomu nebudou nutit svůj názor, budou pozitivním příkladem. V jejich opozici jsou the Militant, jež je agresivní menšinou, která používá násilí ke svým cílům. Více v dokumentu INSIDE STRAIGHT EDGE.

- Myslíš, že i tvá budoucnost bude Straight?

Jednoznačně. Pro mě je to filozofie, prostě součást života.

HRÁBA - PUNK

Hrábu (42 let) znám od vidění asi 18 let. Chodívali jsme do stejného hudebního klubu. Už tehdy budil svým vzezřením dosti kontroverzní reakce. Hrába byl a stále je punkerem. Nosil číro, v uších zavírací špendlíky. Dost pil. Experimentoval s návykovými látkami. Kromě marihuany také s toulenem, ale i pervitinem. Nebylo neobvyklé, že v půlce večera spal na sále. Pronajal si restaurační zařízení, kde pořádal hudební představení pro lokální kapely. I při těchto akcích často nevydržel střízliv do konce večera a kapely pak vyplácel někdo z jeho přátel. Hospodu byl nucen zavřít, protože nechával své přátele pít na dluh. V současnosti je nezaměstnaný, ale práci si stále snaží nalézt a nechá se najímat i na velmi těžkou manuální činnost. Jeho vzezření se za těch osmnáct let příliš nezměnilo. V mém rodném městě je na undergroundové scéně velice oblíben a většina jeho „eskapád“ je mu prominuta právě díky přátelství. Rozhovor s ním jsem dělal v místním klubu před vystoupením plzeňské punkové kapely Znouzectnost. V době rozhovoru byl pod vlivem THC.

- Hrábo jak dlouho jsi už punker?

To přesně nevím vole, ale myslím, že tak od těch 15. Jo to byly časy.

- To muselo být ještě před rokem 89?

Jo.

- Jaký to bylo?

Za*raný komunisti to byli. Naši mě vykopli z baráku. Ty ksichty lidí vo*le, když jsem vyšel na ulici, to byla prostě paráda.

- Proč zrovna punk?

Ty vole muzika. Ty kytary, texty, to bylo něco vole. Bavilo mě provokovat lidi, hlavně ve škole, to byli takoví za*raní zmr*i. Nikdy jsem tam nezapad, ale kdo by o to taky stál? Měl jsem kámoše a s tím jsem začal chodit na pívko. Tam jsme někde potkali první pankáče a ty vole to bylo něco.

- Takže mezi punkery jsi zapadl?

Jo vole. To bylo jak rodina vole.

- Tak jak se koukáš na punkery dneska?

Dneska potkávám spousty mlad'asů vole, co se považují na punkery vole, ale oni vůbec nemají páru o čem punk je. To víš, sednou doma k počítači, něco si tam najdou a pak se podle toho oblíkaj nebo chovaj. My jsme se dřív scházeli. Byla to radost, když jsme se potkali v hospodě, bylo to především o setkávání, pokecali jsme, popili, zanádaovali si, prodiskutovali hudbu a ráno jsme se loučili. Ty mladý to tak dnes nemaj vole. Seděj doma vole. Když se s nějakým bavím, tak se diví, jak jsme mohli tolik věcí vědět, když nebyl internet. Někdy za mnou choděj typani a chtěj se bavit. Koupěj mi panáka nebo dva a sondujou vole. Tak se s nima nachlastám a pošlu je do pr*ele. Myslej si, že si udělaj číro a vemou ty podkolenky, jak se to jmenuje?

Štrupny.

Jo děkan. A jsou prostě punkeři, ale vo tom to přeci není.

- A o čem to tedy punk je?

Vo svobodě vole, vo tom dělat si, co se mi zlíbí. Vo muzice vole. Přišlas na Znouzy (Znouzectnost) a když se podíváš kolem vole, tak jsou tu všichni, kdo chodil i před patnácti rokama. Vo tom to je (cituje část textu Bastila od skupiny Znouzectnost):

Láska je nemoc a pravda přítěž

Ideje maska, za kterou lecos zmizí

Slova jsou náboje, pro ústa velký ráže

Peníze, náboženství, jak cesta, tak i cíl

Srdce z olova, ruce od špíny

Hovna ze zlata, zaplatěj všechny viny

Na cestě po žebříku, vedoucím do nebe

Dobré je dolů kopat a smát se nad sebe.

- Hrábo takže punk je pro tebe životní filozofií?

Jo vole.

- Teď budu trochu osobní. Chci se tě zeptat na pití a drogy. Jak na tom teď jsi?

Jo piju vole a kdo ne? A co se toho ostatního týče, teď už jenom ganžu vole.

- Co kamarádi? Máš přátele i mimo punkery?

Pár jo vole. Ale ti nejlepší, ta rodina, to jsou punkáči.

- A přítelkyně, máš nějakou?

Nejsem zrovna na vážný vztahy, vždycky se najde nějaká, s kterou si můžu zapí*at .(smích). Ted' ti trochu lžu, chci vypadat drsně. (smích) Jo chtěl bych svoji Nancy⁶¹

- Co ty a práce? Máš ted' nějakou?

Ted' ne vole. A dál to nechci rozebírat!

- Hrábo za ty léta, co se známe, mi připadá, že se neměníš, myslím tím styl. Stále se stejně oblékáš, stejně češeš. Měl jsi někdy s tím, jak vypadáš problémy?

Styl říkáš? Pro mě už to není styl vole. To je prostě tak. Připadá ti něco divnýho na tom, jak se voblíkám?

Mě ne. Ale musíš uznat, že tvoje vzezření není zrovna konvenční.

A o to mi vždycky šlo vole. Baví mě provokovat a číro nebo hadry mi k tomu dost pomáhaly.

- Pomáhaly? Hovoříš o minulém čase?

Přesně, ted' už se za mnou moc lidí na ulici neotočí (smích), to dřív jsem si vyslech spousty narážek na to, jak vypadám. Párkrát jsem se vole taky dostal do pěknýho průšvihů a několika rvaček.

- Rvaček s kým?

Tak hlavně s pleškama⁶² svýho času. Ale rvali jsme se i s normálníma typanama, když jsme se někde potkali v hospodě. Začalo vždycky stejně. Měli kecy na naše číra a hadry vole, pak na to, že jsme feťáci a ožralové. No sami byli dost posilnění chlastem, takže takovej paradox vole.

- Hovoříš o svých přátelích jako o své rodině, proč? Co vlastní rodina, nechtěl bys děti?

Ale já mám dítě vole. Mám holku, bude ji dvanáct. Nečum na mě takhle překvapeně! (smích) Moc lidí to neví. Žije s ní a vona mi ji nechce půjčovat, prej bych ji mohl zkazit. Hlavně, že vona byla příkladem ctnosti vole.

- Takže se nevidáte?

Jezdím tam na Vánoce a narozeniny, předám dárky. Má novýho tátu a asi je to tak lepší

---

61 Nancy Spungen byla přítelkyně Sida Viciouse zpěváka punkové kapely Sex Pistols.

62 Pleška - skinhead

vole. *A jak říkám, vona mi ji nechce půjčovat a u soudu jsem to projel, tak proto chci makat, aby na mě ta kr*va nemohla.* (vyprávěl i nadále o své dceři a její matce, ale požádal mě, abych tuto část v této práci vynechala)

- A co tvá budoucnost? Bude taky spojená s punkem?

Nevím, co bude vole. Vždycky jsem se nějak protlouk. (smích) A jestli budu dál punkáč? To je jasný vole, budu.

K - SKINHEAD

K (43) znám ještě jako anarchistu, pracoval s mým otcem. V průběhu let se z něho stal skinhead. Je dvakrát rozvedený, má tři dcery. Současně žije v partnerském vztahu s mou kolegyní. Doma prý je zakázáno o věcech okolo skinheads mluvit.

- K jsi skinhead?

(dlouhá pauza) *Já to nikde neříkám.*

- Ale jsi skinhead?

Jak říkám, nemluví o tom. Je to zakázaný. Jdou po nás. Ale jo jsem. Nebude tam moje jméno?

- Tvé jméno nepoužiji, změním ho. O to nemusíš mít strach. Pamatuji si tě jako anarchistu a punkera.

Jo to jsem býval.

- Jak se z tebe stal skinhead, vždyť to je názorově někde jinde?

Zajímalo mě, co je na tom pravdy. Teda to co se o skinheads povídalo, tak jsem to zkusil.

- A je to pravda, to co se o skinheads povídá?

Není, zjistil jsem, že je to právě úplně jiný. Nejde o násilí, jak se o tom všude mluvilo. Tak jsem u toho zůstal.

- Takže tě ke skinheads dovedla zvědavost? A proč si u toho zůstal?

Jo zvědavost. A jak jsem řek, bylo to jiný. Ztotožnil jsem se s názorama, líbila se mi muzika a taky texty.

- Jsi rasista?

(dlouhá pauza) *Jo jsem.*

- Ztotožňuješ se tedy s názorem o „čisté rase“?

Nemám rád přistěhovalce. Makáme tady na ně. Tohle je naše země, pro nás. Ať si zůstanou tam, odkud přitáhli.

- Takže jsi nacionalista?

I to. Jsem rasista i nacionalista. Jen bráním svou zem. Vem si to v těch afrických státech jdou taky po bílých.

- Také ti vadí židé?

(pauza) Jo vadí.

- A jaký máš názor na koncentrační tábory a systematické vyhlazování ras?

Myslím si, že to tak nebylo. Dostala se mi do ruky knížka, která tady nesměla být vydaná, ale já ji čet a tam to bylo popisovaný trochu jinak, byly tam rozpory a fotky, že to vypadalo jinak, než je normálně známi. Podle mě je to nafouklý.

- Ty tomu věříš?

Viděl jsem fotky, kde byly plynové komory, kde byly dřevěné dveře a pod nima desetcentimetrová díra. To je divný ne?

- Na tom mám poněkud odlišný názor. Říkal jsi, že nemluvíš o tom, že jsi skinhead, ale na tvé image je to poznat. Ovlivnilo tě to?

Jo oblíkám se tak. Lonsdale značka, taky PittBull, nosím bombra a těžký boty. Mám vyholenou hlavu.

- Říkal jsi, že jsi rasista a také nacionalista. V subkultuře skinheads je mnoho proudů, ke kterému by ses přiřadil?

Já to takhle neberu. Je to můj názor.

- A šel bys do nějakého extrémismu?

Do toho bych nešel.

- Mnohokrát jsem tě slyšela mluvit o tom, že dělníci jsou základem.

To je pravda. Dělníci jsou základem státu.

- Chodíš na koncerty skinheadských kapel?

Jo to chodím, ale ne často. Ono je to dost problematický. Dost jich je zakázaných. Zavírají lidi, který píšou texty. Koncerty jsou rušený.

- Takže cenzura. Vadí ti to?

Jo to mi vadí. Proč se nezrušej třeba punkový koncerty, kde jsou ty lidi vožralý a zfetovaný, to nikdo nezakáže, ale po nás furt jdou.

- Punkové kapely ale nenabádají ve svých textech k rasismu.

Všechny texty ale nejsou rasistický. Některý jsou zaměřený proti vládě, proti situaci v týchle zemi.

- Ale nemůžeš popřít, že texty skinheadských kapel jsou rasisticky zaměřené.

Jo některý se s tím fakt nemazlej, třeba ten druhej Ortel, ty tam normálně zpívaj, podřízni cikána.

- A to ti přijde správný, podněcovat lidi k násilí a k vraždě?

(bez odpovědi, krčení ramen)

- Dobře, když jsi zmínil kapelu Ortel⁶³, tak ta první, kterou znám, myslím, že je z Plzně...

Jo je z Plzně.

Tak jednu jejich píseň si zvolila zakázaná Dělnická strana jako svojí hymnu ne? A ten jejich zpěvák byl členem Konfliktu 88 a to byla neonacistická kapela. Číslo 88 přeci odkazuje na Heil Hitler.

(pauza) *Jo to je pravda.*

- Říkal jsi, že by si do žádného extremismu nešel, ale tohle už extremismus přeci je!

Ale ta kapela sama nabádá lidi, ať na jejich koncerty nechodí v těch tričkách, jak tomu říkají „závadná“. Ortel je nepolitická kapela.

- Podle tebe je tedy tahle kapela nepolitická? I když zpěvák je provázán s neonacismem. Nejedná se tedy o extremismus?

Podle mě ne.

- Jak to vypadá na koncertech kapel? Máte nějaký typický tanec? Prý se jako poděkování kapela na konci hajluje? Máte také třeba wall of death?

Ne ne. Máme klasický pogo. A už se nehajluje, dost se to hlídá. Ted' se normálně na konci tleská a křičí, jako na koncertě, na které chodíš ty. Viděl jsem spousty záznamů, a co vím i od kluků, ani na těch festivalech a koncertech v Německu se nehajluje. Oni to tam maj úplně jinak organizovaný. Myslím dobře organizovaný.

- Už jsme se tu dotkli tématu hajlování. Byla jsem svědkem toho, že jsi v podnapilém stavu hajloval na oslavě narozenin, kde jsme oba byli.

Ne to nedělám.

- Ale já u toho byla a dost mě to vyděsilo. Krom toho si měl pro mě dost nevhodné řeči.

---

63 Tato hudební kapela se pohybuje v roce 2014 vysoko v anketě Český Slavík.

Už to nedělám. V tomhle jsem se polepšil.

- Necháme toto téma. Víš, jak skinheads vznikli?

Jo jasně v Anglii z fotbalových chuligánů.

- A ještě předtím? Co říkáš na to, že původně se skinheads inspirovali indickou a jamajskou kulturou. Byli to mladí Angličané, z dělnické třídy, kteří se bouřili proti sociálnímu znevýhodnění.

Indickou a jamajskou? To jsem nevěděl.

- Ano ten rasistický postoj získali skinheads během let. V Americe dokonce existuje odnož skinheads, která jde proti rasismu.

To taky nevím.

- Máš spousty tetování. (fotografie v obrazové příloze) Proč se necháváš tetovat? Mají ta tetování nějaký význam?

Jo mám vytetovaný data narození dcer. To ostatní se mi spíš líbí. Tetování se mi prostě líbí.

- Takže je tetování pro tebe módním doplňkem?

To zase ne. Chci se nějak odlišit.

- Měl jsi nebo máš s tetováním nějaký problém? Třeba v práci?

Ne nemám. Nechávaj se tetovat i doktoři. Ted' už se to tak nebere.

- Myslíš, že už zůstaneš skinhead?

Myslím, že jo.

ARWEN - EMO

Arwen (19) jsem poznala během psaní bakalářské práce na téma sebepoškozování. Seznámily jsme se na chatroomu pro stoupence subkultury Emo. Do tohoto chatroomu jsem se přihlásila, abych získala odpovědi na otázky týkající se sebepoškozování. Tato dívka se mnou diskutovala nejvíce a vyvracela mi názory týkající se spojitosti mezi Emo subkulturou a tímto patologickým projevem chování. Několikrát jsme se i osobně sešly a jsme v kontaktu.

- Poznaly jsme se, když ti bylo patnáct a byla jsi, Emo. Jak jsi na tom nyní? Stále jsi, Emo?

(smích) *Asi ano. Ale už to nemám tak vyhrocené, jako to bývalo.*

- Nemáš to tak vyhrocené? Jak to myslíš?

Brala jsem to až příliš vážně. Třeba to oblečení. Nosívala jsem ty tylové sukýnky a růžové mašličky ve vlasech. A vlasy? Pamatuješ si na můj účes?

- Myslím, že jsi měla modrou patku s nějakými proužky?

(smích) *Ano to byl jeden z mých oblíbených Emo účesů. To už teď nenesím.*

- Proč ne?

Myslím, že není nutné upozorňovat na sebe takovýmto způsobem. Měli bychom se zaměřit na důležitější věci, než je vlastní vzhled. Je mnoho věcí, které si zaslouží naši pozornost.

- Jaké věci myslíš?

Tak například bychom se měli zaměřit na práva zvířat. Nenechat na nich testovat kosmetiku. Tu jsem téměř přestala používat. Dříve jsem se líčila hodně. Stal se ze mě vegan. Myslím, že každý člověk by se měl zajímat o to co jí. Víš, jak trpí ta nebohá zvířata, než se dostanou k tobě na talíř?

- Můžeš posoudit, že se z tebe stal vegan díky tomu, že jsi byla Emo?

Myslím, že ano. Emo se vždy vyhrazovali proti týrání zvířat.

- Na jaké další věci by se dle tebe měl člověk zaměřit?

Měl by chránit Planetu. Třídít odpad. Zaměřit se na osoby ve svém okolí, svou rodinu. Nevysedávat neustále u počítače a televize.

- Emo se vytvářelo jako reakce na přetechnizovaný svět bez emocí, ale většina komunikace byla právě přes technologie.

Ano to je pravda. Jak jsem již řekla, už tu svou Emo stránku tolik nehrotím. Vysedávala jsem u internetu hodiny. V podstatě to byla jediná možnost, jak komunikovat s lidmi, kteří smýšleli jako já. Nikdo z mých spolužáků mě nechápal. Měli jiné zájmy, připadala jsem si tak sama. Proto jsem si hledala přátele na internetu. Ani doma to nebylo v pořádku, ale o tom jsem ti vyprávěla už tehdy.

- Mohla bys to prosím připomenout?

Rodiče hodně pracovali, neměli na nás, mě a bratra čas. Tak jsem často zůstávala s bratrem sama. Jenže on vyrostl a neměl zájem o malou sestru. Našel si přátele, kteří ho dovedli k drogám. Rodiče jak nebyli doma, ani si toho dlouho nevšimli. Cítila jsem se sama a nemilovaná.

- Takže u tebe nešlo pouze o styl, který se ti na emu líbil?

Ne a do jisté míry ano. Styl mi dopomohl k tomu, abych na sebe upoutala pozornost. Bohužel upoutával pozornost všech okolo, jen ne těch, o které jsem stála nejvíce a to byli rodiče.

- Co jiného se ti na emu ještě líbilo?

Hudba. Ta se mi líbí stále. A také to, že jsem zjistila, že nejsem sama. Že i jiní se cítí stejně jako já.

- Co tě vlastně k emu přivedlo?

Hudba. My Chemical Romance, byli mou oblíbenou skupinou. Někde jsem se dočetla, že jsou Emo a začala jsem se zajímat, co to Emo vlastně je. Internet se pro mne poté stal domovem. Nacházela jsem zde informace a přátele.

- Takže sis na internetu našla přátele?

Ano spousty přátel, alespoň jsem se domnívala, že to přátelé jsou. Bylo osvobozující si povídat s někým, kdo se cítil stejně jako já. Organizovala se zde i setkání. Tak jsem se seznámila s velkou spoustou lidí.

- Víš, že o tom nerada hovoříš, ale chtěla bych se bavit o sebepoškozování.

Je to možné?

Ano. Už mi to nedělá takové problémy. Řezala jsem se do zápěstí. Nejsem na to hrdá, ale bylo to tak.

- Takže už se nesebepoškozuješ?

Už ne. Ted' maluji a vařím. (smích) Opravdu mi to pomáhá. Učím se mít ráda sebe sama a své tělo.

- Jakým máš názor na přesvědčení společnosti, že Emo se rovná sebepoškozování?

Už jsem ti to říkala, že si myslím, že je to hloupost. Znala jsem mnoho emo boy a emo girl, kteří se nesebepoškozovali. To bylo jen mediálně nafouklé.

- Média ale hodně dopomohly tomu, že se Emo rozšířilo.

Ano to je pravda. A také móda. Obchody byly plné oblečení, které se dalo nosit a bylo Emo. Byla jsem dlouho ve třídě jediná Emo a někdo se mi i posmíval. Pak byl Emo každý druhý.

- Chodila jsi oblečená jako Emo, chovala jsi se jako Emo. Hodně jsi věci řešila a nepřipouštěla jsi jiné názory. Mohu se zeptat, co se stalo, že dle svých slov, to že jsi Emo už tolik neřešíš?

Vyrostla jsem. (smích) Mnoho věcí se změnilo. Našla jsem si přítele. Přestala jsem trávit mnoho hodin v internetových diskusích a na Facebooku a začala jsem chodit ven mezi skutečné lidi. Rodiče si konečně všimli, že s bratrem není vše v pořádku a doma je to nyní mnohem lepší.

VAŠÍK - METAL

Vašíka (19) jsem poznala asi před rokem. Patří mezi fanoušky lokální metalové skupiny.

- Jak dlouho posloucháš metalovou hudbu?

Už dlouho. Od dětství. Myslím, že mi mohlo bejt tak 10 nebo 11.

- Jak ses k tomu dostal?

Libila se mi hudba v jednom fantasy filmu. Tak jsem si našel kapelu na Youtube a už jsem se v tom vezl.

- Stále tu kapelu posloucháš?

Už ne. Posunul jsem se ve stylu hudby. Tohle bylo něco jako trash metal a teď poslouchám spíš doom.

- Hodně si metalisté zakládají na tom, že jsou schopni rozlišit jednotlivé druhy metalu? Dost se mezi sebou dohadujete a celkem dlouho vám to i vydrží.

Asi je to pro nás důležitý. A máš pravdu, o tom, kam která kapela patří se dokážeme přít hodiny. Jestli je to trash, speed a tak. Někdo dává přednost tomu a jiný tomuhle a pak se snažíme navzájem přesvědčit, že máme pravdu. Je to celkem sranda.

- Je doom metal jediný styl, který v metalu posloucháš?

To není, ale líbí se mi asi nejvíc. A Katatonia je nejlepší kapelou na světě.

- Ovlivnilo to, že posloucháš metalovou hudbu nějak tvůj život?

To každopádně.

- A můžeš mi říct jak?

Potkal jsem lidi, který bych asi normálně nepotkal. Je to má rodina. Mí přátelé jsou má rodina, je na ně spolehnoutí, jsou tu, když je potřebuju. To jsem dřív neměl. Ve škole jsem si dost užíval. Smáli se mi kvůli tomu, že mám brýle a taky, že jsem takovej oplácanej. Tyhle metalový kluci a holky tohle nedělaj. Mám s kým chodit na pivo, jezdit na koncerty. Měl jsem jen jednoho kamaráda, kterej poslouchal stejnou muziku, teď jich mám spousty. Mám si s nima o čem povídat, je to fajn.

- To, že posloucháš metalovou hudbu je jasné na první pohled. Je pro tebe důležitý styl?

To je.

- Máš i jiné oblečení než černé barvy a jiného stylu?

Mám oblečení třeba do divadla, kam chodím moc rád. Ale je šedočerné. Vlastně skoro všechno oblečení co mám, je metalové.

- Takže tě baví nosit ta trička s lebkou a obráceným křížem?

Zas tolik triček s obráceným křížem nemám. Spíš ty kapelový trička.

- Když už jsme se dostali k těm obráceným křížům, jak se díváš na to, že metal je automaticky spojovaný se satanismem?

To je blbost. To, že posloucháš metal, ještě neznamena, že jsi satanista. To nejde takhle bagatelizovat. A kdo to tvrdí je blbec. Jak tohle mohou lidi říkat?

- V metalu je přeci hojně užívaná satanistická symbolika. Třeba číslo 666, nebo Bafonet. Hodně se používají at' už na oděvech nebo přebalech alb lebkou, hroby. To je trochu zavádějící ne?

Jo když to takhle řekneš, tak to tak vypadá. Jak říkáš, je to jen symbolika. Prostě vyjádření temnoty.

- A ty inklinuješ k satanismu?

Asi ne. Ne. Jako zajímavé jsem se o to, četl jsem Satanskou Bibli a musím říct, že se s některými věcmi ztotožňuju, ale abych někde dělal obřady, to ne.

- A znáš nějakého satanistu? Myslím osobně.

Jo pár jsem jich potkal.

- Praktikovali třeba černé mše nebo nějaké jiné rituály.

Jo znám jednoho, kterej v tom docela jede. Ale ty ostatní to jsou spíš podle mě takový pozéři.

- Navštěvuješ nějaké hudební akce?

Jasně. Jezdím na Brutal Assault⁶⁴, chodím na koncerty do klubů. Baví mě to. Potkáváš tam stejný lidi. Jo a baví mě se vyblbnout v kotli.

- Je nějaký typický tanec nebo projevy na koncertech? Narážím na to, že když

---

⁶⁴ Brutal Assault je největším metalovým festivalem v ČR. Koná se v Jaroměři v pevnosti Josefov. V roce 2015 proběhne již 20. ročník.

začne hrát metalová kapela, pod pódiem je najednou narváno klukama hrajícíma na imaginární kytary.

(smích) Jo to se dělá hodně. Ale typický je kroucení hlavou, kdy pohazuješ vlasama, který já nemám.

- A co třeba wall of death nebo circle pit?

To je spíš u těch metalcorovejch kapel. U těch normálních metalovejch se tohle moc nedělá, tam hrajem na kytary.

- Říkáš metalcorové kapely s takovým opovržením.

Mě se to nelíbí. Metal má bejt metal a hard core má bejt hardcore, proč to takhle míchat a ku*vit muziku?

- O čem jsou texty v metalu?

No to je těžký. Ono každej ten styl se tak trochu zaobírá něčím jiným. Třeba doom je vyloženě o pocitech, jako deprese a smutek. Grincore třeba zase kritizuje vládu atak. Prostě to nejde říct tak jako všeobecně.

- Rozumíš těm zpěvákům, když screemují nebo growlingují?

Ani moc ne.

- Víš, které hudební album je považováno jako první za metalové? Zajímáš se o historii metalu?

Jasně to byl Black Sabat, ale rok ti neřeknu. A jestli se zajímám o historii metalu, jo tak trochu jo, ale ono je toho tak hrozně moc. Třeba se vůbec nezajímám o christian metal a zase nejvíc se zajímám o doom.

- Jaký postoj máš ke křesťanství?

Křesťanství nesnáším. Chození do kostela. Myslím si, že tady bylo jen kvůli ovládnutí lidí. Prostě ne, křesťanství ne.

- A jak to máš s vírou. Pagan metal tam přeci existuje víra v pohanské severské bohy a ty texty jsou inspirovaný pohanstvím.

Víra mi nevadí.

- Ale v křesťanství jde taky o víru.

To jo, ale me se*e ta instituce.

- Máš nějaké tetování?

Jo mám.

- Čtu správně Katatonia? Takže máš vytetovaný jméno svojí oblíbené kapely?

Má to pro tebe nějaký význam?

Jo jméno tý nejlepší kapely na světě. To je můj význam.

- Máš přítelkyni?

Zatím ne. Jak sis mohla všimnout, nevypadám zrovna jako krasavec.

- Myslím, že se podceňuješ! Něčeho jsem si u vás metalistů všimla, nemáte o sobě zrovna valné mínění a všechno vidíte špatně, jako bez optimismu, jestli mi rozumíš? Je to tak? Tváříte se stále tak zachmuřeně. Je to součást image nebo to tak skutečně cítíte?

Nemůžu mluvit za ostatní, ale já moc důvodů k smíchu nemám a myslím, že to trochu přeháníš, ale asi máš pravdu.

- Měl jsi někdy problémy s tím, že jsi metloš?

Jo. Smáli se mi na základce a na střední jsem taky za blbce. Všichni choděj na diskotéky, kdežto já chodím na metalový koncerty a na základnu. Taky už jsem byl nařknutej ze satanismu, ale to mi spíš přišlo vtipný. Babička je ze mě hotová, když přijdu na návštěvu. Jinak asi ne.

- Mluvíš o základně, to je hospoda, kde se scházíte. Co ty a alkohol?

Jo sme kamarádi.

- Vyskytují se názory, že metal podněcuje k násilí a také s násilí zaměřené proti vlastní osobě.

A hip hop nepodněcuje k násilí? Tohle mě vždycky dokáže pění na*rat.

- Jak vidíš svoji budoucnost? I nadále provázanou s metalem?

Jsem přesvědčeněj, že mě to nikdy nepustí.

M – HIP HOP

M (21) sám sebe defínuje jako hip hopera. M je romské národnosti a patřil k mým klientův v dětském domově se školou.

- M ty posloucháš hip hop a taky svůj vlastní hip hop děláš. Považuješ se hopera?

Jo jsem hoper.

- Proč hip hop?

Libí se mi muzika. A máme stejnej osud.

- Stejnej osud jako kdo?

No jako černoši. Tady nás taky nechtěj, stejně jako nechtěli je tam. A žijou v těch ghettech a nechtěj moc chodit do školy a maj takovej divočejší život jako my.

- Takže se přirovnáváš k černochům?

Jo, máme stejnou brvu kůže ne?

- Když tak mluvíš o těch černoších v USA, víš, jak hip hop vlastně vzniknul?

No jasně. V těch ghettech, je to černošská hudba.

- Dobře. Jak má podle tebe vypadat správnej hoper?

Jako Tupac.

- Posloucháš Tupaca? Víš, proč byl třeba ve vězení?

Vím, že tam byl.

- Ano ale víš proč?

(bez odpovědi – krčení rameny)

- Byl tam kvůli tomu, že znásilnil dívku. Jaký máš ty postoj k dívkám?

Já chodím jen s bílejma holkama.

- Proč jen s bílýma holkama?

Aby bylo vidět, že na to mám.

- Když jsi byl v DDS tak si chodil s bílou dívkou. Ona byla na mé rodinné skupině, tak vím, že váš vztah byl dost nerovnoměrný. Musela tě poslouchat. A také se mi jednou svěřila, že jsi ji uhodil. Myslíš si, že takovéhle chování k ženám je v pořádku?

Myslíte P? Jo k tý jsem se choval hnusně, ale ona mě hrozně provokovala.

- A čím tě provokovala?

Třeba tím, jak chodila oblíkaná, jak se ukazovala, jak mluvila s ostatníma klukama.

Chodila se mnou, byla jen moje.

- Takže to, že si ji praštil, je v pořádku?

Když si to zasloužila, neměla mě provokovat.

- Na tom se asi neshodneme. Říkal jsi, že se ti nelíbilo, jak chodila oblékaná a že se chovala nepřipustně k ostatním chlapcům v DDS. Když se ale podíváš na hip hopové videoklipy, jsou tam spoře oděné dívky a vždycky v pozici nižší než muž. To se ti líbí?

To jo. To jsou kočky.

- Takže ty se jako muž můžeš dívat a obdivovat jiné ženy, ale tvá partnerka ne?

Je to moje holka, tak ne.

- Víš proč hip hopeři nosí basebalové čepice?

Bejsky se nosej kvůli tancování.

- Proč hopeři nosí velké zlaté šperky?

Aby ukázali, že na to maj?

- Co tetování, víš, jaké mělo například význam tetování na prstech ruky?

To ne, ale tetování se mi líbí.

- Myslíš, že takhle nějak by měl vypadat správnej hoper. V bílém nátělníku, se zlatými šperky, tetovanej s bejskou na hlavě?

Jo přesně takhle.

- Když hip hop vznikal, bylo úplně jedno, co máš na sobě. Nebylo to o stylu. Mělo jít o svobodu.

Fakt? To né.

- Ale ano. Pro tebe je tedy hip hop hlavně o stylu a hudbě.

Jo.

OBRAZOVÁ PŘÍLOHA

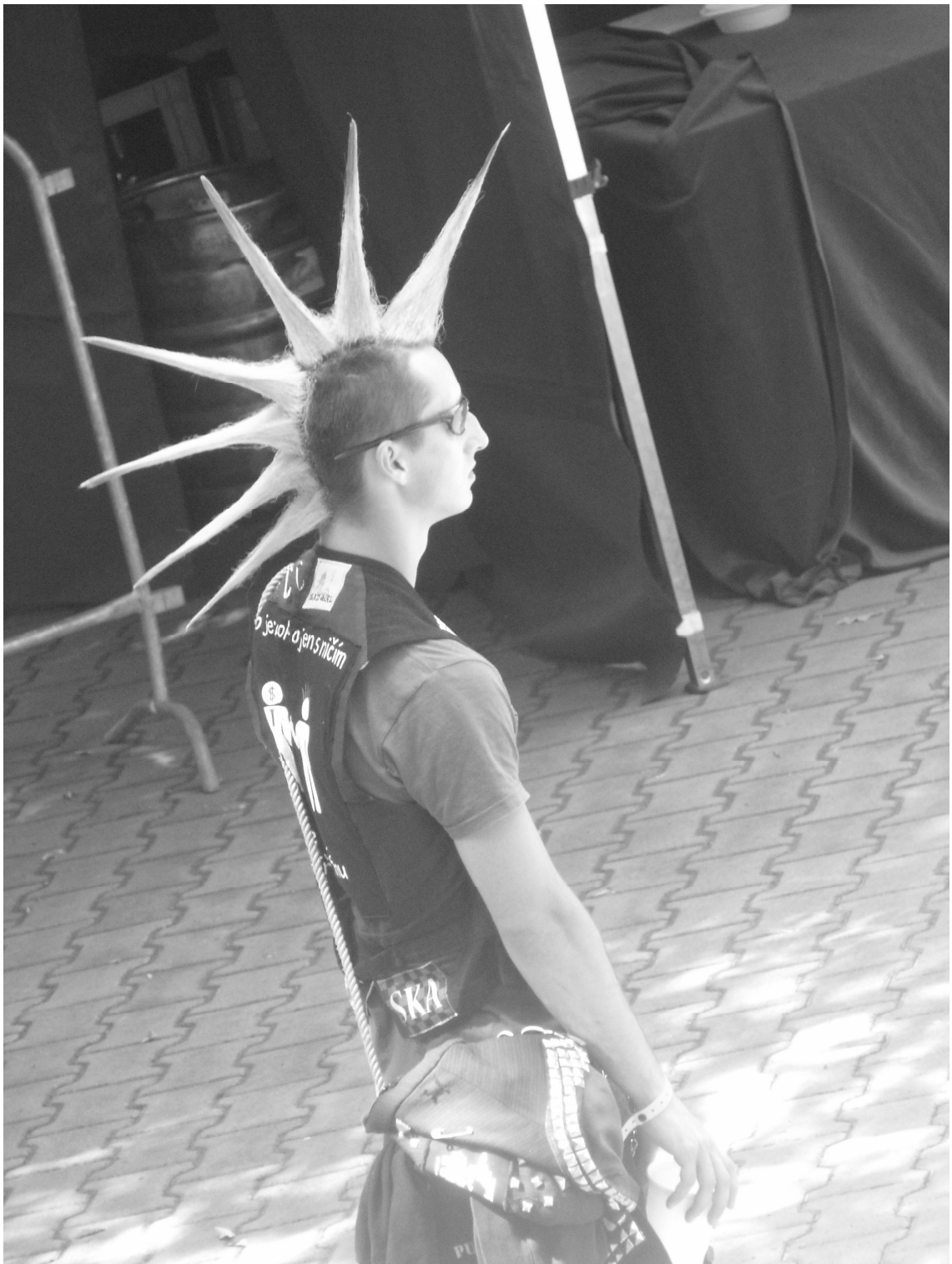
Obr. 1 Atmosféra v „kotli“

Obr. 2 Multižánrový festival Rock for People

Obr. 3 Punker

Obr. 4 Vystoupení metalcorové skupiny

Obr. 5 Vystoupení blackmetalové skupiny

Obr. 6 Metalový styl a typický „taneční“ projev metalového fanouška

Obr. 7 Dotazník

Dobrý den

ráda bych Vás poprosila o vyplnění dotazníku, který slouží pro účely mé diplomové práce. Dotazník je zcela anonymní, zabere jen několik minut. Při zodpovězení otázek lze použít i více možností, ne jen jednu.

Subkultura je podkulturou společnosti, jejíž členové se odlišují od věčinné společnosti svým vizuelním vzhledem (oblečení, účesy, make up aj.) a sdílejí odlišné hodnoty či normy.

1) Setkal(a) jste se někdy s pojmem subkultura?

- ANO
- NE

2) Které subkultury znáte?

☒ Hippies	☐ Hip Hop	☐ Virtual
☒ Metal	☒ Grunge	☒ Grafitty
☒ Goth	☐ Hipster	☒ Reggae
☒ Emo	☒ Disco (boy, girl)	☐ Lolita
☐ Skate	☐ Straight Edge	☐ Steampunk
☒ Hooligans	☒ Ska	☒ Tramping
☒ Skinheads	☐ PC Geek	☐ Nerd
☒ Punk	☐ Freetekno	☐ Squatering

3) Kde se se subkulturami setkáváte nejčastěji? (jakákoliv informace či vizuelní kontakt)

- doma
- v kruhu přátel
- ve škole
- jinde .....
- v médiích (televize, tisk, internet aj)

4) Obecně lze za typický znak pro subkulturu považovat:

☒ specifickou hudbu	☒ místa, kde se příznivci subkultur scházejí
☒ specifický styl (oblečení, účesy, doplňky)	☒ odlišné priority či normy
☐ způsob komunikace	☐ porušování zákona
	☐ nezaměstnanost

Obr. 8 Dotazník

- nadměrná konzumace alkoholu
- snížená inteligence
- konzumace návykových látek
- jiné .....

5) Znáte někoho, kdo je členem subkultury?

- Ne

Ano (prosím napište které) SKINHEADS METAL .....

6) Jaký máte vztah k subkulturám a jejich příznivcům?

- neutrální
- spíš kladný
- záporný
- spíš záporný
- kladný

7) Využíváte styl, či hudbu subkultury jen proto, že se Vám líbí a dále se o subkulturu nezajímáte?

Ano

- Ne

8) Jste či jste byl/la členem/kou subkultury?

Ne (pokračujte otázkou 12)

- Ano (napište které subkultury/subkultur) .....

9) Kde jste se o subkultuře, které jste (nebo byl/a) členem dozvěděl/la?

- přátelé
- na fotbale
- koncerty hudebních skupin
- život
- média (televize, rádio, tisk)
- náhodou
- internet
- jinde .....
- sociální sítě (Facebook, Twittrt aj.)

10) Co Vás přimělo stát se členem/členkou subkultury?

- hudba spojovaná se subkulturou
- specifický styl subkultury
- politické či ekologické přesvědčení subkultury
- snaha zapadnout mezi vrstevníky
- snaha odlišit se

Obr. 9 Dotazník

- provokovat, revoltovat

11) Ztotožňujete se se subkulturou jako s celkem? Tedy kromě stylu, hudby přijímáte i politické názory či sociální ideje?

- Ano - přijímám subkulturu jako celek
- Ano - ale je pro mne nutná individualita a otevřenost k jiným názorům
- Ne - využívám pouze hudbu, styl

12) Proč jste nikdy nebyl/la součástí subkultury?

- chci být sám sebou
- žádná mě neoslovila
- nezajímají mě
- nechci být součástí něčeho
- nemám důvod nějak se vyčleňovat
- strach, co by tomu řeklo okolí

13) Jsem:

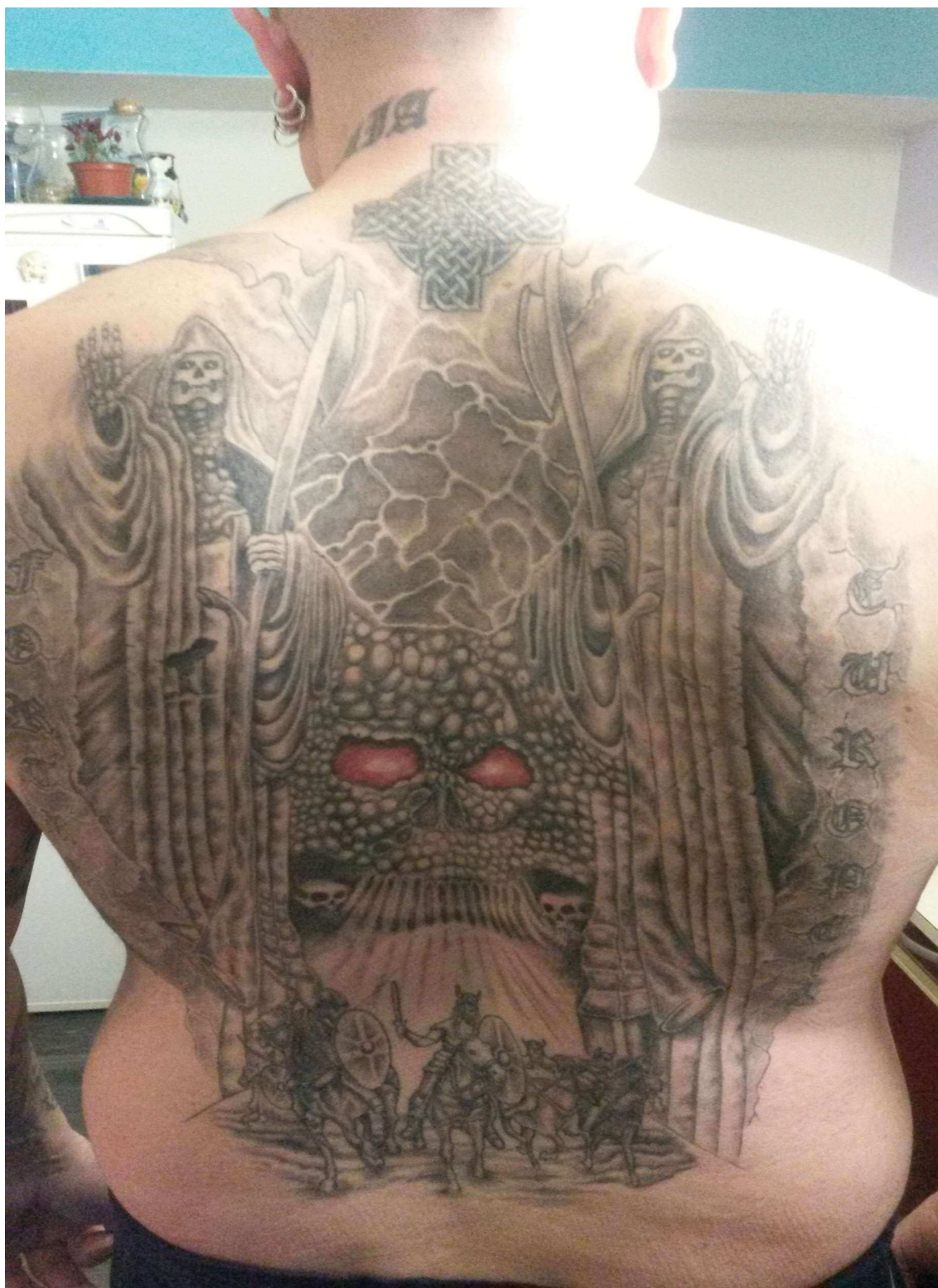
- student
- výdělečně činný

14) Jsem:

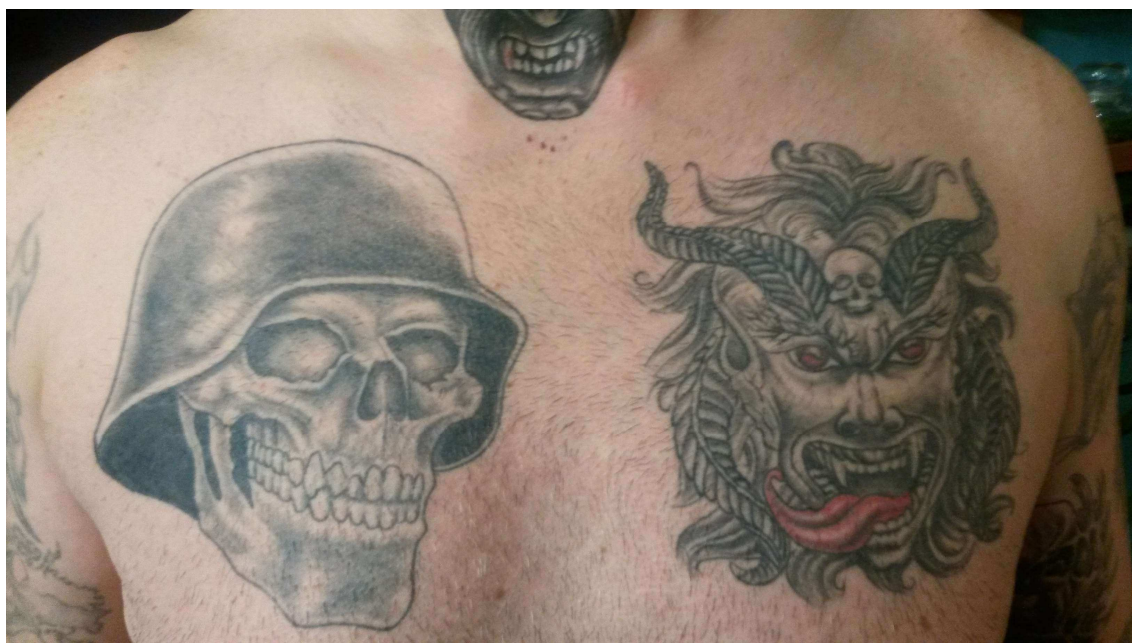
- muž
- žena

15) Věk ..... 21 .....

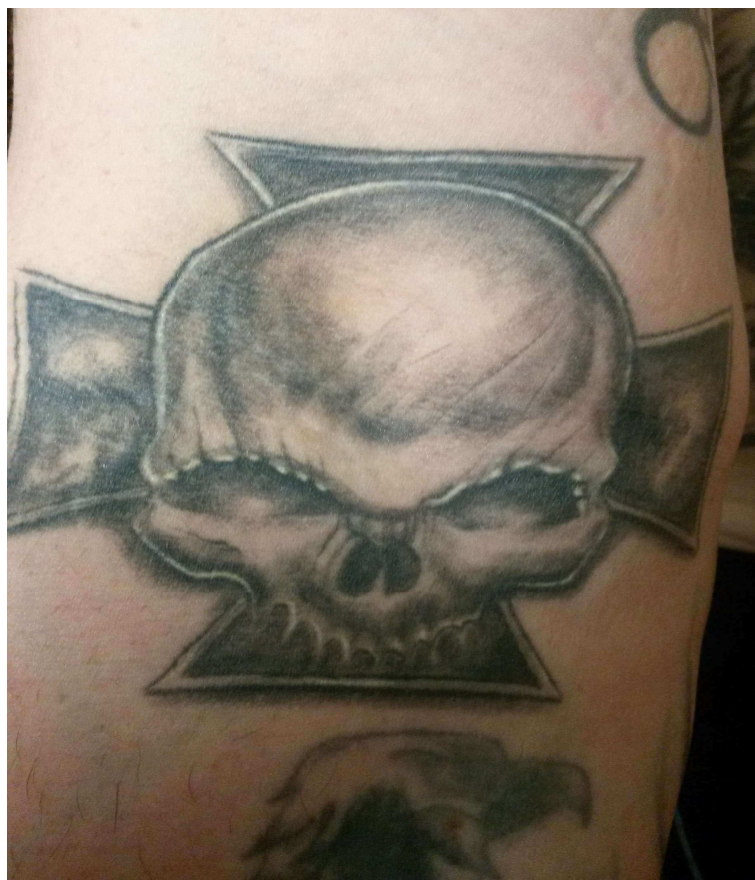
Obr. 10 Tetování Brána Evropy

Obr. 11 Tetování Německá helma a Ďábel

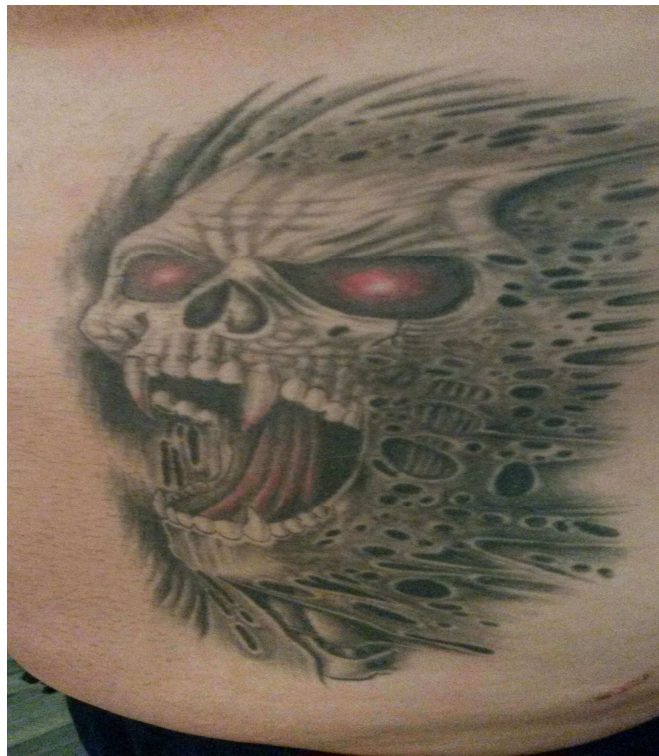

Obr. 12 Tetování značící subkulturní příslušnost

Obr. 13 Tetování

lebka upíra

Obr. 14 Tetování Píseň smrti

